

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES



ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Η Γενοκτονία των Ποντίων και η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μιχαήλ Δ. Πουγούνιας

Αθήνα, 2024

Τριμελής Επιτροπή

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν.1599/1986, δηλώνω ότι:

Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές.

Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία μου αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.



Copyright © Μιχαήλ Δ. Πουγούνιας, 2024

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Η παρούσα Διατριβή αφιερώνεται με βαθύ σεβασμό και ευλάβεια στους εκατοντάδες χιλιάδες αθώους Έλληνες του Πόντου, οι οποίοι έπεσαν διαχρονικά θύματα του τουρκικού αναθεωρητισμού και της τουρκικής θηριωδίας! Αιώνια τους η μνήμη!

Συντομογραφίες

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

NATO: Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΟΑΣΕ: Οργανισμός για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη

ΕΣΣΔ: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

MME: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

IAGS: International Association of Genocide Scholars (Διεθνής Ένωση Μελετητών
Γενοκτονιών)

NER: Near East Relief (Ιδρυμα Εγγύς Ανατολής)

AHEPA: American Hellenic Educational and Progressive Association (Ελληνο-
αμερικανική Εκπαιδευτική Προοδευτική Ένωση)

AHI: American Hellenic Institute (Ελληνο-Αμερικανικό Ινστιτούτο)

ANCA: Armenian National Committee of America (Αρμενική Εθνική Επιτροπή της
Αμερικής)

Ευχαριστίες

Ως την ελάχιστη δυνατή μνεία οφείλω να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνησή της παρούσας διπλωματικής εργασίας και ιδιαίτερα:

Τον επιβλέποντα καθηγητή μου στη Σχολή Εθνικής Άμυνας, Δρ. Ιωάννη Παπαφλωράτο, για τη συνεχή υποστήριξή του και τις πολύτιμες επισημάνσεις του κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας, καθώς και τους αξιότιμους κ.κ Δρ. Άννα Κωνσταντινίδου και Δρ. Θεοφάνη Μαλκίδη, για την άρτια επιστημονική υποστήριξη που ανιδιοτελώς μου παρείχαν.

Πρωτίστως θα ήθελα να εκφράσω ευχαριστίες προς την οικογένειά μου, τη σύζυγό μου και τα τέσσερα παιδιά μου, για την αδιάλειπτη υποστήριξή τους σε όλες τις επιλογές της ζωής μου και για την υπομονή και ανοχή που καθημερινά επιδεικνύουν.

Τέλος, τους διδάσκοντες καθηγητές του Παντείου Πανεπιστημίου, κ.κ Χαράλαμπα Παπασωτηρίου, Κωνσταντίνο Αρβανιτόπουλο και Κωνσταντίνο Υφαντή, οι οποίοι μου έδωσαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσω το συγκεκριμένο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών και να αποκτήσω σημαντικές γνώσεις στον τομέα των Στρατηγικών Σπουδών Ασφαλείας.

Σελίδα σκόπιμα κενή

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	12
Σκοπός	13
Προϋποθέσεις	14
Παράγοντες	15
Κεφάλαιο Πρώτο	16
Ιστορική Αναδρομή	16
1.1 Γενικά	16
1.2 Αρχαιότητα.....	16
1.3 Ρωμαϊκή-Βυζαντινή Περίοδος	17
1.4. Η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας.....	18
1.5 Οθωμανικός ζυγός - Κρυπτοχριστιανοί	18
1.6 Ο Τουρκικός Εθνικισμός - Οι Νεότουρκοι.....	20
1.7 Τάγματα Εργασίας - Γυναικοκτονία.....	22
1.8 Α΄ Φάση της Γενοκτονίας (1914 - 1918)	24
1.9 Β΄ Φάση της Γενοκτονίας (1919 - 1923)	26
1.10 Το Αντάρτικο των Ποντίων	27
1.11 Η Δημοκρατία του Πόντου	28
1.12 Ο Βίαιος Ξεριζωμός	30
Κεφάλαιο Δεύτερο	31
Αποτίμηση – Διεθνοποίηση Γενοκτονίας του Πόντου	31
2.1 Η Τουρκική Στάση για την Γενοκτονία	31
2.2 Η Ελληνική Ανάδειξη του Ποντιακού Ζητήματος.....	34
2.3. Η Διεθνής και Γεωπολιτική Διάσταση του Ποντιακού Ζητήματος.....	36
Κεφάλαιο Τρίτο	39
Η.Π.Α και Γενοκτονία (1914 - 1923)	39
3.1 Γενικά	39
3.2. Στάση των Η.Π.Α κατά την περίοδο 1914 - 1923	40
3.2.1 Δράση Πρόεδρου Η.Π.Α W.Wilson.....	41
3.2.2 Συνδιάσκεψη Ειρήνης Παρισίων (1919).....	42
3.2.3 Συνθήκη Σεβρών (1920).....	44
3.3 Δράση Πολεμικού Ναυτικού Η.Π.Α (Ναύαρχος Mark Bristol)	45
3.4 Μαρτυρίες από Αμερικανικές Πηγές (1914-1923)	47
3.4.1 Henry Morgenthau (1856 - 1946)	47
3.4.2 George Horton (1859 - 1942)	48
3.4.3 Stanley E. Hopkins (1895 -)	48

3.4.5 Ethel Thompson (1886-1940).....	49
3.4.6 Mark Hopson Ward (1884-1952).....	50
3.4.7 Edith Wood	51
3.4.8 Forrest D. Yowell (1882 - 1970).....	51
3.4.9 Arthur David Murray (1883 - 1957)	52
3.4.10 Herbert Adams Gibbons (1880 - 1954).....	52
3.4.11 Mortin Blancke	54
3.4.12 William H. King (1863 - 1949)	54
3.5 Ανάλυση Αμερικανικής Πολιτικής 1914 - 1923	56
Κεφάλαιο Τέταρτο.....	58
Σύγχρονη Αμερικανική εξωτερική πολιτική	58
4.1 Επίσημη Θέση των Η.Π.Α σχετικά με Γενοκτονία Ελλήνων Πόντου	58
4.2. Ανάλυση Αμερικανικής Πολιτικής	60
4.3. Κριτική Αμερικανικής Πολιτικής	62
4.4. Προσπάθειες Διεθνούς Ευαισθητοποίησης από Φορείς των Η.Π.Α	63
Συμπεράσματα	65
Επίλογος	68
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:.....	71
ΠΗΓΕΣ- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	71
Διαδικτυακές Πηγές (Internet Sites - Blogs)	71
Ελληνόγλωσση	76
Ξενόγλωσση	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:.....	78
ΑΝΑΦΟΡΕΣ – ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΑΠΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥΣ	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:	81
ΧΑΡΤΕΣ – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:.....	89
ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ «Ανεξάρτητης Δημοκρατίας του Πόντου» (1918).....	89
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:	90
Ομιλία (Nutuk) του Mustafa Kemal σχετικά με το «Ποντιακό ζήτημα» (1927)	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:	93
Νόμος 2193/1994 - ΦΕΚ 32/Α/11-3-1994 («Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου»).....	93
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ζ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:	95
ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΩΝ (IAGS), (2007)	95

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:	96
ΨΗΦΙΣΜΑ (Η.Res.296) ΒΟΥΛΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ Η.Π.Α (08 Απρ 2019)	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Θ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:	100
ΨΗΦΙΣΜΑ (Η.Res.150) ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ Η.Π.Α (12 Δεκ 2019)	100
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ι» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:	103
ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Η.Π.Α JOE BIDEN (24 Απρ 2021)	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΙΑ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:	104
ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΝΕΡΑ ΠΡΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟ ΗΠΑ (07 Ιουν 2021)	104

Η Γενοκτονία των Ποντίων και η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική

Μιχαήλ Δ. Πουγούνιας

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία θα επιχειρήσει να προσεγγίσει το «Ποντιακό ζήτημα» σύμφωνα με το υπ' αριθμόν **260(ΠΙ) 1948** Ψήφισμα του ΟΗΕ («Περί Γενοκτονιών»), με έμφαση στο «δικαίωμα στη μνήμη» των αδικοχαμένων θυμάτων της ποντιακής γενοκτονίας, καθώς επίσης στην ευρωπαϊκή και γεωπολιτική του διάσταση, αναλύοντας παράλληλα το βαθμό διαχρονικής επιρροής των Η.Π.Α στην πορεία των εξελίξεων.

Σκοπός της εργασίας, είναι να διερευνήσει τα ιστορικά γεγονότα σχετικά με τη Γενοκτονία των Ποντίων και πώς αυτή σχετίζεται με την αμερικανική εξωτερική πολιτική την συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Αρχικά, θα πραγματοποιηθεί μια σύντομη ιστορική αναδρομή από την εμφάνιση των πρώτων Ελλήνων στην περιοχή του Πόντου. Ακολούθως, θα πραγματοποιηθεί εκτενής αναφορά στην διεθνοποίηση της ποντιακής γενοκτονίας, αρχίζοντας από μία συνολική απότίμησή της. Παράλληλα, θα καταγραφούν τόσο οι ισχυρισμοί της τουρκικής πλευράς επί του όλου ζητήματος, καθώς και οι ελληνικές προσπάθειες ανάδειξής του, με αποκορύφωμα την επίσημη αναγνώριση της «**19^{ης} Μαΐου**» από το Ελληνικό Κοινοβούλιο, με το **Νόμο 3082/1994**, ως «Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου».

Στη συνέχεια, θα γίνει αναφορά στην Ευρωπαϊκή- Διεθνή και Γεωπολιτική Διάσταση του Ποντιακού Ζητήματος. Επιπρόσθετα, θα πραγματοποιηθεί κριτική προσέγγιση στην αντίστοιχη τηρούμενη στάση-πολιτική των ΗΠΑ, όπως αυτή καταγράφηκε ιστορικά κατά την περίοδο 1914-1923 και θα εξετασθεί κατά πόσο αυτή επηρέασε ιστορικά την πορεία των εξελίξεων.

Τέλος, βασιζόμενοι στην προαναφερθείσα ανάλυση, θα οδηγηθούμε σε εξαγόμενα συμπεράσματα, επιχειρώντας μια γενική αποτίμηση της σύγχρονης επίσημης θέσης της κυβέρνησης των ΗΠΑ, αναφορικά με τις θηριωδίες και φρικαλεότητες, οι οποίες διαπράχθηκαν από το κεμαλικό καθεστώς, κατά την ύστατη περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Λέξεις – κλειδιά : Πόντος, Γενοκτονία, Διεθνής Αναγνώριση, Ποντιακό ζήτημα, Νεότουρκοι, Τάγματα Εργασίας, Γυναικοκτονία, Εξωτερική Πολιτική των ΗΠΑ, Παντουρκισμός

The Pontian Genocide and American Foreign Policy

Michael D. Pougounias

Abstract

This dissertation will attempt to approach the "Pontian Issue" according to United Nations Resolution No. 260(III) 1948 ("On Genocides"), with an emphasis on the "right to memory" of the deceased victims of the Pontic Genocide, as well as in its European and geopolitical dimension, while analyzing the degree of perennial influence of the USA in the course of developments.

The purpose of the work is to investigate the historical events regarding the Pontian Genocide and how it relates to American foreign policy in the specific time period.

Initially, a brief historical review will be carried out from the appearance of the first Greeks in the Pontus region. Subsequently, an extensive reference will be made to the internationalization of the Pontic genocide, starting from an overall assessment of it. At the same time, both the claims of the Turkish side on the whole issue, as well as the Greek efforts to highlight it, will be recorded, culminating in the official recognition of "May 19" by the Greek Parliament, with Law 3082/1994, as "Day Commemoration of the Genocide of the Pontus Greeks".

Afterwards, reference will be made to the European-International and Geopolitical Dimension of the Pontic Question. In addition, a critical approach will be made to the respective attitude-policy of the USA, as it was recorded historically during the period 1914-1923, and it will be examined whether it historically influenced the course of developments.

Finally, based on the aforementioned analysis, we will draw conclusions, attempting a general assessment of the contemporary official position of the US government, regarding the atrocities and atrocities committed by the Kemalist regime, against the last period of the Ottoman Empire.

Keywords: Pontus, Genocide, International Recognition, Pontic Issue, Young Turks, Labour Battalions, Femicide, US Foreign Policy, Pan-Turkism.

Εισαγωγή

Η Νίκη ανήκει σε αυτούς που μπορούν να πουν «η Νίκη είναι δική μου».

Mustafa Kemal «Atatürk»¹ (1925)

Αναμφισβήτητα, ο 20^{ος} αιώνας αποτελεί την έναρξη της εμφάνισης του εγκλήματος της **γενοκτονίας**². Η έννοια «**γενοκτονία**» εκφράζεται για πρώτη φορά το 1944 από τον Πολωνό νομικό Rafał Lemkin³, προκειμένου να περιγράψει το έγκλημα της μαζικής εξολόθρευσης Εβραίων από τους Γερμανούς Ναζί κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Πριν από τον όρο «γενοκτονία», υπήρχε ο αντίστοιχος «Εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας» και αναδείχθηκε λίγο πριν την διεξαγωγή της Δίκη της Νυρεμβέργης (1945)⁴.

Σύμφωνα με το υπ' αριθμόν 260(III), της 09 Δεκεμβρίου 1948 Ψήφισμα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), γενοκτονία είναι *«η εσκεμμένη προσπάθεια καταστροφής, εν όλω ή εν μέρει, μιας εθνικής, εθνοτικής, φυλετικής θρησκευτικής ομάδας ως τέτοιας»*⁵. Πρόκειται για ένα πρωτογενές έγκλημα, το οποίο δεν έχει συνάρτηση με πολεμικές συγκρούσεις. Ειδικότερα, *«... αποτελεί ένα έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, ενώ το χρονικό διάστημα, όσο μεγάλο και να είναι αυτό, που περνά, δε θα πρέπει να μειώνει στο ελάχιστο το έγκλημα και την ευθύνη αυτών που το διέπραξαν»*⁶.

Η **Γενοκτονία** των Ελλήνων του Πόντου, αναφέρεται στη συστηματική εξόντωση του ελληνικού στοιχείου, που ιστορικά κατοικούσε στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, αναφέρεται σε σφαγές και εκτοπισμούς εναντίον Ελληνικών πληθυσμών που πραγματοποιήθηκαν από το κίνημα των Νεότουρκων κατά την περίοδο 1914-1923, ως μέρος μιας ευρύτερης εκστρατείας γενοκτονίας και εθνοκάθαρσης που στόχευε διάφορες χριστιανικές μειονότητες της τότε Οθωμανικής Αυτοκρατορίας⁷.

¹ Mustafa Kemal «Atatürk»(1881-1938): Τούρκος στρατιωτικός και πρώτος πρόεδρος της Δημοκρατίας της Τουρκίας. Οι πρακτικές εθνοκάθαρσης που ακολούθησε εκθειάστηκαν αργότερα από τη ναζιστική Γερμανία του Adolf Hitler, κάνοντας λόγο για το «τουρκικό μοντέλο».

² Συγκεκριμένα αφορά τις γενοκτονίες των Αρμενίων, Ασσυρίων, Ελλήνων του Πόντου – Ιωνίας – Θράκης που διέπραξαν οι Τούρκοι, αλλά και το εβραϊκό ολοκαύτωμα με θύτη την ναζιστική Γερμανία.

³ Rafał Lemkin (1900 - 1959): Πολωνός νομικός, εβραϊκής καταγωγής

⁴ Ο όρος του Lemkin αποτέλεσε τη βάση της ορολογίας που χρησιμοποίησε ο ΟΗΕ για την σύνταξη της «Συνθήκης περί Γενοκτονίας» της 9^{ης} Δεκεμβρίου του 1948, «για την Πρόληψη και Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας» και από το 1951 τέθηκε σε ισχύ στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου.

⁵ Στη Σύμβαση αυτή προσχώρησαν όλα σχεδόν τα κράτη του πλανήτη. Η Ελλάδα την προσυπέγραψε στη Ν. Υόρκη στις 29 Δεκεμβρίου 1949 και την κύρωσε με το Νόμο 3091/1954.

⁶ Μαλκίδης Θ. (2008) Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου: Ιστορία, Πολιτική και αναγνώριση, (σ.39), Αθήνα: Γόρδιος

⁷ Με τον όρο «Νεότουρκοι» (τουρκικά:Genç Türkler) εννοείται το τουρκικό εθνικιστικό κίνημα «Ένωση και Πρόοδος», που ιδρύθηκε το 1908. Βασικοί στόχοι του ήταν η κατάλυση της απολυταρχίας του Σουλτάνου Abdülhamid II' και η εγκαθίδρυση εκσυγχρονισμένου κράτους σε ευρωπαϊκά πρότυπα.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι εκτοπισμοί, τα βασανιστήρια, η πείνα και η δίψα, οι πορείες θανάτου στην έρημο και συχνότατα οι εν ψυχρώ δολοφονίες ή εκτελέσεις⁸. Αποτελεί μια από τις «μαύρες σελίδες» της νεότερης ελληνικής και παγκόσμιας Ιστορίας, ενώ ο συνολικός αριθμός των θυμάτων έχει υπολογιστεί σε 353.258⁹. Σύμφωνα με τον Έλληνα πολιτικό, κοινωνιολόγο και συγγραφέα Μιχάλη Χαραλαμπίδη *«η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου δεν αποτελεί στιγμιαίο έγκλημα...Αποτελεί το αποκορύφωμα, το βίαιο τέλος, την τελική λύση μιας μακρόχρονης βάρβαρης οθωμανικής καταπίεσης και πολιτικής που αποσκοπούσε στην αλλοίωση της ταυτότητας και στην τελική εξαφάνιση ενός αυτόχθονος ιστορικού λαού»*¹⁰.

Πόντιοι ονομάζονται οι Έλληνες που κατάγονται από την περιοχή του Πόντου δηλαδή τα νότια παράλια της Μαύρης θάλασσας (Εύξεινος Πόντος), στη σημερινή βορειοανατολική Τουρκία όπως επίσης και από την πρώην Σοβιετική Ένωση¹¹. Η ιστορία των Ελλήνων του Πόντου αποτελεί μια πολιτιστική δημιουργία **3000 ετών** που βίαια διακόπηκε το 1923. Ο Ποντιακός Ελληνισμός προσπαθεί να καλύψει το ιστορικό κενό και να διεκδικήσει τη θέση του στην παγκόσμια Ιστορία¹². Επιπρόσθετα *«...στους Ποντίους αφαιρέθηκε το δικαίωμα στην ύπαρξη, το δικαίωμα να διατηρούν και να κατέχουν ειρηνικά το έδαφός τους. Από εδώ και πέρα χαρακτηρίζονται ως ένας λαός προσφύγων, λαός της ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ»*¹³.

Η διαδικασία εξόντωσης των ελληνικών πληθυσμών του Πόντου διακρίνεται ιστορικά σε δύο (02) συνεχόμενες φάσεις: η πρώτη **(1914-1918)** καλύπτει χρονικά την διεξαγωγή του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και η δεύτερη **(1918-1923)**, ολοκληρώνεται με την εφαρμογή του Συνθήκης της Λωζάνης (1923)¹⁴.

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι, να διερευνήσει τα ιστορικά γεγονότα σχετικά με τη Γενοκτονία των Ποντίων και πώς αυτή σχετίζεται με την αμερικανική εξωτερική πολιτική την συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Συγκεκριμένα, αφού πραγμα-

⁸ Πηγή: <https://www.bygeorgejournal.ca/?p=8312> (Πρόσβαση 28 Μαρ 23)

⁹ Μαλκίδης Θ. (2008), (σ.179).

¹⁰ Χαραλαμπίδης Μ. (1996) Το Ποντιακό Ζήτημα Σήμερα, (σ.22), Αθήνα: Γόρδιος

¹¹ Η παρουσία Ελλήνων στην περιοχή του Πόντου ανάγεται από την αρχαιότητα μέχρι τους νεότερους χρόνους, οπότε η πλειονότητά τους μεταφέρθηκε στην Ελλάδα, με την ανταλλαγή πληθυσμών που ακολούθησε τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.

¹² Ο Ποντιακός Ελληνισμός ατύχησε να «δοκιμάσει» όλες τις κατηγορίες των πράξεων που αναφέρονται στη σύμβαση για πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος της γενοκτονίας, όπως ακριβώς ψηφίστηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1948 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

¹³ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.23)

¹⁴ Baum W. (2007) *Die christlichen Minderheiten der Türkei in den Pariser Friedensverhandlungen (1919-1923): Kemal Atatürk und der Genozid*, (σ.166), Kitab

τοποιηθεί μια σύντομη ιστορική αναδρομή, θα εμβαθύνει στις λεπτομέρειες της ίδιας της γενοκτονίας, συμπεριλαμβανομένων των αιτιών, των μεθόδων και των συνεπειών της. Επιπρόσθετα, θα διερευνήσει τον αντίκτυπο του ρόλου της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στην περιοχή κατά τη διάρκεια της υπόψη ιστορικής περιόδου, συμπεριλαμβανομένων των διπλωματικών ενεργειών της κυβέρνησης των ΗΠΑ και της κοινής γνώμης. Ειδικότερα, τα ερωτήματα που επιδιώκεται να απαντηθούν είναι:

α. Πώς επηρέασε (θετικά ή αρνητικά) η αμερικανική εξωτερική πολιτική στην πρόληψη της Γενοκτονίας των Ποντίων και γιατί ακολούθησε τη συγκεκριμένη προσέγγιση;

β. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ προέβη σε σειρά ενεργειών προκειμένου να παρέμβει ή να παράσχει βοήθεια στα θύματα της Γενοκτονίας;

γ. Ποιοι ήταν οι πολιτικοί και στρατηγικοί παράγοντες που επηρέασαν την αμερικανική εξωτερική πολιτική απέναντι στην Γενοκτονία των Ποντίων;

δ. Πώς αντέδρασε η αμερικανική κοινή γνώμη στη Γενοκτονία και ποια η συμβολή της στην διαμόρφωση της επίσημης στάσης των ΗΠΑ;

Προϋποθέσεις

Για την παρούσα ατομική διατριβή έχουν τεθεί οι παρακάτω προϋποθέσεις:

α. Τα στοιχεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την περιγραφή των γεγονότων, προέκυψαν από την έρευνα σε έγκριτες δημοσιεύσεις ιστορικών και άλλων ειδικών μελετητών των εποχών που συνέβησαν τα γεγονότα, αλλά και μεταγενέστερων ερευνητών.

β. Η Τουρκία παραμένει η κύρια απειλή κατά της εθνικής μας ακεραιότητας. Πιο συγκεκριμένα, θα εξακολουθήσει να κλιμακώνει την πρακτική των εντάσεων και προκλήσεων για την υλοποίηση των επεκτατικών επιδιώξεών της.

γ. Η αμερικανική εξωτερική πολιτική έναντι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά τη διάρκεια και μετά την εξέλιξη του Α' Παγκόσμιου Πόλεμου, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην έκβαση της Γενοκτονίας των Ποντίων.

δ. Εξετάσθηκαν πρωτογενείς και δευτερεύουσες πηγές που σχετίζονται με τη Γενοκτονία των Ποντίων και την αμερικανική εξωτερική πολιτική κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, έχοντας προκαταβολικά μια βασική κατανόηση των διεθνών σχέσεων και της εξωτερικής πολιτικής, ιδιαίτερα σε σχέση με την αμερικανική εξωτερική πολιτική στις αρχές του 20^{ού} αιώνα.

ε. Διαχρονικά, η αμερικανική εξωτερική πολιτική επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών συμφερόντων, της πολιτικής ιδεολογίας και των στρατηγικών παραγόντων.

στ. Θα χρησιμοποιηθεί κριτική ανάλυση και αξιολόγηση των πηγών, προκειμένου να απαντηθούν συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα, ενώ παράλληλα θα διατηρηθεί η αντικειμενικότητα και θα αποφευχθούν προσωπικές προκαταλήψεις κατά τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας, σύμφωνα με τις οδηγίες ακαδημαϊκής ακεραιότητας.

Παράγοντες

Κατά τη σύνταξη της υπόψη ομαδικής μελέτης, εξετάσθηκαν οι παρακάτω παράγοντες:

α. Ο 21^{ος} αιώνας χαρακτηρίζεται από ένα πολυποίκιλο και πολυσύνθετο πλαίσιο, όπου κυριαρχεί η ρευστότητα και η ανασφάλεια. Μείζον ενεργειακά, εθνοτικά, επισιτιστικά, θρησκευτικά και φυλετικά, είναι σε διαρκή εξέλιξη, με τους ισχυρούς δρώντες να επεμβαίνουν επιλεκτικά.

β. Παραμένει σε ισχύ η λειτουργία των Διεθνών Οργανισμών (ΟΗΕ, NATO Ε.Ε και ΟΑΣΕ), στοιχείο που κρίθηκε κατάλληλο στο πλαίσιο της παγκόσμιας «διευθέτησης» της μεταπολεμικής τάξης, με κύριο στόχο τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας.

γ. Ο πυλώνας ισχύος της άμυνας και ασφάλειας των κρατών θα συνεχίσει να επηρεάζει σημαντικά την παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων, ενώ παράλληλα οι θεωρίες των διεθνών σχέσεων, έχουν θεμελιώδη ρόλο την ιστορική ερμηνεία.

δ. Η Τουρκία αποτελεί διαχρονικά σημαντικό στρατηγικό εταίρο και σύμμαχο των Η.Π.Α, λόγω της κομβικής γεωστρατηγικής της θέσης στην Ανατολική Μεσόγειο.

ε. Ο προσανατολισμός της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, θα παραμείνει προσηλωμένος στη διατήρηση της σταθερότητας και ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή και στην διατήρηση σχέσεων συνεργασίας και καλής γειτονίας.

Κεφάλαιο Πρώτο

Ιστορική Αναδρομή

«Θα σας κόψουμε τα κεφάλια, θα σας εξαφανίσουμε. Ή εμείς θα επιζήσουμε ή εσείς»

Mahmud Shevket Pasha¹⁵ (1909)

1.1 Γενικά

Σύμφωνα με τον νομικό, διεθνολόγο και συγγραφέα Δρ.Ιωάννη Παπαφλωράτο *«Ως Πόντος γεωγραφικά ορίζεται η περιοχή των βορειοανατολικών παραλίων της Μ. Ασίας. Αυτά βρέχονται από την Μαύρη Θάλασσα από βορράν, ενώ συνορεύουν με την Αρμενία από ανατολάς, την Καππαδοκία από νότον, καθώς και την Βιθυνία όπως και την Παφλαγονία από δυσμάς...η περιοχή έχει έκταση 71.000 τ.χλμ και βρίσκεται στο ΒΑ τμήμα της Μ. Ασίας»*¹⁶. Επιπρόσθετα, *«...υπάρχει και η εκκλησιαστική διαίρεσις εις Μητροπολιτικές επαρχίας, αι οποίαι είναι αι εξής: Επαρχία Τραπεζούντος, Ροδοπόλεως, Χαλδείας - Κερασούντος, Κολωνίας, Νεοκαισάριας και Αμάσειας»*¹⁷.

1.2 Αρχαιότητα

Ιστορικά, οι Έλληνες του Πόντου ανέπτυξαν μια ξεχωριστή κουλτούρα και τρόπο ζωής, επηρεασμένοι από την ελληνική κληρονομιά τους, καθώς και από τις αλληλεπιδράσεις τους με άλλους λαούς της περιοχής¹⁸.

Για αιώνες ολόκληρους, οι ελληνικές αποικίες στον Εύξεινο Πόντο θα ακμάζουν, χωρίς να επηρεάζονται ακόμη και από την Περσική κυριαρχία που θα επιβληθεί στην περιοχή από τον **6^ο αιώνα π.Χ**¹⁹. Ο Φίλιππος ο Β' οργάνωσε τον Εύξεινο Πόντο σε επαρχία, ενώ η αυτοκρατορία του Μεγάλου Αλέξανδρου περιλάμβανε τον νοτιο-δυτικό Εύξεινο Πόντο, εκτός από τη Βιθυνία και την Παφλαγονία.

Σύμφωνα με τον διδάκτωρ Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Δρ. Θεοφάνη Μαλκίδη *«...στα χρόνια της περσικής κυριαρχίας ο ελληνικός πολιτισμός όχι μόνο διατηρείται, αλλά και επεκτείνει την επιρροή του. Οι παλιές αποικίες δημιουργούν νέες πόλεις και σταθερά επιμένουν στον εξελληνισμό των λαών που ζουν*

¹⁵ Mahmud Shevket Pasha (1856-1913): Οθωμανός στρατιωτικός και πολιτικός που έπαιξε σημαντικό ρόλο στα γεγονότα που οδήγησαν στην Επανάσταση των Νεότουρκων του 1908.

¹⁶ Παπαφλωράτος Ι., (2021) *Ο Ελληνισμός του Πόντου*, (σ.21) Αθήνα: Λειμών

¹⁷ Βαλαβάνης Γ., (1995) *Σύγχρονος Γενική Ιστορία του Πόντου* (σ.22), Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

¹⁸ Η περιοχή του Πόντου κατοικήθηκε από διάφορους λαούς, συμπεριλαμβανομένων των Ελλήνων, οι οποίοι ίδρυσαν αποικίες κατά μήκος της ακτής της Μαύρης Θάλασσας ήδη από τον 8^ο αιώνα π.Χ.

¹⁹ Ανάμεσα στο 363-302 π.χ. ιδρύεται ανεξάρτητο κράτος με ισχυρές ελληνικές επιρροές υπό των Περσών σατραπών Αριοβαρζάνη και Μιθριδάτη Α', σύγχρονου του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

γύρω τους»²⁰. Επιπρόσθετα, στο μεσοδιάστημα των Αλεξανδρινών χρόνων και της Ρωμαϊκής κατάκτησης (302 μέχρι το 63 π.Χ), έφτασε στη μεγαλύτερη ακμή του κατά τους χρόνους του Μιθριδάτη ΣΤ΄ του Ευπάτορα (120-63 π.χ.)²¹, οπότε δημιουργήθηκε το βασίλειο του Πόντου με πρωτεύουσα την Αμάσεια. Ειδικότερα, «...**το κράτος που δημιούργησε, αποτέλεσε το ανάχωμα στη Ρώμη. Θα κυριαρχήσει ο ελληνικός πολιτισμός και η ελληνική καθιερώθηκε ως επίσημη γλώσσα**»²².

1.3 Ρωμαϊκή-Βυζαντινή Περίοδος

Το **63 π.Χ.**, ο Πόντος κατακτήθηκε από τον Ρωμαίο στρατηγό Πομπήιο (106-48 π.Χ) και αποτέλεσε επαρχία της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Οι Έλληνες του Πόντου συνέχισαν να ακμάζουν υπό τη ρωμαϊκή κυριαρχία, με πολλούς από αυτούς να υπηρετούν στο ρωμαϊκό στρατό. Παράλληλα, θα αυτοπροσδιορίζονται ως «Έλληνες», ενώ μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Κωνσταντινούπολη το **330 μ.Χ.** οι πληθυσμοί θα εκχριστιανιστούν και θα επικρατήσει το όνομα «Ρωμαίος» ή «Ρωμαίος»²³.

Μετά την πτώση της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας το **476 μ.Χ.**, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, με κέντρο την Κωνσταντινούπολη, έγινε η κυρίαρχη δύναμη στην περιοχή. Μεταγενέστερα, ο Αυτοκράτορας Ιουστινιανός (482 – 565 μ.Χ) χωρίζοντας τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία σε Θέματα (διοικητικές επαρχίες), δημιούργησε το Θέμα της Χαλδίας, με πρωτεύουσα την Τραπεζούντα. Έτσι ο Πόντος καθίσταται η «**ασπίδα**» του Βυζαντίου από τις βαρβαρικές επιδρομές των Περσών, των Αράβων και αργότερα των Τούρκων²⁴.

Κατά τον 11^ο και 12^ο μ.Χ αιώνα, οι Έλληνες του Πόντου αποτελούσαν μέρος της δυναστείας των Κομνηνών (**1081-1185 μ.Χ**), η οποία ήταν μια από τις πιο επιτυχημένες περιόδους στη βυζαντινή ιστορία. Ωστόσο, κατά την ύστερη βυζαντινή περίοδο, η περιοχή του Πόντου δέχτηκε επανειλημμένες εισβολές από διάφορα τουρκικά φύλα, με αποτέλεσμα τη σταδιακή μείωση του ελληνικού πληθυσμού και πολιτισμού²⁵.

²⁰ Μαλκίδης Θ. (2010) *Η Γενοκτονία των Ελλήνων: Θράκη, Μικρά Ασία, Πόντος*, (σ.179), Λευκωσία: Αιγαίον

²¹ Συντέλεσε στη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού. Ο ίδιος είχε ελληνική παιδεία και προσπάθησε να συνενώσει τον ελληνικό με τον περσικό πολιτισμό, όπως επιχείρησε και ο Μέγας Αλέξανδρος.

²² Μαλκίδης Θ. (2010) (σ.180)

²³ Το όνομα «Ρωμαίος» επιβιώνει μέχρι σήμερα στους παρευξείνιους ελληνικούς πληθυσμούς,

²⁴ Εκεί έδρασαν οι Ακρίτες, δημιουργώντας τους θρύλους της λαϊκής παράδοσης του Πόντου, με κορωνίδα το λόγιο έπος του «Βασιλείου Διγενή Ακρίτα», το νεότερο έπος του Ελληνισμού.

²⁵ Συνολικά, η ιστορία των Ελλήνων του Πόντου κατά την αρχαιότητα, τη ρωμαϊκή και τη βυζαντινή περίοδο είναι μια ιστορία ανθεκτικότητας και προσαρμογής, καθώς ανέπτυξαν έναν μοναδικό πολιτισμό, σε μια περιοχή που φιλοξενούσε πολλούς διαφορετικούς λαούς ανά τους αιώνες.

1.4. Η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας

Η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας ήταν ένα από τα τρία διάδοχα κράτη τα οποία καθιερώθηκαν μετά την πτώση της Ανατολικής Ρωμαϊκής (Βυζαντινής) Αυτοκρατορίας κατά την Δ΄ Σταυροφορία (1201-1204), μαζί με την Αυτοκρατορία της Νίκαιας και το Δεσποτάτο της Ηπείρου. Συγκεκριμένα, ιδρύθηκε το **1204 μ.Χ.**²⁶, από τον βυζαντινό αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ Κομνηνό²⁷.

Γεωγραφικά, η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας οροθετούνταν από μία στενή λωρίδα κατά μήκος της νότιας ακτής της Μαύρης Θάλασσας. Σύμφωνα με τον διδάκτωρ Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Δρ Θεοφάνη Μαλκίδη «...*κατέχει ξεχωριστή θέση στην παγκόσμια ιστορία, αφού κατόρθωσε να βοηθήσει πολύπλευρα την ταραγμένη από τις μεσαιωνικές δεισιδαιμονίες Ευρώπη*»²⁸.

Σύμφωνα με τον νομικό, διεθνολόγο και συγγραφέα Δρ Ιωάννη Παπαφλωράτο «*Η άλωση της Κωνσταντινουπόλεως έγινε αιτία πολλοί Έλληνες να βρουν (προσωρινό) καταφύγιο στην Τραπεζούντα. Η πόλη, παρ' ό,τι απόμακρο κέντρο του εμπορίου της Ανατολής, ήταν μία μικρή Κωνσταντινούπολη, αποτελώντας την μόνη ανεξάρτητη και νόμιμη πολιτική Αρχή του ελληνικού Έθνους. Ο Μωάμεθ Β΄ είχε ήδη αντιληφθεί την επιρροή που μπορούσε να ασκήσει στους ελληνικούς πληθυσμούς...Επιπλέον, γνώριζε ότι η γεωγραφική της θέση ήταν επίκαιρη*»²⁹.

Η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας διατηρήθηκε έως τις **15 Αυγούστου 1461**, οπότε και κατακτήθηκε απ' τον Μωάμεθ Β΄ τον Πορθητή. Συνολικά «*Η Αυτοκρατορία είχε καταφέρει να επιβιώσει επί 257 έτη, αποτελώντας (μαζί με την Αυτοκρατορία της Νίκαιας και το Δεσποτάτο της Ηπείρου) εστία αντιστάσεως του Ελληνισμού στην τουρκική πλημμυρίδα*»³⁰. Με την πτώση της Τραπεζούντας, το τελευταίο κατάλοιπο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (Ρωμανίας), έπαψε να υφίσταται.

1.5 Οθωμανικός ζυγός - Κρυπτοχριστιανοί

Η άλωση της Τραπεζούντας από τους Οθωμανούς το 1461 σήμανε για τον Ελληνισμό του Πόντου το τέλος της πολιτικής ελευθερίας και ανεξαρτησίας του, αλλά όχι και της εθνικής του συνείδησης. Επακόλουθο της κατάληψης της Τραπεζούντας

²⁶ Από τα μέσα του 11 μ.Χ. αιώνα αρχίζει η σταδιακή εμφάνιση των Τούρκομανικών φύλλων στη Μικρά Ασία και μετά την ήττα του Ρωμανού Διογένη στο Ματζικερτ (1071 μ. Χ.) ξεκινά η «αντίστροφη μετρηση» για την Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

²⁷ Πρωτεύουσά της ήταν η Τραπεζούντα και σύμβολό της ο Μονοκέφαλος Αετός των αρχαίων Σινωπέων, σε αντιδιαστολή με το Δικέφαλο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

²⁸ Μαλκίδης Θ. (2010) *Η Γενοκτονία των Ελλήνων: Θράκη, Μικρά Ασία, Πόντος*, (σ.185) Λευκωσία: Αιγαίον

²⁹ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.46).

³⁰ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.49).

ήταν οι σφαγές, οι λεηλασίες, η φυγή προς τη δυτική Ευρώπη και τις παραδουνάβιες χώρες, ο βίαιος εξισλαμισμός. Ειδικότερα *«Οι αναγκαστικοί άμεσοι ή έμμεσοι εξισλαμισμοί και εκτουρκισμοί μεγάλων ποντιακών πληθυσμών αποτέλεσαν την κύρια οθωμανική πολιτική αλλοίωσης, εξαφάνισης της ποντιακής εθνικής πολιτιστικής ταυτότητας»*³¹.

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 και της Τραπεζούντας το 1461, πολλοί Έλληνες των παραλιακών πόλεων, πήραν το δρόμο της προσφυγιάς στην Ελλάδα και στη Ρωσία, καθώς και στα βουνά του Πόντου. Ανάμεσα στους πληθυσμούς που εξισλαμίστηκαν, παρατηρήθηκε και το φαινόμενο του κρυπτοχριστιανισμού, που έλαβε τεράστιες διαστάσεις. Οι **Κρυπτοχριστιανοί**, αναγκάστηκαν να δεχτούν **επιφανειακά** μόνο τον ισλαμισμό, προκειμένου να αποφύγουν τον αφανισμό τους, διατηρώντας τη χριστιανική πίστη και όπου οι συνθήκες το επέτρεπαν, την ελληνική γλώσσα³².

Συγκεκριμένα, δημόσια ζούσαν με αμφίεση μουσουλμάνων και συμμετείχαν επιδεικτικά σε μουσουλμανικές τελετές ως γνήσιοι μουσουλμάνοι³³. Ειδικότερα *«...το 1914, σύμφωνα με τα στοιχεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ζούσαν στον Πόντο 696.495 ορθόδοξοι ελληνόφωνοι και τουρκόφωνοι χριστιανοί, οι οποίοι εξισλαμίστηκαν διά της βίας για να μην σφαγιασθούν»*³⁴. Επιπρόσθετα *«...Στις πόλεις οι κρυπτοχριστιανοί ήταν λίγοι, επειδή εκεί η βία και ο καταναγκασμός των Οθωμανών είχαν πολύ πιο περιορισμένο χαρακτήρα από ό,τι στην ύπαιθρο, όπου οι βίαιοι εξισλαμισμοί αποτελούσαν μία γενικευμένη πρακτική»*³⁵.

Οι Έλληνες του Πόντου συντηρώντας τη λαϊκή και λόγια παράδοσή τους, συνέχισαν να διατηρούν, κάτω από την οθωμανική κατάκτηση τη συνείδηση της ελληνικότητάς τους, τη γλώσσα και την ορθόδοξη πίστη τους. Επιπρόσθετα, από τις αρχές του 18^{ου} αιώνα, *«...η εμφάνιση της Ρωσίας στην περιοχή θα δημιουργήσει μία νέα πολιτική και οικονομική κατάσταση. Οι Έλληνες της περιοχής ανέκτησαν την χαμένη πίστη στην ελευθερία και ενίσχυσαν την υπόθεση της εθνικής παλιγγενεσίας, συμμετέχοντας τόσο στη Φιλική Εταιρεία και στην προετοιμασία του αγώνα, όσο και μετέπειτα στον ελλαδικό χώρο»*³⁶.

³¹ Χαραλαμπίδης Μ. (1996) *Το Ποντιακό Ζήτημα Σήμερα*, (σ.21) Αθήνα: Γόρδιος

³² Όλοι οι κρυπτοχριστιανοί είχαν δύο ονόματα (χριστιανικό και τούρκικο). Τηρούσαν με ευλάβεια τις χριστιανικές νηστείες και βάπτιζαν κρυφά τα παιδιά τους.

³³ Μαλκίδης Θ. (2010) (σ.233).

³⁴ Μαλκίδης Θ. (2010) (σ.312).

³⁵ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.69).

³⁶ Μαλκίδης Θ. (2010) (σ.187)

Μετά τον Κριμαϊκό Πόλεμο (1853-1856), άρχισαν να δίδονται στους αλλόθρησκους πληθυσμούς ειδικά προνόμια από το Οθωμανικό κράτος, με την έκδοση του διατάγματος του Σουλτάνου περί ανεξιθρησκίας, γνωστό ως «Hatti Humayun» (1856). Από τότε και μέχρι την έναρξη της γενοκτονίας (1914), ο Ποντιακός ελληνισμός σημείωσε σημαντική εμπορική ανάπτυξη, οικονομική, πνευματική, κοινωνική άνοδο και πληθυσμιακή αύξηση. *«Σε σύντομο χρονικό διάστημα, πήρε ξανά στα χέρια του το εμπόριο ολόκληρου του Πόντου και της ενδοχώρας, ενώ η Τραπεζούντα ανέκτησε τη χαμένη αίγλη της»*.³⁷

Τα μεγάλα μοναστήρια του Πόντου κατέχουν ξεχωριστή θέση στην ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού, αφού πολλές φορές διέσωσαν ηθικά, πνευματικά και σωματικά τους καταδιωγμένους Έλληνες. Σε έγγραφο του 1922 αναφέρονται τα ακόλουθα: *«Εν τω μέσω της μαινόμενης ταύτης κολάσεως αι ιεραί Μητροπόλεις και Μοναί του Πόντου αποτελούσι τα μόνα κέντρα εκ των οποίων ο εκεί χειμαζόμενος Ελληνισμός αντλεί θάρρος εν τη αντοχή και συνέχεται εν τη ιδέα της εθνικής υποστάσεως και θρησκευτικής συνειδήσεως αυτού»*.³⁸

1.6 Ο Τουρκικός Εθνικισμός - Οι Νεότουρκοι

Ο 19^{ος} αιώνας χαρακτηρίστηκε από την πολιτική και κοινωνική αποσύνθεση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όπου οι Μεγάλες Δυνάμεις προσπαθούσαν να αποκομίσουν οφέλη από την κατάρρευσή της, ενώ παράλληλα συμπαγείς εθνικές ομάδες στα Βαλκάνια και στη Μικρά Ασία, ανέπτυσαν κινήματα για την απόκτηση της αυτοδιάθεσής τους³⁹. Ο **Τουρκικός εθνικισμός** αναπτύχθηκε ως πολιτική ιδεολογία από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και εδραιώθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ως επίσημη πολιτική γραμμή από τον Mustafa Kemal.

Οι ρίζες του εντοπίζονται στις δεκαετίες **1860-70**, όταν έγινε σαφής η αποτυχία της πολιτικής «**Tanzimat**», δηλαδή εκσυγχρονισμού της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας⁴⁰. Παράλληλα, σημαντικό μέρος των πόρων του κράτους ξοδεύονταν προκειμένου να ανασταλούν οι εθνικές εξεγέρσεις στα Βαλκάνια, με την πεποίθηση ότι σε αντίθετη περίπτωση θα καταρρεύσει η Αυτοκρατορία⁴¹.

³⁷ Μαλκίδης Θ. (2010) (σ.188)

³⁸ Μαλκίδης Θ. (2008), (σ.306).

³⁹ Ειδικότερα, η Ρωσία υποστήριζε τη διανομή των οθωμανικών εδαφών, επιδιώκοντας να καταλάβει τα Στενά. Αντίστοιχα, οι χώρες που συνηγορούσαν υπέρ της ακεραιότητας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ήταν οι σταθερά φιλότουρκες Γαλλία, Πρωσία, Γερμανία και Μεγάλη Βρετανία.

⁴⁰ Ειδικότερα, ορισμένοι Οθωμανοί διανοούμενοι έθεσαν το θέμα των εθνοτήτων και θρησκειών στην αυτοκρατορία, καθώς οι μη-μουσουλμάνοι αποτελούσαν το 40% του πληθυσμού.

⁴¹ **Πηγή:** <https://web.archive.org/web/20161214085017/http://www.aei.org/publication/review-an-intellectual-history-of-turkish-nationalism/> (Πρόσβαση 22 Μαρ 23)

Με την εμφάνισή του τουρκικού εθνικισμού, ο όρος «**Τούρκος**» άρχισε να αποκτά θετική σημασία, ενώ για πρώτη φορά ο χώρος που καταλάμβανε η Οθωμανική Αυτοκρατορία αρχίζει να περιγράφεται ως «Τουρκία». Το παντουρκιστικό κίνημα στοχεύει ακριβώς στη δημιουργία αυτής της «**νέας τουρκικής Αυτοκρατορίας**», όπου δεν θα υπάρχει θέση για κανένα άλλο έθνος, εκτός απ' αυτό των Τούρκων⁴².

Ένας από τους λόγους που επιτάχυναν τη νεοτουρκική «επανάσταση», ήταν ο έλεγχος των οικονομικών δραστηριοτήτων από το χριστιανικό στοιχείο⁴³. Όλες οι σφαγές και οι διωγμοί μέχρι το 1914 ήταν αποτέλεσμα του του θρησκευτικού φανατισμού, των καταχρήσεων, της θεώρησης της έννοιας του Giaour (άπιστος)⁴⁴ ή τέλος σαν αντίποινα σε διάφορες εξεγέρσεις.

Από τις αρχές του **20^{ου} αιώνα** είχε ενταθεί η κρίση θεσμών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με αποτέλεσμα μία συνεχιζόμενη **παρακμή**, καθώς με τη λήξη των βαλκανικών πολέμων οι Οθωμανοί είχαν ουσιαστικά εκδιωχθεί από την Ευρώπη⁴⁵ και απώλεσαν το σύνολο σχεδόν των επαρχιών τους. Όλη αυτή η φθίνουσα πορεία οδήγησε στην «έκρηξη» του κινήματος των Νεότουρκων (τουρκικά: Jön Türkler και Genç Türkler)⁴⁶, το οποίο ξεκίνησε το **1908** από την ίδρυση της πολιτικής οργάνωσης «**Ένωση και Πρόοδος**» (Ittihatve Terakki Cemiyeti) στην τουρκοκρατούμενη τότε Θεσσαλονίκη και αποτέλεσε την αντεπανάσταση εναντίον των δημοκρατικών κινήματων των υπόδουλων Εθνών⁴⁷.

Η απόφαση για τη γενοκτονία των Ποντίων και συνάμα τη φυσική εξόντωση των λοιπών γηγενών χριστιανικών εθνοτήτων της Μικράς Ασίας ελήφθη από του Νεότουρκους κατά το πρώτο ανοιχτό Συνέδριο του Κόμματος που έλαβε χώρα στην Θεσσαλονίκη τον Σεπτέμβριο του **1911**, εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ολοκληρώθηκε από το Mustafa Kemal (1919-1923)⁴⁸.

⁴² Zeginis D. (1993) *Nationalism and the reality of the nation-state: The case of Greece and Turkey in relation to the european orientation in the two countries*, (σ.195-203) University of Essex

⁴³ Τσιρκινίδης Χ.(1993) *Επιτέλους τους ξεριζώσαμε* (σελ. 71-74) Θεσσαλονίκη: Παναγία Σουμελά

⁴⁴ Λέξη που χρησιμοποιούσαν περιφρονητικά οι Τούρκοι για να περιγράψουν όλους όσους δεν ήταν Μωαμεθανοί, με ιδιαίτερη αναφορά στους Χριστιανούς.

⁴⁵ Έως το 1912, τα εδάφη της Αυτοκρατορίας είχαν μειωθεί σε ποσοστό 40% και ο πληθυσμός της αντίστοιχα κατά 20%.

⁴⁶ Το κίνημα των Νεότουρκων έδωσε προσωρινά ελπίδες για ένα διαφορετικό μέλλον, τόσο στους μουσουλμάνους όσο και στους χριστιανούς. Ο πόλεμος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με την Ιταλία (1911) και με τα βαλκανικά κράτη (1912-1913), σίγουρα δημιούργησε ανασφάλειες στους νέους ηγέτες, οι οποίοι ήθελαν μια εθνική και όχι πολυεθνική Τουρκία.

⁴⁷ Πραγματοποίησε τέσσερα (04) μυστικά συνέδρια τα έτη 1908, 1909, 1910 και 1911. Συγκεκριμένα, αναγγέλθηκαν πολιτικές απαγόρευσης αγοράς ακίνητης περιουσίας και πλήρους εξοθωμανισμού όλων των Τούρκων υπηκόων, διά της πειθούς ή διά της βίας.

⁴⁸ Μαλκίδης Θ. (2010), (σ.192).

Οι ηγέτες⁴⁹ του υπόψη κινήματος ήταν οι **Enver Paşa** (1881-1922), **Mehmed Talaat** (1874-1921) και **Cemal Paşa** (1872-1922) και κατέληξαν αρχικά στη δημιουργία της μυστικής οργάνωσης «**İttihadi Osmani Cemiyeti**» (Επιτροπή της οθωμανικής Ένωσης). Συγκεκριμένα, αποσκοπούσαν στην επαναφορά του Συντάγματος του 1876, υιοθετώντας το σύνθημα «Ελευθερία (Hurriyet), Ισότητα (Musavat) και Δικαιοσύνη (Adalet)». Βασικοί στόχοι του κινήματος ήταν η κατάλυση της απολυταρχίας του Σουλτάνου **Abdülhamid B'** (1842-1918) και η εγκαθίδρυση ενός εκσυγχρονισμένου κράτους σε ευρωπαϊκά πρότυπα, που θα μπορούσε να διατηρήσει την εδαφική ακεραιότητα της αυτοκρατορίας.

Χαρακτηριστικά, στην υπόψη απόφαση επισημαίνεται: *«Η Τουρκία πρέπει να γίνει μωαμεθανική χώρα, όπου η μωαμεθανική θρησκεία και οι μωαμεθανικές αντιλήψεις θα κυριαρχούν και κάθε άλλη θρησκευτική προπαγάνδα θα καταπνίγεται. Αργά η γρήγορα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η πλήρης οθωμανοποίηση όλων των υπηκόων της Τουρκίας. Και είναι ολοκάθαρο ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει με την πειθώ. Άρα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ένοπλη βία»*⁵⁰.

Αυτό που τους απέμενε ήταν να λάβουν «προληπτικά μέτρα» για την επιβίωση του κράτους τους, κάτι που αποφάσισαν να υλοποιήσουν εκδιώκοντας και αφανίζοντας με απροκάλυπτο τρόπο, τους μειονοτικούς πληθυσμούς ολόκληρης της Μικράς Ασίας. Ειδικότερα «...*Πραγματοποιήθηκαν ως τμήμα ενός γενικού σχεδίου, μια πολιτική εκκαθάρισης του χριστιανικού πληθυσμού...Ο κύριος στόχος ήταν να εξασφαλιστεί ο σχηματισμός μιας ομογενοποιημένης Ανατολίας*»⁵¹. Την πρόταση για βίαιη απομάκρυνση⁵² των Ποντίων από τις πατρογονικές τους εστίες, εισηγήθηκε προς τις Οθωμανικές αρχές ο στρατιωτικός σύμβουλος της Αυτοκρατορίας, Γερμανός Αντιστράτηγος Otto Viktor Karl Liman Von Sanders (1855-1929).

1.7 Τάγματα Εργασίας - Γυναικοκτονία

Τα Τάγματα Εργασίας (τουρκικά: **Amele Taburları**) χρησιμοποιήθηκαν στη Μικρά Ασία (Ανατολία) κατά τα τελευταία χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ή στις περιοχές που ελέγχονταν από τους Νεότουρκους ή τις δυνάμεις του Mustafa Kemal, καθώς και από την Τουρκία στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ειδικότερα, οι Τούρκοι στον Πόντο άρχιζαν με την επιστράτευση όλων των ανδρών από

⁴⁹ Τσιρκινίδης Χ., (1993), (σ.71-74).

⁵⁰ Μαλκίδης Θ. (2010), σελ 192.

⁵¹ Μαλκίδης Θ. (2008), (σ.10).

⁵² Πηγή: <https://www.mixanitouxronou.gr/quot-tha-prepei-na-exontothoyn-ta-quot-agria-chorta-quot-poy-legontai-christianoι-quot-pos-oi-neotourkoi-schediasan-tin-exontosi-ton-ellinon-o-rolos-toy-germanoy-archistratigoy/>(Πρόσβαση 28 Μαρ 23)

15 έως 45 ετών και την αποστολή τους στα Τάγματα Εργασίας⁵³. Στα τάγματα αυτά υποχρεώνονταν να εκτελούν βαριές εργασίες (οδοποιία, ορυχεία, αγρούς κλπ) άνδρες **μη μουσουλμάνοι** (κυρίως Έλληνες, Αρμένιοι και Εβραίοι) στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας υπό απάνθρωπες συνθήκες⁵⁴.

Ήταν μία από τις μεθόδους εθνοκάθαρσης που χρησιμοποιήθηκαν από τους Τούρκους («λευκή» σφαγή») και εκτιμάται ότι μέχρι το τέλος του 1918 περίπου 250.000 Έλληνες είχαν χάσει κατ' αυτό τον τρόπο τη ζωή τους. Συγκεκριμένα, πρόκειται «...για την αργή εξόντωση από την κακομεταχείριση, τις εκτοπίσεις, το κρύο, την παρατεταμένη στέρηση νερού και τροφής»⁵⁵.

Εκτός όμως από αυτά στον Πόντο είχαμε την εφαρμογή μιας πολιτικής μαζικής βίας ενάντια στις γυναίκες (γυναικοκτονία). Οι γυναίκες αποτέλεσαν ειδικό στοχο της προσχεδιασμένης γενοκτονίας, καθώς «...οι γυναίκες και τα παιδιά απότελούσαν πάντοτε το πλέον ευάλωτο κομμάτι του πληθυσμού»⁵⁶. Σύμφωνα με τον Έλληνα πολιτικό, κοινωνιολόγο και συγγραφέα Μιχάλη Χαραλαμπίδη, «...αναφέρθηκαν περιπτώσεις βίαιης αρπαγής-εξισλαμισμού Ποντίων γυναικών και εγκλεισμού τους σε χαρέμια των Τούρκων, καθώς επίσης βίαιη αρπαγή παιδιών, βρεφών από τις μητέρες τους και μεταφορά τους σε τουρκικές οικογένειες. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκαν περιπτώσεις μαζικών βιασμών και μετέπειτα σφαγές εγκύων γυναικών, καθώς επίσης μαζικές διακορεύσεις νεανίδων ηλικίας 6 έως 10 ετών και σφαγές νηπίων»⁵⁷.

Μέσα από βιασμούς και αρπαγές επιδιώκουν να ταπεινώσουν, εξευτελίσουν και τρομοκρατήσουν ψυχικά ολόκληρη την άλλη εθνική ομάδα. Βαθύτερος στόχος τους γίνεται η οικογένεια ως θεμέλιο της κοινωνικής οργάνωσης, αλλά και ως πυρήνας της βιολογικής συνέχειας της ελληνικής εθνικής ομάδας. Η συγκεκριμένη πολιτική έχει αντίκτυπο στο επίπεδο των ατομικών ελευθεριών, δικαιωμάτων και επιλογών της Ελληνίδας Πόντιας γυναίκας, καθώς της αφαιρούν το δικαίωμα να κυριαρχεί του εαυτού της και του σώματός της⁵⁸.

⁵³ Ενεπεκίδης Π.(1962), *Οι διωγμοί των Ελλήνων του Πόντου (1908-1918)*, (σ.11) Αθήνα: Σύλλογος Ποντίων

⁵⁴ Χρηστίδου Σ. (2008). *Οικονομικός εθνικισμός στα χρόνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου*, Νέοελληνικά Ιστορικά (Α' Τόμος) (σ. 320, 332) Αθήνα: Περιοδικά

⁵⁵ Φωτιάδης Κ. (2019) *Πόντος Γενοκτονία: Οι κραυγές των άφωνων νεκρών περιμένουν (1919 -2019)* (σ.69),Θεσσαλονίκη: Κ.&Μ. Αντ.Σταμούλη

⁵⁶Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.85).

⁵⁷ Χαραλαμπίδης Μ. (1996) (σ.86).

⁵⁸ Ακόμη της επιβάλλουν μια βίαιη εγκυμοσύνη για να δείξουν την υπεροχή της Τουρκικής εθνικής ομάδας απέναντι στην αντίστοιχη Ελληνική.

1.8 Α΄ Φάση της Γενοκτονίας (1914 - 1918)

Η είσοδος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στο πλευρό των Γερμανών, έδωσε τη δυνατότητα και το άλλοθι στους Νεότουρκους να ολοκληρώσουν το σχέδιο του **1911**, πραγματοποιώντας απροκάλυπτα εκτοπισμούς ελληνικών χριστιανικών πληθυσμών υπό το πρόσχημα της ασφάλειας. Ήδη από το **1914** στη Μαύρη Βίβλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου αναφέρεται ότι η υπόψη πολιτική στόχευε στον εκτουρκισμό της Κωνσταντινούπολης, η οποία έως τότε είχε ελληνικό χαρακτήρα⁵⁹.

Οι εκτοπίσεις ελληνικών πληθυσμών στη δυτική Μικρά Ασία γενικεύτηκαν από τη στιγμή που ξεκίνησε η πολεμική επιχείρηση στα Δαρδανέλια, τον **Φεβρουάριο του 1915**. Οι υπόψη εκτοπισμοί, σε συνδυασμό με τα περιβόητα Τάγματα Εργασίας, οδήγησαν στο θάνατο εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες της Θράκης, του Πόντου και της Μικράς Ασίας⁶⁰. Ταυτόχρονα όμως, λιγότερο έντονες ήταν οι διώξεις που υπέστησαν οι Έλληνες του ανατολικού Πόντου, στην περιοχή της Τραπεζούντας, κυρίως λόγω της ικανότητας του Μητροπολίτη Χρύσανθου⁶¹ να συνδιαλλάσσεται με τις τοπικές αρχές. Στις **16 Απριλίου 1916** εισήλθαν οι Ρώσοι στην Τραπεζούντα, προσφέροντας ένα ακόμα πιο ισχυρό άλλοθι στους Νεότουρκους για εξόντωση των Ελλήνων μέσω εκτοπισμών⁶².

Ωστόσο, μετά την επικράτηση των Μπολσεβίκων και την ανατροπή του Τσάρου, υπογράφηκε στις 03 Μαρτίου 1918 η συνθήκη **Brest - Litovsk**, βάσει της οποίας οι Σοβιετικοί τερμάτιζαν την εμπλοκή τους στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και αποχωρούσαν από τα προηγουμένως καταληφθέντα εδάφη του Πόντου. Από την ημέρα αυτή, οι Έλληνες του Πόντου, με εξαίρεση αυτούς που κατοικούσαν στην επαρχία Τραπεζούντας, υπέστησαν τα πάνδεινα από τις βιαιοπραγίες των Τούρκων ατάκτων,

⁵⁹ Στις 15 Μαΐου 1914, το Οικουμενικό Πατριαρχείο έκλεισε, σε ένδειξη πένθους, όλες τις εκκλησίες και τα σχολεία, καταγγέλλοντας στις Μεγάλες Δυνάμεις τους νέους διωγμούς.

⁶⁰ Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου εξορίστηκαν συνολικά 235.000 Πόντιοι, ενώ 80.000 αντίστοιχα μετανάστευσαν στη Ρωσία.

⁶¹ Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρύσανθος (κατά κόσμον Χαρίλαος Φιλιππίδης, 1881-1949) ήταν Μητροπολίτης Τραπεζούντας (1913-1938) και Αρχιεπίσκοπος Αθηνών (1938- 1941).

⁶² Ιδιαίτερα με το πρόσχημα ότι οι Πόντιοι υποστήριζαν τις κινήσεις των Ρώσων, μεγάλος αριθμός κατοίκων της Σινώπης και της Κερασούντας εκτοπίστηκαν στην ενδοχώρα της Μικράς Ασίας.

τους περιβόητους **τσέτες**⁶³. Τότε, μεγάλος αριθμός Ελλήνων, για να γλιτώσει το βέβαιο θάνατο, επέλεξε το δρόμο της προσφυγιάς στην ομόδοξη Ρωσία⁶⁴.

Κατά αρχάς, *«...οι άτακτες ορδές των Τούρκων επιτίθονταν στα απομονωμένα ελληνικά χωριά κλέβοντας, φονεύοντας, αρπάζοντας και κακοποιώντας νέα κορίτσια»*⁶⁵. Εμπνευστής της γενοκτονίας ήταν ο Mehmet Tâlât Paşa ⁶⁶, υπουργός των Εσωτερικών της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, που *«καλούσε τις Αρχές να μη δείχνουν κανένα έλεος για τους Χριστιανούς»*, εξαπολύοντας διωγμούς κατά των «ανεπιθύμητων» εθνοτήτων σε μια τεράστια έκταση⁶⁷.

Συγκεκριμένα, πραγματοποιούνταν άμεσα η συγκέντρωση των κατοίκων σε κάποιο κεντρικό σημείο και από εκεί διατάζονταν απ' ευθείας για αναχώρηση προς άγνωστη κατεύθυνση. Κατά τη διάρκεια της πεζής πορείας πραγματοποιούνταν εσκεμμένα σταθμεύσεις μόνο σε ακατοίκητες περιοχές στο ύπαιθρο, προκειμένου να αποφεύγεται το ενδεχόμενο οι εκτοπισμένοι να εφοδιαστούν. Ακολουθώντας, οδηγούσαν τους πληθυσμούς σε υπαίθριους λουτρώνες, όπου τους εξανάγκαζαν να λουστούν με την επίκληση λόγων υγιεινής⁶⁸. Ειδικότερα, *«...τους υποχρέωναν κατά εκατοντάδες στα λουτρά, γυμνούς με θερμοκρασία 40 βαθμών. Ακολουθώντας, τους εξανάγκαζαν να παρατάσσονται στο χιόνι, με θερμοκρασία κάτω του μηδενός, προκειμένου να αναμένουν «δήθεν» επίσκεψη του αστυνόμου για καταμέτρηση, ο οποίος σκοπίμως δεν ερχόταν σε λιγότερο από μία ώρα. Έπειτα άλλη μία ώρα περίμεναν το γιατρό για ιατρική επιθεώρηση, στην οποία χαρακτηρίζονταν εσκεμμένα ως «άρρωστοι», οι νεότεροι και υγιέστεροι, οι οποίοι θανατώνονταν κατά την αποστολή στο νοσοκομείο»*⁶⁹. Η πορεία συνεχίζονταν από τους εναπομείναντες, με πλήρη ασιτία.

Συνολικά, από το **1914 έως 1918**, περισσότεροι από 230.000 Έλληνες Πόντιοι έχασαν τη ζωή τους. Συγκριτικά με τη Γενοκτονία των Αρμενίων, που διέπραξαν οι οθωμανικές αρχές κατά τα προηγούμενα έτη, προτιμήθηκαν εσκεμμένα λύσεις που θα

⁶³ Οι Τσέτες (τουρκικά: Çete), ήταν Μουσουλμάνοι οπλισμένοι υπότροποι κατάδικοι, στρατολογημένοι και εξοπλισμένοι από τα τοπικά τμήματα της νεοτουρκικής επιτροπής «Ενωση και Πρόοδος», οι οποίοι συνεργάστηκαν με την Τουρκική Χωροφυλακή.

⁶⁴ Όταν το Μάιο του 1919 αποβιβάστηκαν τα ελληνικά στρατεύματα στη Σμύρνη, ένα μεγάλο μέρος των Ελλήνων του Πόντου ήδη είχε πεθάνει στις εξορίες ή είχε καταφύγει στη Ρωσία και τον Καύκασο.

⁶⁵ Ενεπεκίδης Π.(1962), (σ.11)

⁶⁶ Mehmet Tâlât Paşa (1874-1921): Μέλος της Τριανδρίας του τουρκικού Κομιτάτου «Ενωση και Πρόοδος» των Νεότουρκων. Διακρινόταν για απίστευτη σκληρότητά του, όντας ο κύριος πρωταγωνιστής της διπλής γενοκτονίας Αρμενίων και Χριστιανών.

⁶⁷ Η εφαρμογή αυτού του εξοντωτικού σχεδίου, άρχισε από την Σαμψούντα στις 27 Ιανουαρίου 1917 και στη συνέχεια επεκτάθηκε και στα χωριά της.

⁶⁸ Οι εκτοπισμένοι πραγματοποιούνταν συνήθως κατά τους χειμερινούς μήνες, με δυσμενείς καιρικές συνθήκες και οι εκτοπισμένοι απαγορεύονταν αυστηρά να μεταφέρουν μαζί τους τρόφιμα, ρούχα ή στρώματα. Επίσης, απαγορεύονταν η περιποίηση των αρρώστων και η ταφή των νεκρών.

⁶⁹ Τσιρκινίδης Χ, (1993),(σελ. 94)

οδηγούσαν στον αργό αλλά σταδιακό αφανισμό, προκειμένου να αποφευχθεί, όσο το δυνατόν, η διεθνής κατακραυγή από το νέο κύμα ωμοτήτων⁷⁰.

1.9 Β΄ Φάση της Γενοκτονίας (1919 - 1923)

Στις **19 Μαΐου 1919**, αφίχθηκε στην Σαμψούντα ο Mustafa Kemal, προκειμένου «να επιβάλλει την τάξη» με την έγκριση και υποστήριξη των Συμμάχων», ενώ επι-πλέον κήρυξε το τουρκικό Έθνος «σε διωγμό» και ξεσήκωνε τον λαό «στον αγώνα για υπεράσπιση της Πατρίδας». Την δεδομένη χρονική στιγμή, αρχίζει η δεύτερη και «σκληρότερη φάση» της Ποντιακής Γενοκτονίας, η οποία υπήρξε η «**χαριστική βολή**» για τον Ποντιακό Ελληνισμό.

Στις **29 Μαΐου 1919**, ο Kemal ανέθεσε στον Topal Osman ⁷¹ την ευθύνη διενέργειας μαζικών επιχειρήσεων κατά του τοπικού πληθυσμού. Παράλληλα εντάθηκε η δράση άτακτων ομάδων (**τσετών**) κατά των χριστιανικών πληθυσμών. Σχετικές αναφορές έχουν καταγραφεί από το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, καθώς και από τον Αμερικανό πρέσβη Henry Morgenthau ⁷². Ταυτόχρονα, στήνονταν στις πόλεις του Πόντου τα διαβόητα έκτακτα «Δικαστήρια Ανεξαρτησίας», τα οποία έδρευαν στην Αμάσεια και καταδίκαιζαν σε «στημένες» δίκες, εξοντώνοντας την ηγεσία του Ποντιακού Ελληνισμού⁷³.

Έχοντας τη βοήθεια μελών του Νεοτουρκικού Κομιτάτου συγκροτεί μυστική οργάνωση, τη Mutfai Milliye, η οποία «...**προπαγάνδιζε το μίσος των μουσουλμάνων κατά των χριστιανών και σχεδιάζει την ολοκλήρωση της εξόντωσης του Ποντιακού ελληνισμού...με σκοπό την ομογενοποίηση του τουρκικού έθνους και την αποκάθαρση του τουρκικού κράτους από τις μειονότητες**»⁷⁴. Αυτό που δεν πέτυχε το σουλτανικό καθεστώς στους πέντε αιώνες της τυραννικής διοίκησής του, το πέτυχε μέσα σε λίγα χρόνια ο Kemal, εξόντωσε τον Ελληνισμό του Πόντου και της Ιωνίας.

Σύμφωνα με μια έκθεση της Ελληνικής Πρεσβείας, με ημερομηνία τον Ιούνιο του 1915, αναγράφονται τα εξής: «**Οι εκτοπιζόμενοι από τα χωριά τους δεν είχαν δικαίωμα να πάρουν μαζί τους ούτε τα απολύτως αναγκαία. Γυμνοί και ξυπόλητοι,**

⁷⁰ Ήταν τέτοια το μέγεθος και η βιαιότητα των διωγμών, ώστε ακόμη και οι σύμμαχοι των Τούρκων διατύπωσαν εγγράφως τις αντιρρήσεις τους, όπως ο μαρκήσιος Pallavicini τον Ιανουάριο του 1918.

⁷¹ Topal Osman (1883-1923) : Αρχηγός της πολιτοφυλακής των Εθνικών Δυνάμεων, διοικητής του ειδικού Συντάγματος Σωματοφυλάκων του Mustafa Kemal. Θωρείται υπεύθυνος για φόνους χιλιάδων Ελλήνων και για λεηλασίες εκατοντάδων ελληνικών χωριών του κεντρικού και δυτικού Πόντου.

⁷² Henry Morgenthau (1856-1946): Αμερικανός δικηγόρος, διπλωμάτης και επιχειρηματίας, Γερμανοεβραϊκής καταγωγής, Στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου χειρίστηκε πολλά διπλωματικά ζητήματα των Συμμάχων με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, παρακολουθώντας όμως στενά την άνοδο των Νεοτούρκων, καθώς και τις συνεχείς διώξεις των Αρμενίων και Ελλήνων της Μικράς Ασίας.

⁷³ Μαλκίδης Θ. (2010), (σ.202)

⁷⁴ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.116-117).

χωρίς τροφή και νερό, δερόμενοι και υβριζόμενοι, όσοι δεν εφονεύοντο οδηγούνται στα όρη από τους δημίους τους. Οι περισσότεροι από αυτούς πέθαιναν κατά την πορεία από τα βασανιστήρια»⁷⁵.

Κατά την περίοδο 1914-1922, σύμφωνα με την στατιστική της «**Μαύρης Βίβλου**», η οποία εκδόθηκε από το Κεντρικό Συμβούλιο του Πόντου στα 1922, οι σφαγιασθέντες και εξολοθρευθέντες Έλληνες του Πόντου ανέρχονται σε **303.238**⁷⁶. Ειδικότερα, η έκθεση του ιστορικού Κ. Φωτιάδη, η οποία συμπίπτει με την ημερομηνία άφιξης του Kemal στην Σαμψούντα, αναφέρει τα εξής: *«Η επαρχία Αμασειάς είχε προ του πολέμου 136.768 Ελληνικόν πληθυσμόν, 393 σχολεία, 12.360 μαθητάς και μαθήτριάς...Εκ του ολικού πληθυσμού 72.375 μετετοπίσθησαν ή εξωρίσθησαν, εκ των οποίων τα 70% απέθανον εν εξορία, μόλις δε οι 30% επανήλθον»⁷⁷.* Επιπρόσθετα, την **14^η Οκτωβρίου 1922**, ο προσωπικός φίλος του Ελευθερίου Βενιζέλου Lloyd George, δήλωσε χαρακτηριστικά: *«Οι Τούρκοι εξόντωσαν εν ψυχρώ από το 1914 έως σήμερα 500.000 Έλληνες, άνδρες, γυναίκες, παιδιά, χωρίς καμία πρόκληση. Ο τουρκικός στρατός έχει, εκτός από τον ενθουσιασμό της νίκης, αίμα στα χέρια του»⁷⁸.*

1.10 Το Αντάρτικο των Ποντίων

Η άδικη και καταπιεστική συμπεριφορά της Νεοτουρκικής εξουσίας σε βάρος του ποντιακού ελληνισμού, ώθησε τους Ποντίους να καταφύγουν στα βουνά για να περισώσουν την ίδια τους τη ζωή⁷⁹. Επιπρόσθετα *«μαζί με τους αντάρτες, ζούσαν αναγκαστικά και τα γυναικόπαιδά τους, τα οποία τα έπαιρναν μαζί τους στις απάτητες βουνοκορφές για να γλιτώσουν απ' τη σφαγή»⁸⁰.*

Σύμφωνα με τον νομικό, διεθνολόγο και συγγραφέα Δρ.Ιωάννη Παπαφλωράτο *«Ο ένοπλος αγώνας του Ποντιακού Ελληνισμού, υπήρξε η κορυφαία εκδήλωση της αντιστάσεώς του απέναντι στην συστηματική και οργανωμένη προσπάθεια γενοκτονίας του από τους Νεότουρκους και κεμαλικούς. Η γενοκτονία θα ελάμβανε μεγαλύτερες διαστάσεις, εάν ο ποντιακός λαός δεν αντιστεκόταν ένοπλα...Τα πρώ-*

⁷⁵ Πηγή: <https://mouzakinews.gr/imera-mnimis-tis-genoktonias-ton-ellinon-tou-pontou-102-chronia-apo-ton-xerizomo-tou-pontiaku-ellinismou/> (Πρόσβαση 28 Μαρ 23)

⁷⁶ Συγκεκριμένα, έως την άνοιξη του 1924, συμπεριλήφθησαν ακόμα 50.000 νεομάρτυρες στην πλειοψηφία τους γυναικόπαιδα. Έτσι συνολικά ο αριθμός των Ποντίων που δολοφονήθηκαν έως το Μάρτιο του 1924 ήταν 353.000, ποσοστό που ξεπερνάει το 50% του ολικού πληθυσμού του Πόντου.

⁷⁷ Φωτιάδης Κ.. (2004) *Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου*, τόμος 2^{ος} (σ.89), Θεσσαλονίκη: Ηρόδοτος

⁷⁸ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.201).

⁷⁹ Παυλίδης Θ. (2009) *Το Ποντιακό από τη σκοπιά των Τούρκων*, (σ. 85), Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.

⁸⁰ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.230).

τα ανταρτικά σώματα σχηματίστηκαν μετά την πτώση της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντος. Τότε, συνεκροτήθησαν ολιγάριθμες ομάδες Ποντίων που...δρούσαν κατά το πρότυπο των κλεφτών της ηπειρωτικής Ελλάδας»⁸¹.

Το ποντιακό κίνημα παίρνει τέτοια έκταση, ώστε η κεντρική οθωμανική εξουσία με την ανοχή των Άγγλων, στέλνει τον Mustafa Kemal για να το καταστείλει. Μέσα από τα επίσημα τουρκικά αρχεία βγαίνει το συμπέρασμα ότι ο ίδιος φοβόταν πολύ περισσότερο το ποντιακό αντάρτικο απ' ότι τον ελληνικό στρατό. Γι' αυτό το λόγο, κινητοποιεί δύο (2) Σώματα Στρατού, ήτοι το 3^ο με έδρα τη Σεβάστεια και το 15^ο αντίστοιχα με έδρα το Ερζερούμ⁸², με στόχο την εξουδετέρωση των ανταρτικών δυνάμεων.

Σύμφωνα με αντίστοιχο υπόμνημά της «εν Κωνσταντινουπόλει επιτροπής Ποντίων», προς τον τότε πρωθυπουργό της Ελλάδος Δημήτριο Γούναρη: *«Οι Πόντιοι Έλληνες διαθέτουν εις την περιφέρειαν Αμισού περί τας 4-5 χιλιάδες μαχίμων ανδρών, ων οι πλείστοι κατέφυγον ως αντάρται εις τα βουνά. Επίσης, δε και εις τα χωρία της Σάντας υπάρχουν 2-3 χιλιάδες ανδρείων επαναστατών Ελλήνων κατά της τυραννίας του Mustafa Kemal...»*⁸³. Επίσης, αρκετοί Πόντιοι πολέμησαν ως εθελοντές με το γαλλικό στρατό σε διάφορα μέτωπα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ενώ 5.000 στρατολογήθηκαν πολεμώντας στη Μακεδονία⁸⁴.

Τον Δεκέμβριο του 1920, ξεκινάει η «αρχή του τέλους» για το ποντιακό αντάρτικο. Συγκεκριμένα, η συντριβή των Αρμενίων από τον τουρκικό στρατό, επιτρέπει την ευθεία επαφή μεταξύ μπολσεβίκων και κεμαλικών δυνάμεων. Επιπρόσθετα, η απουσία μιας ενιαίας διοίκησης και συντονισμού του αγώνα, η έλλειψη κατάλληλου οπλισμού και τροφίμων και κυρίως η αδιαφορία που έδειξε το ελληνικό κράτος, παρά τις εκκλήσεις των Ποντίων για βοήθεια, ήταν οι σημαντικότερες αιτίες της αποτυχίας του αντάρτικου του Πόντου⁸⁵.

1.11 Η Δημοκρατία του Πόντου

Η **Αυτόνομη Δημοκρατία του Πόντου** ήταν μια πρωτοβουλία των Ποντίων ηγετών για την απόκτηση της πολιτικής ανεξαρτησίας εντός των ορίων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η οποία ξεκίνησε το 1917 και κατέρρευσε οριστικά με τη Μι-

⁸¹ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.225).

⁸² Ανθεμίδης Α., (1999) *Τα απελευθερωτικά στρατεύματα του Ποντιακού Ελληνισμού 1912-1924*, (σ.486), Θεσσαλονίκη: Μάτι

⁸³ Ανθεμίδης Α., (1999), (σ.428)

⁸⁴ Ανθεμίδης Α., (1999), (σ.177)

⁸⁵ Πηγή:<http://docplayer.gr/8530445-Written-by-polatidis-vasileios-sunday-13-february-2011-16-54-last-updated-sunday-13-february-2011-17-16.html>(Πρόσβαση 18 Μαρ 23)

κρασιατική Καταστροφή του 1922⁸⁶. Οι Έλληνες του Πόντου, οι Αρμένιοι και οι Κούρδοι, ενθαρρυμένοι από τον τότε πρόεδρο των ΗΠΑ Thomas Wilson, ζήτησαν αυτοδιάθεση⁸⁷. Η ιδέα διατυπώθηκε για πρώτη φορά το **1917** από μια ομάδα Ποντίων διανοουμένων στην πόλη της Σαμψούντας, αλλά μόλις το **1919** το κίνημα πήρε δυναμική με την ίδρυση της Προσωρινής Κυβέρνησης του Πόντου.

Σύμφωνα με έκθεση του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών του **1912**, ο ελληνοχριστιανικός πληθυσμός του Πόντου ανέρχονταν σε **700.000**, ενώ οι Μουσουλμάνοι αντίστοιχα υπολογίζονταν σε **1.040.000**⁸⁸. Αξιοσημείωτο είναι το ότι στην προσπάθεια δημιουργίας Ποντιακού Κράτους, ο ανεπίσημος «εθνικός ύμνος» που είχε συνταχθεί το **1919**, παρακινούσε τους Ποντίους να αποτινάζουν τον «τουρκικό ζυγό», δίνοντας την εντύπωση ότι είχε διαμορφωθεί «ποντιακή ταυτότητα», υπερβαίνουσα το χάσμα των θρησκειών⁸⁹.

Στις **29 Απριλίου 1919**, ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρυσάνθος παρουσίασε στη «**Συνδιάσκεψη Ειρήνης Παρισίων**»⁹⁰ μια 18σέλιδη έκθεση υπέρ της ίδρυσης της «Αυτόνομης Δημοκρατίας του Πόντου»⁹¹. Σε απάντησή του, ο τότε Πρόεδρος των ΗΠΑ Wilson ανέφερε χαρακτηριστικά: *«Είναι θαυμασίως πειστικά όσα μου λέγετε. Ο Πόντος πρέπει να γίνει ανεξάρτητος»*⁹². Ειδικότερα, οι Έλληνες του Πόντου προσανατολίζονταν είτε στη δημιουργία ελληνικού ποντιακού κράτους με ειδική σχέση με την Ελλάδα, είτε σε μια μορφή Ομοσπονδίας με τους Αρμένιους. Τον Ιανουάριο του **1920** Έλληνες και Αρμένιοι υπέγραψαν τη συμφωνία ίδρυσης μιας Ποντοαρμενικής Ομοσπονδίας, με σύνορα από την Τραπεζούντα ως τη λίμνη Van.

Ωστόσο, η Αυτόνομη Δημοκρατία του Πόντου ήταν **βραχύβια**, καθώς οι Έλληνες του Πόντου βρέθηκαν παγιδευμένοι μεταξύ των Τούρκων εθνικιστών υπό τον Mustafa Kemal και του υποχωρούντος ελληνικού στρατού, ο οποίος είχε καταλά-

⁸⁶ Οι περιορισμένες δυνατότητες της Ελλάδας λόγω της καθυστερημένης εισόδου στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο δεν επέτρεψαν την υποστήριξη των ποντιακών αιτημάτων. Το τέλος του Πολέμου βρήκε την Οθωμανική Αυτοκρατορία στο πλευρό των ηττημένων.

⁸⁷ Πηγή: <https://ikivotos.gr/post/15408/h-ksexasmenh-aytonomh-dhmokratia-toy-pontoy-1917-1922> (Πρόσβαση 28 Μαρ 23)

⁸⁸ Βαλαβάνης Γ. (1995), (σ.15)

⁸⁹ Βαλαβάνης Γ. (1995), (σ.259)

⁹⁰ Η Σύνοδος Ειρήνης των Παρισίων (1919) οργανώθηκε από τις νικήτριες συμμαχικές δυνάμεις και τις ΗΠΑ στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, προκειμένου να τεθούν υπό διαπραγμάτευση οι συνθήκες ειρήνης μεταξύ αυτών και των ηττημένων κεντρικών δυνάμεων.

⁹¹ Η προτεινόμενη Δημοκρατία του Πόντου επρόκειτο να συμπεριλάβει τις επαρχίες Τραπεζούντας, Σαμψούντας, Σινώπης και Αμάσειας. Στις προτάσεις των Ποντίων αυτονομιστών, η Τραπεζούντα θα ήταν η πρωτεύουσα της Δημοκρατίας και οικόσημο θα ήταν ο Μονοκέφαλος Αετός, σύμβολο της δυναστείας των Κομνηνών.

⁹² Πηγή: <http://www.pontos.gr/default.aspx?catid=269> (Πρόσβαση 18 Μαρ 23)

βει την περιοχή το 1919. Το τέλος της ελληνικής Μικράς Ασίας σφραγίστηκε με τη θυσία του ελληνικού Πόντου.

1.12 Ο Βίαιος Ξεριζωμός

Τον **επίλογο** της τραγικής Ποντιακής γενοκτονίας αποτελεί ο βίαιος ξεριζωμός των επιζώντων και η απώλεια των περιουσιακών τους στοιχείων. Οι Έλληνες Πόντιοι που επέζησαν εκριζώθηκαν βίαια από τις πατρογονικές τους εστίες, εγκαταλείποντας τα πάτρια εδάφη και όλα τα υπάρχοντά τους. Η ήττα του Ελληνικού Στρατού στο Μικρασιατικό μέτωπο το 1922 και η υπογραφή της «Ανακωχής των Μουδανιών»⁹³ και κατόπιν της Συνθήκης της Λωζάνης⁹⁴ (1923) είχαν ως αποτέλεσμα την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, με κριτήριο το θρήσκευμα⁹⁵.

*Συνολικά, «...ο αριθμός των Ποντίων που κατόρθωσαν να φθάσουν στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι πρέπει να έφθασε τις 400.000 ψυχές. Σημειωτέον ότι πολλά γυναικόπαιδα εξαναγκάστηκαν να παραμείνουν στην Τουρκία, μετά την Μικρασιατική καταστροφή»*⁹⁶. Έτσι, οι ελληνοχριστιανικοί πληθυσμοί του Πόντου αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρογονικές εστίες τους και να εγκατασταθούν στον Ελλαδικό χώρο, στη Ρωσία, στη Δυτική Ευρώπη και την Αμερική⁹⁷.

Ο ξεριζωμός είχε **βαθείς** επιπτώσεις στην ελληνική κοινότητα του Πόντου, η οποία ήταν διασκορπισμένη και κατακερματισμένη ως αποτέλεσμα της αναγκαστικής μετανάστευσης. Ειδικότερα, συνοδεύτηκε από απώλεια περιουσίας και πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς οι Έλληνες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια, τα εδάφη και τις περιουσίες τους, συμπεριλαμβανομένων των εκκλησιών, των σχολείων και άλλων πολιτιστικών ιδρυμάτων.

⁹³ Η ανακωχή των Μουδανιών (25 Σεπτεμβρίου 1922) υπογράφηκε μεταξύ των νικητριών δυνάμεων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου με την Τουρκία και καθόριζε τα σύνορα μεταξύ Ελλάδας – Τουρκίας.

⁹⁴ Υπογράφηκε στη Λωζάνη της Ελβετίας στις 24 Ιουλίου 1923 από την Ελλάδα, την Τουρκία και τις άλλες χώρες που πολέμησαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Μικρασιατική εκστρατεία (1919-1922) και συμμετείχαν στη Συνθήκη των Σεβρών, συμπεριλαμβανομένης και της ΕΣΣΔ.

⁹⁵ Κατ' εφαρμογή της, συνολικά περίπου 2.000.000 Έλληνες ορθόδοξοι της Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Θράκης και Τούρκοι μουσουλμάνοι της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας, ξεριζώθηκαν οριστικά από τις προαιώνιες εστίες τους. Εξαιρέθηκαν οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και οι μουσουλμάνοι της Δυτ. Θράκης.

⁹⁶ Παπαφλωράτος Ι., (2021) (σ.319)

⁹⁷ Για πρώτη φορά στην Παγκόσμια Ιστορία, η διεθνής κοινότητα αποδέχθηκε και επέβαλε την υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών, όχι κάποιων συγκεκριμένων περιοχών, αλλά ολόκληρων χωρών.

Κεφάλαιο Δεύτερο

Αποτίμηση – Διεθνοποίηση Γενοκτονίας του Πόντου

«Οι Ρωμιοί είναι τα φίδια στον κόρφο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και οι γυναίκες τους, οι Ρωμιές, είναι αυτές οι οποίες γεννούν αυτά τα φίδια. Επομένως θα πρέπει να καταστραφούν».

Συνέδριο Νεότουρκων, (1911)

2.1 Η Τουρκική Στάση για την Γενοκτονία

Σύμφωνα με τον Διδάκτωρ Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Θεοφάνη Μαλκίδη *«Η οθωμανική κυβέρνηση ανέκαθεν ισχυριζόταν ότι κανένα έγγραφο της δεν περιείχε στοιχεία που να αποδεικνύουν την κυβερνητική εμπλοκή στους φό- νους»*⁹⁸. Συγκεκριμένα, οι Τούρκοι εσκεμμένα υποστήριζαν και διέδιδαν ότι πολλοί Έλληνες κατά την διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου είχαν αναπτύξει «προδοτική δραστηριότητα» και η κυβέρνηση δεν μπορούσε να γνωρίζει ποιοι Έλληνες θα παρέ- μεναν πιστοί και ποιοι θα έπαιρναν το μέρος των Ρώσων και των δυτικών συμμάχων.

Ο Mustafa Kemal «Atatürk», όπως αργότερα μετονομάστηκε, θεώρησε ότι *«έλυσε δια της σφαγής το ποντιακό ζήτημα. Πίστεψε ότι τελείωσε οριστικά με τους Ποντίους»*⁹⁹. Εντούτοις, διαχρονικά, οι τουρκικές κυβερνήσεις **αρνούνται** πως υπήρξε ποτέ ιστορικά «Γενοκτονία». Συγκεκριμένα, υποστήριζαν ότι τα όποια θύμα- τα προέκυψαν λόγω των εκτοπισμών στην ενδοχώρα, ήταν δηλαδή αποτέλεσμα των συρράξεων και όχι εξ αιτίας προμελετημένου σχεδίου του επίσημου τουρκικού κρά- τους. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τους ίδιους, οι Έλληνες **ουδέποτε** εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Μικρά Ασία, παρά μόνο για μικρό χρονικό διάστημα με σκοπό το εμπό- ριο, ενώ μόλις ξέσπασε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, θεωρούσαν πως ενδεχόμενη ρω- σική επικράτηση, θα τους έδινε την ευκαιρία να πετύχουν την ίδρυση ενός ανεξάρτη- του Ποντιακού κράτους¹⁰⁰. Ειδικότερα, υποστήριζαν ότι οι Πόντιοι αντάρτες προέ- βησαν εσκεμμένα σε θηριωδίες εναντίον των μουσουλμανικών πληθυσμών. Ωστόσο, το αντάρτικο εκδηλώθηκε ως απεγνωσμένη προσπάθεια **αντίστασης** των χριστιανι- κών πληθυσμών απέναντι στις τουρκικές διώξεις¹⁰¹.

⁹⁸ Μαλκίδης Θ. (2008) *Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου*, (σ.408), Αθήνα: Γόρδιος

⁹⁹ Χαραλαμπίδης Μ. (1996) *Το Ποντιακό Ζήτημα Σήμερα*, σ.53, Αθήνα: Γόρδιος

¹⁰⁰ Βλέπε σχετικά Παράρτημα «ΙΒ» - Ομιλία (Nutuk) του Mustafa Kemal σχετικά με το «Ποντιακό ζήτημα», 1927 (σελ. 97-99)

¹⁰¹ Η ελληνική πολιτικο-στρατιωτική ηγεσία δεν εκμεταλλεύτηκε στρατηγικά το αντάρτικο του Πόντου, που θα μπορούσε ενδεχομένως να επηρεάσει την έκβαση της Μικρασιατικής εκστρατείας.

Έτσι σύμφωνα με τη τουρκική άποψη «...δεν επρόκειτο καθόλου για γενοκτονία αλλά για απέλαση μέρους των Ελλήνων, ως μια πράξη «αυτοάμυνας» της οθωμανικής κυβέρνησης και του τουρκικού έθνους, των οποίων η υπόσταση απειλούνταν από τις ελληνικές επαναστατικές επιτροπές (αντάρτες), καθώς αυτές συνεργάζονταν με ένοπλες δυνάμεις άλλων χωρών»¹⁰².

Υπό ευρεία έννοια, οι Τούρκοι αντιμετωπίζουν το όλο ζήτημα ως «έμμεση απειλή» για την εθνική τους **συνοχή**, το οποίο σχετίζεται με τους ποντιακούς πληθυσμούς που έχουν απομείνει πλέον στην περιοχή του Πόντου. Αντιμετωπίζουν με ιδιαίτερο **σκεπτικισμό** ενδεχόμενη διεθνή αναγνώριση της Γενοκτονίας, καθώς μέσω αυτής ενδέχεται να ακολουθήσουν και αναγνωρίσεις Γενοκτονιών άλλων εθνοτήτων, με αποτέλεσμα να «αμαυρωθεί» ενδεχομένως η διεθνής εικόνα της Τουρκίας ως «κράτος βαρβάρων».

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Έλληνα πολιτικό, κοινωνιολόγο και συγγραφέα Μιχάλη Χαραλαμπίδη «*Το κεμαλικό κίνημα, φορέας ρατσισμού και όργανο της αποικιοκρατικής ανασυγκρότησης στην περιοχή, δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται εύκολα ως απλό κλασικό απελευθερωτικό κίνημα. Κανένα απελευθερωτικό κίνημα δεν διαπράττει πολιτικές γενοκτονίας σε βάρος άλλων λαών*»¹⁰³. Επιπρόσθετα, «*Οι μαζικές εκτοπίσεις πληθυσμών, μια συγκαλυμμένη μορφή εξόντωσης, δε νομιμοποιούνται ακόμη και με το δίκαιο του πολέμου. Ελληνικός στρατός δεν υπήρχε στον Πόντο και οι περιοχές που έγιναν οι εκτοπίσεις δεν είχαν στρατιωτική σπουδαιότητα*»¹⁰⁴

Αυτό που διαφοροποιεί την ποντιακή περίπτωση, είναι το γεγονός ότι η γεωγραφική περιοχή του Πόντου εξαιρέθηκε από τη Συνθήκη των Σεβρών¹⁰⁵. Η Τουρκία **εσκεμμένα** επιδιώκει να πείσει το ελληνικό στοιχείο που έχει απομείνει στον Πόντο, ότι είναι γηγενείς χωρίς σχέση με την Ελλάδα. Ειδικότερα, δεν την προβληματίζει η προοπτική δημιουργίας ανεξάρτητου Ποντιακού κράτους, αλλά το ενδεχόμενο **αφύπνισης** των τοπικών πληθυσμών του Πόντου, τη συνεργασία τους με τους Έλληνες Πόντιους και Αρμένιους, καθώς επίσης η πιθανότητα ενδεχόμενης **διεκδίκησης** εδαφών και αποζημιώσεων¹⁰⁶.

¹⁰² Μαλκίδης Θ. (2008), (σ.407).

¹⁰³ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.23).

¹⁰⁴ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.27).

¹⁰⁵ Η Συνθήκη των Σεβρών (28 Ιουλίου 1920) υπογράφηκε ανάμεσα στους νικητές του Α΄ Παγκοσμίου και την ηττημένη Οθωμανική Αυτοκρατορία, στη Σέβρ της Γαλλίας. Οριστικοποιήθηκε το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τον διαμοιρασμό των εδαφών της.

¹⁰⁶ Παρόλο που το εν λόγω ζήτημα έχει «κλείσει» ιστορικά, είναι αντιληπτός ο φόβος των Τούρκων για ανακίνησή του, λόγω της ύπαρξης στον σύγχρονο Πόντο μιας ιδιαίτερης πολιτισμικής ταυτότητας, η οποία ενδεχομένως δύναται να ενισχυθεί από ελλαδικούς αλυτρωτικούς κύκλους.

Η Τουρκία, παρόλο που υπόγραψε την απόφαση για τη γενοκτονία στις **31 Ιουλίου 1950**, την ενέταξε ως αδίκημα στον Ποινικό Κώδικα μόλις το Φεβρουάριο του 2005¹⁰⁷. Υπό αυτό το πλαίσιο, η επίσημη Τουρκική Πολιτεία έχει εντέχνως καθιερώσει «**ημέρες μνήμης**» των υπεύθυνων της «σωτηρίας των Τούρκων από τους Έλληνες», ήτοι των Mustafa Kemal, Talaat Pasha, Enver Pasha και Topal Osman. Επιπρόσθετα δημιούργησε «Ινστιτούτα» και «κέντρα τουρκικών μελετών» στο εξωτερικό, προκειμένου να προωθήσει μια ιστορική εκδοχή για τα γεγονότα της γενοκτονίας σύμφωνα με τα συμφέροντά της¹⁰⁸.

Επισημαίνεται ότι, η **19^η Μαΐου** («μαύρη επέτειος» του ποντιακού Ελληνισμού) έχει σκοπίμως καθιερωθεί ως επίσημη **αργία** και εθνική εορτή. Συγκεκριμένα, τιμάται ως ημέρα μνήμης της απόβασης του Mustafa Kemal στη Σαμψούντα, που σηματοδοτεί την αρχή του «Πολέμου Ανεξαρτησίας» και οδήγησε το 1923 στην ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας, αλλά και ως «Γιορτή Νεολαίας και Αθλητισμού» (**Gençlik ve Spor Şenliği**). Μάλιστα υφίσταται περιοχή της συνοικίας Kadıköy στην ανατολική πλευρά της Κωνσταντινούπολης με την ονομασία **19 Mayıs (19^η Μαΐου)**¹⁰⁹.

Όσον αφορά την σύγχρονη άποψη που επικρατεί στην Τουρκία (τύπος- ΜΜΕ) για το «ποντιακό ζήτημα», είναι **περίπλοκη** και **αμφιλεγόμενη**, καθώς και καθορίζεται από τις εσωτερικές τάσεις. Ενώ η τουρκική κυβέρνηση αρνείται επίσημα ότι έγινε γενοκτονία, υπάρχουν φωνές στην τουρκική κοινωνία που αναγνωρίζουν και καταδικάζουν τα γεγονότα ως Γενοκτονία¹¹⁰. Επισημαίνεται ότι, η μη κυβερνητική οργάνωση της «Διεθνούς Ένωσης για τα Δικαιώματα και την Απελευθέρωση των Λαών», έκανε ιδιαίτερη αναφορά στις συστηματικές προσπάθειες εξαφάνισης της ποντιακής διαλέκτου, ως της πλησιέστερης προς την αρχαία ελληνική γλώσσα, αλλά και στις διώξεις εις βάρος Ποντίων, όπως του Τούρκου λαογράφου με ποντιακή κατάγωγή Ömer Asan¹¹¹.

¹⁰⁷ Συμμετείχε επίσης 15 Σεπτεμβρίου 2003 στη «Διεθνή Σύμβαση για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα», όπου το άρθρο 6 προστατεύει το δικαίωμα στη ζωή, το άρθρο 20 απαγορεύει την ενθάρρυνση σε βία και το άρθρο 27 εγγυάται τα δικαιώματα των μειονοτήτων.

¹⁰⁸ Χαρακτηριστικά, στη Γερμανία δεν υπάρχει ούτε προτομή ούτε καν οδός στο όνομα των Adolf Hitler, Paul Goebbels, ή Reinhard Heydrich. Αντίθετα, στην Τουρκία δρόμοι, σχολεία ή οι αερολιμένες ονομάζονται με ονόματα ατόμων που εμπλέκονται στη γενοκτονία των Ελλήνων και Αρμενίων.

¹⁰⁹ Ιδρύθηκε το 1991 και διαθέτει 4 κεντρικούς οδούς, με τα ονόματα Atatürk, İnönü, Bayar και Şemsettin Günaltay

¹¹⁰ Παρά την επίσημη γραμμή «άρνησης», ορισμένοι Τούρκοι διανοούμενοι και ακτιβιστές έχουν αναγνωρίσει τη Γενοκτονία των Ποντίων ως ιστορικό γεγονός

¹¹¹ Ömer Asan (1961 -): Στην Ελλάδα είναι γνωστός για το βιβλίο του «Ο Πολιτισμός του Πόντου». Το 2002 δικάστηκε με τη κατηγορία «γραφτής προπαγάνδας» και «εξύβρισης» της μνήμης του Kemal».

Οι προσπάθειες εκ μέρους των νέων Ποντίων να εκφράσουν με γραπτά κείμενα την Ιστορία και την ιδιαίτερη πολιτιστική τους ταυτότητα αντιμετωπίζονται με σκληρά μέτρα από τις τουρκικές Αρχές¹¹², καθώς **απειλούνται** οι ζωές αυτών που τολμούν να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους¹¹³. Αυτές οι συνθήκες **αποκλείουν** τους φοιτητές ποντιακής καταγωγής από τα πανεπιστήμια και τις ανώτερες σπουδές.¹¹⁴ Παράλληλα, στο πλαίσιο της πολιτικής άρνησης των γενοκτονιών των Ελλήνων του Πόντου, (όπως και των Αρμενίων και Χριστιανών Ασσυρίων), το επίσημο τουρκικό κράτος **χρηματοδοτεί** στο εξωτερικό ενέργειες που αντισταθμίζουν και υποβαθμίζουν αυτές τις γενοκτονίες ¹¹⁵.

Στο σημείο αυτό, χαρακτηριστική είναι η προκλητική ανακοίνωση που εξέδωσε το τουρκικό υπουργείο Άμυνας στις **19 Μαΐου 2022**, αναφορικά με την 103^η επέτειο της Γενοκτονίας των Ποντίων. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι: *«Απορρίπτουμε πλήρως τους ισχυρισμούς περί “Πόντου” από τις ελληνικές αρχές... Καταδικάζουμε αυτή την ανήθικη στάση των Ελλήνων πολιτικών, που ανοιχτά ψεύδονται τόσο στον ίδιο τον λαό τους όσο και σε όλο τον κόσμο. Αν η Ελλάδα ψάχνει μια ντροπιαστική πραγματικότητα του παρελθόντος, πρέπει να έρθει αντιμέτωπη με τις τρομακτικές φρικαλεότητες των προγόνων της, που κτηνωδώς προσπάθησαν να εισβάλουν στην Ανατολία.»*¹¹⁶.

2.2 Η Ελληνική Ανάδειξη του Ποντιακού Ζητήματος

Στις **24 Φεβρουαρίου 1994** η Βουλή των Ελλήνων προέβη ομόφωνα με το Νόμο **3082/1994**, στην ανακήρυξη της **19^{ης} Μαΐου**, ημέρα που ο Mustafa Kemal αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα, ως **«Ημέρα Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων στο Μικρασιατικό Πόντο»**¹¹⁷, αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα την ευθύνη υπεράσπισης της υπόθεσης της γενοκτονίας και τη διεθνοποίηση της γενοκτονίας, μεταξύ άλλων μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων και πολιτιστικών εκδηλώσεων.¹¹⁸ Τα επόμενα χρόνια ακολούθησαν επί-

¹¹² Μαλκίδης Θ. (2010), (σ.240).

¹¹³ Όσοι εξ αυτών επιχειρούν να εκφράσουν ανοιχτά την ποντιακή τους συνείδηση και τον πολιτισμό κινδυνεύουν να καταδικαστούν σε φυλάκιση από τις τουρκικές Αρχές

¹¹⁴ Μαλκίδης Θ. (2010), (σ.241).

¹¹⁵ Πηγή:

https://books.google.gr/books?id=khCffgX1NPIC&pg=PR13&redir_esc=y&hl=en#v=onepage&q=Turkey&f=false(Πρόσβαση 18 Μαρ 23)

¹¹⁶ Πηγή:https://www.huffingtonpost.gr/entry/nea-toerkike-proklesse-yia-te-yenoktonia-ton-pontion-aporriptom-toes-ischerismoes-peri-pontoe_gr_62868c0ce4b01a50ab55a404(Πρόσβαση 18 Μαρ 23)

¹¹⁷ Πηγή:https://www.pontosnews.gr/files/2015/05/fek_32-a-1994_pontiaki_genoktonia_1.pdf(Πρόσβαση 12 Μαρ 23)

¹¹⁸ Επίσης η ελληνική πολιτεία δεσμεύτηκε για εισαγωγή της ιστορίας του Πόντου σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, για την προώθηση της ιδέας για δημιουργία νέας πόλης στη Θράκη, την αποκατάσταση των Ποντίων της πρώην ΕΣΣΔ και την προστασία των ελληνόφωνων στον Πόντο.

σημοί εορτασμοί σε όλο τον ελλαδικό χώρο από τους ποντιακούς συλλόγους, παρουσία εκπροσώπων της πολιτείας και μονοπώληση προβολής του πάγιου αιτήματος της διεθνούς αναγνώρισης της γενοκτονίας.

Σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο και συγγραφέα Μιχάλη Χαραλαμπίδη, «... *Η πρώτη προσπάθεια επιδιώχτηκε διαμέσου της γνωστής θεωρίας της ανταλλαγής πληθυσμών, όπου έχουμε μια τάση εξίσωσης και λογική εξισορρόπησης. Ακολουθεί το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο φιλίας Βενιζέλου – Ινονού του 1930, όπου εκτός της απόφασης για τον αποσβεστικό συμψηφισμό των εκατέρωθεν περιουσιών, διατυπώνεται η αντίληψη ότι η «ιστορική λήθη και η παραγραφή των αδικημάτων μπορεί να αποτελέσει θεμέλιο, αφετηρία μιας νέας φιλικής προσέγγισης και ειρηνικής συμβίωσης των δύο λαών»*¹¹⁹. Επιπλέον, η ένταξη της Ελλάδας στην Ατλαντική συμμαχία το 1952, έρχεται να ολοκληρώσει τη διαδικασία της λήθης της ιστορίας και του πολιτισμού των Ποντίων. Οποιαδήποτε μνήμη, αναφορά, γνώση και έρευνα για τον ιστορικό χώρο του Πόντου θεωρούνταν απειλή για την ασφάλεια και την ακεραιότητα του συμμαχικού τουρκικού κράτους¹²⁰.

Όμως «...*αυτή η ιδεολογικού τύπου προσπάθεια ήθελε να σχετικοποιήσει τα εγκλήματα, να ελαχιστοποιήσει τις ευθύνες και να προετοιμάσει τη λήθη, μέσα από μια λογική εξίσωσης και εξισορρόπησης. Αυτή η εκδοχή υποβαθμίζει ένα από τα κυριότερα κεφάλαια της Ιστορίας του ανθρώπινου γένους και όχι μόνο της δικής μας. Το γεγονός ότι όσο γίνονταν οι σφαγές των ελληνικών πληθυσμών της Ιωνίας και του Πόντου, δεν υπήρξε καμιά αντεκδίκηση από τη μεριά του λαού μας στον ελληνικό χώρο»*¹²¹.

Στις μέρες μας, η εξέλιξη των ελληνοτουρκικών σχέσεων δεν άφηναν περιθώρια προβληματισμών ή εκδήλωσης της ποντιακής ταυτότητας και της ύπαρξής τους. Το ελλαδικό κράτος, δια μέσου του Υπουργείου Εξωτερικών, έβαζε όρια και έλεγε στο «όνομα κάποιου αφηρημένου συμφέροντος» τις ποντιακές ανησυχίες τις μνήμες και διεκδικήσεις¹²². Η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας παραμένει **επικεντρωμένη** στην προώθηση της σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή, ενώ παράλληλα υπερασπίζεται τα εθνικά της συμφέροντα και προάγει τις αξίες της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ¹²³.

¹¹⁹ Χαραλαμπίδης Μ, (2014) *Το Ποντιακό Ζήτημα Σήμερα*, (σ.35-41), Αθήνα: Στράβων

¹²⁰ Η συγκεκριμένη προσπάθεια λήθης για την «υποστήριξη» της Ελληνοτουρκικής φιλίας, στέρησε από τη διαμόρφωση της σύγχρονης νεοελληνικής ταυτότητας, τις βασικές συνιστώσες της, ήτοι του Ποντιακού και Μικρασιατικού Ελληνισμού.

¹²¹ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.28-29).

¹²² Χαρακτηριστικά αναφέρεται η επιχείρηση «Χρυσόμαλλο Δέρας» (1993), όπου μετά τα γεγονότα του εμφυλίου στο Σοχούμι της Γεωργίας, κλιμάκιο ειδικών δυνάμεων και πολιτικών υπαλλήλων του ΥΠΕΞ, μετέφερε 2000 Έλληνες πρόσφυγες στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης.

¹²³ Ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ, η Ελλάδα επιδίωξε να συμμετάσχει σε περιφερειακή διπλωματία και συνεργασία για την προώθηση αυτών των στόχων.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να πούμε, ότι η διαχρονικά η ελλαδική πολιτική στο Ποντιακό καθορίστηκε, ως επί το πλείστον, βάσει του **πολιτικού πραγματισμού**, αλλά και των δεδομένων **προτεραιοτήτων** που είχε θέσει το βενιζελικό εθνικό πρόγραμμα κατά τη συγκεκριμένη περίοδο. Οι δύο αυτοί άξονες αποτελούν το βασικό ερμηνευτικό κλειδί για την κατανόηση τόσο της αρχικής πρότασης του Έλληνα πρωθυπουργού Βενιζέλου για την παραχώρηση της ευρύτερης περιοχής της Τραπεζούντας στο υπό σύσταση αρμενικό κράτος, όσο και για τη μεταγενέστερη αλλαγή πλεύσης της βενιζελικής πολιτικής στο Ποντιακό ζήτημα, όταν ο ίδιος διέγινωσε ότι η ίδια η συγκυρία θα μπορούσε να ευνοήσει έναν αποτελεσματικό συνδυασμό μεταξύ ελλαδικών και ποντιακών προτεραιοτήτων.

2.3. Η Διεθνής και Γεωπολιτική Διάσταση του Ποντιακού Ζητήματος

Η διεθνής και γεωπολιτική διάσταση του ζητήματος της γενοκτονίας των Ποντίων πηγάζει από το γεγονός ότι ήταν μια συστηματική **εκστρατεία βίας** που διεξήγαγε η Οθωμανική Αυτοκρατορία, όντας μια πολυεθνική και πολυθρησκευτική Αυτοκρατορία και της οποίας η κατάρρευση στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οδήγησε στην εμφάνιση νέων εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων στην ευρύτερη περιοχή. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι οι Πόντιοι *«είναι από τα ελάχιστα μέλη της ευρωπαϊκής οικογένειας που έχουν υποστεί το μεγάλο αδίκημα ενάντια στην ανθρωπότητα, αυτό της γενοκτονίας»*¹²⁴.

Η γενοκτονία των Ποντίων είναι επίσης σημαντική στο πλαίσιο του **Διεθνούς Δικαίου** και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ειδικότερα, το σύνολο των μαζικών δολοφονιών που διαπράχθηκαν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, **πληρούν** τον ορισμό της Γενοκτονίας, όπως καθορίζεται στο υπ' αριθμόν 260(III), της 09 Δεκεμβρίου 1948 Ψήφισμα του ΟΗΕ και αποτελούν σημαντικές περιπτώσιολογικές μελέτες για την κατανόηση των αιτιών και των συνεπειών της γενοκτονίας.

Σήμερα, το Ποντιακό ζήτημα παραμένει **ενεργό** σε πολλούς πολιτικούς και ακαδημαϊκούς θεσμούς σε Ελλάδα, Ευρώπη, ΗΠΑ, Νότια Αμερική, Αυστραλία και ΟΗΕ, μετά από μια συνεχή παρουσίαση του από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και κυρίως από την αναγνωρισμένη «Διεθνή Ένωση για τα Δικαιώματα και την Απελευθέρωση των Λαών»¹²⁵. Ειδικότερα, πέραν από το ελληνικό κράτος (**N. 2193/1994**), ο διωγμός των Ποντίων αναγνωρίζεται **επισήμως** ως γενοκτονία¹²⁶ από **Κύπρο**, ορι-

¹²⁴Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.79).

¹²⁵Πηγή: <https://osdelnet.gr/contributors/1053810#all> (Πρόσβαση 10 Μαρ 23)

¹²⁶Χαραλαμπίδης Μ. (2010) *Το ποντιακό ως Ευρωπαϊκό Ζήτημα*, (σ.88), Αθήνα: Στράβων

σμένες ομοσπονδιακές Δημοκρατίες της **Ρωσίας**¹²⁷, τα κοινοβούλια Νότιας Αυστραλίας και Νέας Νότιας Ουαλίας¹²⁸, **Αυστρία**¹²⁹, **Σουηδία** (2010) και **Ολλανδία** (2015)¹³⁰. Επιπρόσθετα, στο **Καναδά** οι πόλεις Ottawa και Toronto έχουν αναγνωρίσει την 19^η Μαΐου ως ημέρα μνήμης της Ποντιακής γενοκτονίας¹³¹.

Η εν λόγω γενοκτονία έχει οριστεί και αναγνωριστεί από τη Διεθνή Ένωση Μελετητών Γενοκτονιών (IAGS)¹³². Επιπρόσθετα, είναι αναγνωρισμένη από εννέα (09) Πολιτείες των ΗΠΑ (Florida¹³³, Georgia, Massachusetts, New Jersey, New York, Pennsylvania, South Carolina, Rhode Island και California¹³⁴, ενώ υπάρχει σαφής αναφορά και από την πολιτεία της Alabama¹³⁵). Τέλος τα Ψηφίσματα υπ.αρ. **150** (12 Δεκ 2019)¹³⁶ και **296** (29 Οκτ 2019)¹³⁷ της Γερουσίας των ΗΠΑ κάνουν **αναφορά** σε γενοκτονία κατά ελληνικών πληθυσμών.

Το Ποντιακό ζήτημα καταγράφεται πλέον ως ένα όχι μόνο εθνικό, αλλά ένα διεθνές και κύρια Ευρωπαϊκό ζήτημα, ένα ζήτημα του **21^{ου} αιώνα**. Οι κινήσεις για την ανάδειξή του, προκάλεσαν τις αντιδράσεις της Τουρκίας, φανερώνοντας την ανασφάλειά της για ένα ζήτημα που η τρομοκρατία και η βία δεν μπορούν να αποκρύπτονται συνεχώς¹³⁸. Το αίτημα της ιστορίας για σχέσεις αρμονίας ανάμεσα σε Λαούς, Έθνη, Θρησκείες και πολιτισμούς, επαναφέρει το «ποντιακό ζήτημα» όχι μόνον ως ζήτημα του παρελθόντος αλλά του **μέλλοντος**¹³⁹.

¹²⁷ Πηγή: <http://www.aina.org/news/20150410044601.htm> (Πρόσβαση 12 Μαρ 23)

¹²⁸ Πηγή: <https://greekreporter.com/2014/05/19/melbourne-commemorates-pontian-genocide/> (Πρόσβαση 12 Μαρ 23)

¹²⁹ Πηγή: <http://www.aina.org/news/20150422150043.htm> (Πρόσβαση 22 Μαρ 23)

¹³⁰ Πηγή: <https://greekreporter.com/2015/04/11/dutch-parliament-recognizes-greek-assyrian-and-armenian-genocide/> (Πρόσβαση 27 Μαρ 23)

¹³¹ Πηγή: <https://www.orthodoxtimes.gr/19i-maiou-imera-mnimis-tis-genoktonias-ton-ellinon-tou-pontou/> (Πρόσβαση 26 Μαρ 23)

¹³² International Association of Genocide Scholars, (IAGS): Ιδρύθηκε το 1995 και είναι μια διεθνής, μη-κομματική οργάνωση, που επιδιώκει την περαιτέρω έρευνα και διδασκαλία σχετικά με τις αιτίες και συνέπειες των γενοκτονιών, καθώς και την προώθηση μελέτης πολιτικών για την πρόληψή τους.

¹³³ Πηγή: https://publications.gc.ca/site/archivee-archived.html?url=https://publications.gc.ca/collections/collection_2017/sen/Y3-421-93-eng.pdf (Πρόσβαση 01 Απρ 23)

¹³⁴ Πηγή: <https://anfenglish.com/news/california-recognised-genocide-against-assyrian-syriacs-37594> (Πρόσβαση 01 Απρ 2023)

¹³⁵ Πηγή: <http://www.aina.org/news/20190320152647.htm> (Πρόσβαση 01 Απρ 2023)

¹³⁶ Πηγή: <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-resolution/150/text> (Πρόσβαση 26 Μαρ 23)

¹³⁷ Πηγή: <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/house-resolution/296/text> (Πρόσβαση 22 Μαρ 23)

¹³⁸ Χαραλαμπίδης Μ. (2011) *Το Μικρά Ασία ενώνει το Τουρκία Εκβαρβαρίζει - Πόντος η Επιστροφή μιας Πανάρχαιας Ταυτότητας*, (σ.70), Αθήνα: Στράβων

¹³⁹ Χαραλαμπίδης Μ. (2010), (σ.12)

Επίσης το Δεκέμβριο του 2007, η Διεθνής Ένωση Ακαδημαϊκών για μελέτη Γενοκτονιών (IAGS)¹⁴⁰ αναγνώρισε με ψήφισμα της τη Γενοκτονία των Ασσυρίων και Ελλήνων στο διάστημα 1914-1923, Συγκεκριμένα, αναφέρονται τα εξής: *«ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι η άρνηση της Γενοκτονίας...φυλάσσει την ατιμωρησία για τους δράστες της Γενοκτονίας και προετοιμάζει το έδαφος για τις μελλοντικές Γενοκτονίες, ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι η Γενοκτονία ενάντια στους χριστιανικούς πληθυσμούς από το οθωμανικό κράτος κατά τη διάρκεια και μετά από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο απεικονίζεται συνήθως ως Γενοκτονία ενάντια σε Αρμενίους μόνο, με μερική μόνο αναγνώριση των ποιοτικά παρόμοιων γενοκτονιών ενάντια σε άλλες χριστιανικές μειονότητες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ΕΙΝΑΙ πεποίθηση της Διεθνούς Ένωσης Ακαδημαϊκών για τη Μελέτη των Γενοκτονιών ότι η οθωμανική εκστρατεία ενάντια στις χριστιανικές μειονότητες μεταξύ 1914 και 1923 αποτέλεσε μια ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ενάντια σε Αρμένιους, Ασσύριους και Έλληνες. Η Διεθνής Ένωση Ακαδημαϊκών για τη Μελέτη των Γενοκτονιών ΖΗΤΑ από την κυβέρνηση της Τουρκίας να αναγνωρίσει τις Γενοκτονίες ενάντια σε αυτούς τους πληθυσμούς, να ζητήσει μια επίσημη συγγνώμη και για να λάβει άμεσα και σημαντικά μέτρα προς την αποκατάσταση»*¹⁴¹.

Συμπερασματικά, *«...η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, είναι ένα ζήτημα με διεθνείς προεκτάσεις και αναφέρεται στην υποχρέωση όλων των θεσμών της διεθνούς κοινότητας, να αναγνωρίσουν τη Γενοκτονία που διαπράχθηκε και να αποκαταστήσουν με αυτόν τον τρόπο, την ηθική βλάβη που υπέστησαν τα θύματα. Το έγκλημα της Γενοκτονίας ορίζει τις υποχρεώσεις όχι μόνο στο κράτος που τη διέπραξε, αλλά επιβάλλει στη διεθνή κοινότητα μια υποχρέωση να μην αναγνωρίσει μια παράνομη κατάσταση ως αποτέλεσμα μιας Γενοκτονίας και να προβεί στις ενέργειες επανόρθωσης, αποκατάστασης και αποζημίωσης»*¹⁴².

¹⁴⁰Πηγή: <https://genocidescholars.org/> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

¹⁴¹Πηγή: <https://genocidescholars.org/resources/the-definition-of-genocide/> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

¹⁴²Μαλκίδης Θ. (2010), (σ.289).

Κεφάλαιο Τρίτο

Η.Π.Α και Γενοκτονία (1914 - 1923)

«Αυπάμαι που λέω ότι η ουδετερότητα των Ηνωμένων Πολιτειών κατά τον πρόσφατο πόλεμο εμπόδισε την Κυβέρνηση από το να αναλάβει οποιαδήποτε δράση για λογαριασμό των χριστιανικών πληθυσμών της Τουρκίας»

Thomas Woodrow Wilson ¹⁴³ (1919)

3.1 Γενικά

Οι Ηνωμένες Πολιτείες **δεν ανέλαβαν** καμία σημαντική ενέργεια προκειμένου να παρέμβουν ενεργά στη Γενοκτονία ή να θέσουν την οθωμανική κυβέρνηση υπό-λογη για τις αποτρόπαιες πράξεις της. Συγκεκριμένα, ενώ η επίσημη κυβέρνησή τους εξέφρασε την ανησυχία της για τη μεταχείριση των μειονοτικών ομάδων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, ωστόσο δεν προέβη σε σημαντική δράση για να παρέμβει ή να θεωρήσει την οθωμανική κυβέρνηση υπεύθυνη για τις ενέργειές της.

Ειδικότερα, ο Πρώην πρέσβης των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής στη Γερμανία **James W. Gerard** (1867-1951) ανέφερε χαρακτηριστικά *«...Το ότι είκοσι αιώνες μετά Χριστόν μπόρεσε ένας μικρός και οπισθοδρομικός λαός, όπως οι Τούρκοι, να διαπράξει τέτοια εγκλήματα εναντίον του πολιτισμού και της προόδου του κόσμου, είναι ένα ζήτημα που θα έπρεπε να κάνει τους τους ευσυνείδητους λαούς να σκεφθούν. Εκωφεύσαμεν στις απελπισμένες κραυγές για βοήθεια των χριστιανών που πεθαίνανε, αν και ξέραμε καλά πως η Αμερική ήταν η μοναδική ελπίδα τους και τώρα είναι φανερό πως υπάρχει μια τάση να συγκαλύψουμε τα εγκλήματα των Τούρκων για να επιτύχουμε υλικά οφέλη απ' αυτούς»* ¹⁴⁴.

Επιπρόσθετα, ο τότε Αμερικανός πρέσβης στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, **Henry Morgenthau**, ήταν αρχικά ένθερμος επικριτής των πολιτικών της οθωμανικής κυβέρνησης έναντι των Ελλήνων του Πόντου και άλλων μειονοτικών ομάδων. Ωστόσο στη συνέχεια, καθώς συνεχιζόντουσαν οι αναφορές για σφαγές και εκτοπίσεις των Ελλήνων του Πόντου και άλλων μειονοτικών ομάδων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, άρχισε να επικρίνει φανερά σε δημόσιες δηλώσεις του τις πολιτικές της οθωμανικής κυβέρνησης, ζητώντας την παρέμβαση των Ηνωμένων Πολιτειών¹⁴⁵.

¹⁴³ Thomas Woodrow Wilson (1856-1924): Αμερικανός πολιτικός, πανεπιστημιακός και ιστορικός, ο οποίος διετέλεσε 28^{ος} Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών

¹⁴⁴ Φωτιάδης Κ. (2019) (σ.140-141)

¹⁴⁵ Γενικά ο Morgenthau, κατεχόμενος από φιλελεύθερες πεποιθήσεις, υπήρξε ακριβοδίκαιος στις κρίσεις του και συμπεριέλαβε στοιχεία στα απομνημονεύματά του σχετικά με τον εξανδραποδισμό και αφανισμό του Ελληνισμού της Ανατολής.

Ειδικότερα, έκανε επανειλημμένα εκκλήσεις στην κυβέρνηση των Η.Π.Α να αναλάβει δράση, προκειμένου να πιέσει την Οθωμανική Αυτοκρατορία, ενώ παράλληλα εργάστηκε προκειμένου να ευαισθητοποιήσει σχετικά τη Διεθνή Κοινότητα. Οι προσπάθειες του να αναδείξει και γνωστοποιήσει τα δεινά των Ελλήνων του Πόντου και άλλων μειονοτήτων αντιμετωπίστηκαν εμφανώς αρνητικά από την Οθωμανική κυβέρνηση και από ορισμένους κύκλους των Η.Π.Α, που ήταν επιφυλακτικοί να εμπλακούν σε αυτό που θεωρούσαν ως «ευρωπαϊκή σύγκρουση».

3.2. Στάση των Η.Π.Α κατά την περίοδο 1914 - 1923

Μέχρι το 2019, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν αναγνώρισαν τη Γενοκτονία των Αρμενίων, μέρος της οποίας ήταν η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, Παρά τα αναμφισβήτητα ιστορικά στοιχεία και μαρτυρίες για τις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν κατά του αρμενικού και ελληνικού πληθυσμού, η κυβέρνηση των ΗΠΑ αρνούνταν να τις αναγνωρίσει ως «Γενοκτονία» επί εννέα (09) σχεδόν δεκαετίες.

Χαρακτηριστικά, στις 13 Δεκεμβρίου 1921, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η Ελληνο-Αμερικανική Ποντιακή Ένωση (Hellenic-American Pontic Association) και η Ένωση Φιλελευθέρων Ελλήνων της Αμερικής (Association of Liberal Greeks of America) σε πολυσέλιδο υπόμνημά τους προς τον υπουργό των Εξωτερικών Charles Evans Hughes (1862-1948) τονίζουν ότι: *«Κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών μηνών, ο αριθμός των Χριστιανών θυμάτων (δολοφονηθέντες, απελαθέντες ή νεκροί απ' την πείνα) φτάνει τις 200.000, ενώ 150.000 Αρμένιοι και Έλληνες στην Κιλικία τώρα αφήνουν τα πάντα πίσω τους, για να ξεφύγουν απ' το θάνατο και τα βασανιστήρια στα οποία θα τους υποβάλλουν τα στρατεύματα του Kemal που προχωρούν προς την Κιλικία»*¹⁴⁶.

Ένα παράδειγμα της έλλειψης ουσιαστικής δράσης της αμερικανικής κυβέρνησης είναι η **αμφιλεγόμενη** και **«χλιαρή»** δράση του Αμερικανού Προέδρου Woodrow Wilson. Συγκεκριμένα, **αρνήθηκε** να παρέμβει ενεργά για λογαριασμό των Ελλήνων του Πόντου και δεν έκανε καμία συγκεκριμένη ενέργεια για να σταματήσει τις σφαγές, επικαλούμενος την πολιτική **ουδετερότητας** των Ηνωμένων Πολιτειών. Εξέφρασε, ωστόσο το 1919, τη συμπάθειά του προς την ελληνοαμερικανική κοινότητα σε μια επιστολή, η οποία ανέφερε ότι *«Αυπάμαι που λέω ότι η ουδετερότητα των Ηνωμένων Πολιτειών κατά τον πρόσφατο πόλεμο εμπόδισε την Κυβέρνηση από το να αναλάβει οποιαδήποτε δράση για λογαριασμό των χριστιανικών πλη-*

¹⁴⁶ Φωτιάδης Κ. (2019), (σ.26).

θυσμών της Τουρκίας...Έχω ένα συμπαθητικό ενδιαφέρον για την ευημερία του λαού σας και θα χαρώ να κάνω οτιδήποτε περνάει από το χέρι μου για να βοηθήσω την επίτευξη μια δίκαιης και μόνιμης ειρήνης».

Επιπλέον, η κυβέρνηση των ΗΠΑ δεν συμμετείχε ενεργά στις διαπραγματεύσεις για την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών το 1920, που είχαν στόχο να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τη μεταχείριση των μειονοτήτων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ωστόσο, της παρείχαν στρατιωτική και οικονομική **βοήθεια** κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η οποία χρησιμοποιήθηκε εν μέρει για τη διεξαγωγή της γενοκτονίας¹⁴⁷.

Χαρακτηριστικά, σύμφωνα με τον δημοσιογράφο Herbert Adams Gibbons, *«...ο Αμερικανός Υπάτος Αρμοστής, Ναύαρχος Bristol, είναι αντίθετος προς τη δημοσίευση δημοσιευμάτων, που περιγράφουν τις θηριωδίες των Κεμαλιστών, πιστεύοντας ότι, είναι προς το συμφέρον των ΗΠΑ να μείνουν ήσυχες και να στηρίζουν την κυβέρνηση της Άγκυρας. Σκέφτεται ότι μ' αυτόν τον τρόπο θα μπορούν να επιτευχθούν εκχωρήσεις και άλλα επιχειρηματικά πλεονεκτήματα και ότι οι Αμερικανοί, που αφηγούνται τα όσα έχουν δει, «παίζουν το παιχνίδι της βρετανικής προπαγάνδας»¹⁴⁸.*

3.2.1 Δράση Προέδρου Η.Π.Α W.Wilson

Ο Αμερικανός πρόεδρος Wilson, πριν ακόμη κηρύξει τον πόλεμο έναντίον της Γερμανίας, είχε καταστήσει σαφές ότι η μελλοντική ειρήνη έπρεπε να βασιστεί στην αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών¹⁴⁹. Το θέμα των «αλυτρώτων Ελλήνων του Πόντου» είχε τεθεί επίσημα από τις αρχές Νοεμβρίου 1918, με το τηλεγράφημα του προέδρου του Μικρασιατικού Συλλόγου «Ανατολή». Συγκεκριμένα, *«...οι Πόντιοι, οι οποίοι διαβιούσαν στις Ηνωμένες Πολιτείες συγκεντρώθηκαν στην Βοστώνη, όπου μέσω επίσημων επιστολών ζητούσαν την απελευθέρωση του Πόντου και την εφαρμογή των αρχών του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Woodrow Wilson περί αυτοδιαθέσεως»¹⁵⁰.*

Ο Wilson θα ανταποκριθεί στα αισθήματα ευγνωμοσύνης και στις ευχαριστίες των δοκιμαζομένων Ελλήνων που εναπέθεταν σ' αυτόν τις ελπίδες τους με ενθαρρυντικές επιστολές, μέσα στις οποίες εξάγει τις αρετές των Ελλήνων Μι-

¹⁴⁷ Οι όροι της συνθήκης δεν ευοδώθηκαν και το Τουρκικό Εθνικό Κίνημα με επικεφαλής τον Mustafa Kemal, συνέδραμε στην περαιτέρω περιθωριοποίηση των μειονοτικών ομάδων.

¹⁴⁸ Φωτιάδης Κ.. (2004) Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, τόμος 3^{ος} (σ.174), Θεσσαλονίκη: Ηρόδοτος

¹⁴⁹ Φωτιάδης Κ. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.266-267)

¹⁵⁰ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.262).

κρασιατών: *«Επιδοκιμάζω ολοψύχως πάσαν εύλογον ενθάρρυνσιν του αμερικανικού λαού προς ανακούφισιν από των φοβερών συμφορών του ελληνισμού της Μ. Ασίας. Ουδείς υπέφερε πλειότερον και αδικώτερον αυτού, ον συνδέουσι πλείστοι δεσμοί με τους φιλελευθέρους λαούς, τους αγωνιζομένους υπέρ της ελευθερίας των καταδυναστευομένων εθνικοτήτων εν τω σκληρώ καθεστώτι απόλυταρχικών Κυβερνήσεων. Οι Έλληνες της Μ. Ασίας απέδειξαν διά του αποταμιευτικού των πνεύματος και της επιχειρηματικότητός των ότι είχαν τας κυριωτέρας αρετάς, ίνα συντελέσωσιν εις την οικονομικήν ανάπτυξιν της πλουσίας ταύτης χώρας εν τω μέλλοντι. Η θερμή προσήλωσις αυτών εις την θρησκείαν των, παρά παν δέλεαρ και παρά πάσαν απειλήν, συνιστά προς τους πιστεύοντας τας αρχάς της θρησκευτικής ελευθερίας. Εκτός τούτου, η αφοσίωσίς των εις το Συνταγματικόν Ιδεώδες έδει να καταστήση αυτούς όλως ιδιαιτέρως συμπαθείς εις τον αμερικανικόν λαόν»¹⁵¹.*

3.2.2 Συνδιάσκεψη Ειρήνης Παρισίων (1919)

Στις 03 Δεκεμβρίου 2019, πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι η ομώνυμη συνδιάσκεψη Ειρήνης, όπου ο Έλληνας πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος συναντήθηκε με τον Αμερικανό Πρόεδρο και του παρέδωσε επίσημα αναλυτικό υπόμνημα με τις ελληνικές εθνικές διεκδικήσεις¹⁵². Ωστόσο, η πάγια και συνειδητή μονοπωλιακή πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων (Αγγλίας, Γαλλίας και Αμερικής) στα ζητήματα της γεωπολιτικής ανακατανομής με βάση τα δικά τους συμφέροντα, δεν άφηνε πολλά περιθώρια επιλογής και διεκδίκησης. Συγκεκριμένα, η πρώτη «διπλωματική πίεση» που ασκήθηκε στον Βενιζέλο ήταν από τον Πρόεδρο της Γαλλίας Clemenceau, ο οποίος του διαμήνυσε ρητά ότι *«..θα λάβει πρωτοβουλίες στο ζήτημα της εδαφικής ελληνικής επέκτασης στην Θράκη και θα υποστηρίξει ευνοϊκή λύση του ζητήματος της Σμύρνης, μόνο εάν υπάρξει προγενέστερη αγγλική ή αμερικανική πρόταση και εφόσον ο Έλληνας πρωθυπουργός δεχόταν την ελληνική συμμετοχή στην εκστρατεία της Ουκρανίας»¹⁵³.*

Η κυβέρνηση του Ελευθέριου Βενιζέλου αρχικά ήταν σύμφωνη με τον αγώνα των Ποντίων¹⁵⁴. Στην πορεία όμως, θεώρησε ότι μια ανεξάρτητη «Δημοκρατία του Πόντου» ήταν πολύ **απομακρυσμένη** ώστε να παρασχεθεί ελληνική στρατιωτική βοήθεια και παράλληλα εξαιρετικά αδύναμη να υπερασπιστεί τον εαυτό της έναντι ενδεχόμενης τουρκικής επίθεσης. Συγκεκριμένα, αποδείχτηκε ότι *«..πιέστηκε από τις*

¹⁵¹ Φωτιάδης Κ. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.266-267)

¹⁵² Φωτιάδης Κ. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.268-269)

¹⁵³ Φωτιάδης Κ. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.268-269)

¹⁵⁴ Πηγή: <http://www.pontos.gr/default.aspx?catid=269> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

συμμαχικές δυνάμεις και δεν συμπεριέλαβε τον Πόντο στο φάκελο των ελληνικών διεκδικήσεων και παρά τις διαμαρτυρίες των Ελλήνων του Πόντου, συμφώνησε να παραχωρηθεί η περιοχή στην υπό ίδρυση αρμενική Δημοκρατία...Γι' αυτό, η Ελλάδα, με υπόμνημά της, διεκδικούσε ένα τμήμα μόνο της Δυτικής Μικράς Ασίας με κέντρο τη Σμύρνη»¹⁵⁵.

Σε επιστολή του Ελευθέριου Βενιζέλου με ημερομηνία 14 Φεβρουαρίου 1919, αναγράφονται χαρακτηριστικά τα εξής: «*Η Ελλάδα έχει προβάλει τις αξιώσεις της για την Ήπειρο και τη Θράκη. Και άφησε τελευταία τη διεκδίκηση της Μικράς Ασίας. Εδώ αντιδρούν οι Ιταλοί και οι Αμερικανοί...Ενώ οι Άγγλοι και οι Γάλλοι μάς υποστηρίζουν, κατά το μεγαλύτερο τουλάχιστον τμήμα των διεκδικήσεών μας, αντίθετα οι Αμερικανοί εκδήλωσαν ενδιασμούς ως προς το ενδεδωγμένον της εκεί εγκαταστάσεώς μας*»¹⁵⁶.

Σύμφωνα με τον νομικό, διεθνολόγο και συγγραφέα Δρ. Ιωάννη Παπαφλωράτο, είχε προηγηθεί «...συνέντευξή του στην εφημερίδα *SundayTimes*, με την οποία επέμενε στην παραχώρηση της Τραπεζούντος στο υπό σύσταση αρμενικό κράτος...Γνώριζε την συμπάθεια διαφόρων κύκλων της *Washington* προς τους Αρμενίους, καθώς και ότι αυτοί ουδέποτε έκαναν λόγο για την δημιουργία ενός ανεξάρτητου κράτους του Πόντου. Στο πλαίσιο αυτό, είπε στον Αμερικανό Πρόεδρο ότι ήταν κάθετα αντίθετος στη δημιουργία ενός Ποντιακού κράτους»¹⁵⁷.

Οι Αμερικανοί από την πλευρά τους φιλοδοξούσαν να **επιβάλουν** την οικονομική ηγεμονία τους στην Εγγύς Ανατολή. Συγκεκριμένα υποστήριζαν την ακεραιότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και προσανατολίζονταν στην επιβολή ενός **καθεστώτος προστασίας**, υπό την κηδεμονία της Κοινωνίας των Εθνών. Με την έξοδό τους στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, φιλοδοξούσαν να **υποσκελίσουν** τις Ευρωπαϊκές Δυνάμεις και να παίξουν δεσπόζοντα ηγεμονικό ρόλο, διεκδικώντας συνάμα την προνομιακή εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών και κυρίως των πετρελαίων.¹⁵⁸

Υπό αυτό το πλαίσιο, ο Πρόεδρος των Η.Π.Α απέστειλε στις **02 Αυγούστου 1919** σε Καύκασο και Τουρκία Επιτροπή προεδρευομένη υπό του στρατηγού James G. Harbord, προς μελέτη της ευρύτερης κατάστασης και της

¹⁵⁵ Μαλκίδης Θ. (2010), (σ.217-218).

¹⁵⁶ Ροδάκης Π. (2004) *Η Ιστορία του Πόντου : Από την τουρκική κατάκτηση ως την Γενοκτονία και τον Ξεριζωμό (Τόμος 2ος)*, (σ.228), Αθήνα: Γόρδιος

¹⁵⁷ Παπαφλωράτος Ι., (2021), (σ.272).

¹⁵⁸ Φωτιάδης Κ. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.308)

δυνατότητας να αναλάβει η Αμερική την εντολή (mandat) της Αρμενίας και του Πόντου. Προ αναχώρησής της από το Παρίσι, η Επιτροπή είχε μακρά συνομιλία με τον Μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρύσανθο, ενώ παράλληλα μετέβη και στη Σεβάστεια, όπου συνομίλησε μετά του Mustafa Kemal¹⁵⁹. Ακολούθως, με το πέρας των συνομιλιών, στις **28 Σεπτεμβρίου 1919**, ο Mustafa Kemal ανακοίνωσε ότι «...***Οι Αμερικανοί, οι Γάλλοι, οι Ιταλοί, και τέλος και αυτοί οι Άγγλοι επείσθησαν ότι ο λαός ημών είναι εν τω δι-καίω και ότι οι σκοποί αυτού είναι νόμιμοι***»¹⁶⁰.

3.2.3 Συνθήκη Σεβρών (1920)

Στις **10 Αυγούστου 1920** υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών στην ομώνυμη πόλη της Γαλλίας ανάμεσα στους νικητές του Α΄ Παγκοσμίου και την ηττημένη Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στην υπόψη συνθήκη οριστικοποιείται το **τέλος** της Αυτοκρατορίας, με τον διαμοιρασμό των εδαφών της και η απόδοση στην Ελλάδα των διεκδικούμενων εδαφών¹⁶¹.

Την υπόψη Συνθήκη υπέγραψαν ο Έλληνας Πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος και ο πρεσβευτής στο Παρίσι Άθως Ρωμάνος, ενώ αντίστοιχα από την τουρκική πλευρά υπέγραψαν ο στρατηγός Mehmed Hâdî Pasha, ο γεροϋσιαστής Riza Tevfik Bölükbaşı και ο Rechad Haliss Bey¹⁶². Τη Συνθήκη **δεν υπέγραψαν** οι Η.Π.Α., με τη δικαιολογία ότι ποτέ δεν είχαν κηρύξει πόλεμο εναντίον της Τουρκίας. Στην πραγματικότητα η άρνησή τους απέβλεπε στην επιθυμία τους να κηδεμονεύουν ολόκληρη τη Μικρά Ασία¹⁶³.

Η Συνθήκη των Σεβρών - στο τμήμα που αναφερόταν στην Ελλάδα - περιείχε εγγράφως τις παραχωρήσεις των τουρκικών εδαφών, όπως διαμορφώθηκαν στη Συνδιάσκεψη Ειρήνης των Παρισίων του 1919, με κυριότερη την απόδοση του μεγαλύτερου μέρους της Ανατολικής Θράκης και της ευρύτερης περιοχής της Σμύρνης. Ουσιαστικά τέθηκαν οι βάσεις για την ανάδειξη της Ελλάδας των δύο ηπείρων (Ευρώπη - Ασία) και των πέντε θαλασσών (Αιγαίο, Ιόνιο, Μεσόγειος, Μαύρη Θάλασ-

¹⁵⁹ Ροδάκης Π. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.295-296)

¹⁶⁰ Ροδάκης Π. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.297)

¹⁶¹ Ειδικότερα, κατακύρωσε στην Ελλάδα ολόκληρη τη Θράκη ως τη γραμμή της Τσατάλτζας, τα νησιά του Αιγαίου που είχαν απελευθερωθεί στους βαλκανικούς πολέμους μαζί με Ίμβρο και Τένεδο και καθιέρωσε ειδικό καθεστώς για την περιοχή της Σμύρνης. Συγκεκριμένα, μετά από παρέλευση 5 ετών, ο τοπικός πληθυσμός θα αποφάσιζε οριστικά με δημοψήφισμα.

¹⁶² Την υπόψη Συνθήκη υπέγραψαν η Γαλλία, Αγγλία, Ιταλία, Ιαπωνία, Αρμενία, Γιουγκοσλαβία, Πολωνία, Ρουμανία, Πορτογαλία, Τσεχοσλοβακία, Βέλγιο, Καναδάς, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία, Ινδία και η Ένωση Νότιας Αφρικής.

¹⁶³ Φωτιάδης Κ. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.512)

σα και Προποντίδα), δεδομένου ότι τόσο η έκταση όσο και ο πληθυσμός της ελληνικής επικράτειας τριπλασιάστηκαν μέσα σε μια δεκαετία (1910-1920).

Ειδικότερα, με την υπογραφή της Συνθήκης, η Οθωμανική Αυτοκρατορία έχανε κάθε πρόσβαση στα Βαλκάνια, με εξαίρεση τα ευρωπαϊκά προάστια της Κωνσταντινούπολης, ενώ το Αιγαίο λάμβανε μορφή «ελληνικής λίμνης»¹⁶⁴. Ωστόσο, για τους Τούρκους η ιδέα να τους διοικούν Έλληνες αποτελούσε «εφιάλτη», όταν μάλιστα οι Έλληνες της Ανατολίας ήταν υπόδουλοι των Οθωμανών επί αιώνες. Έτσι ξέσπασε μεγάλη λαϊκή κατακραυγή, επειδή οι Σύμμαχοι επέλεξαν τον Ελληνικό Στρατό και όχι για παράδειγμα τα βρετανικά στρατεύματα, προκειμένου να αναλάβει τη διοίκηση της Σμύρνης¹⁶⁵.

3.3 Δράση Πολεμικού Ναυτικού Η.Π.Α (Ναύαρχος Mark Bristol)

Η Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (1914 -1918) το Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ συγκρότησε έναν στολίσκο πολεμικών πλοίων στα τουρκικά ύδατα, με βάση το λιμάνι της Κωνσταντινούπολης. Αποστολή του ήταν να μεταφέρει εσπευσμένα διερευνητικές ομάδες και προσωπικό της της αμερικανικής οργάνωσης **Near East Relief** («Ίδρυμα Εγγύς Ανατολής» - NER)¹⁶⁶ ανταποκρινόμενο στις αναφορές περί μεγάλων ωμοτήτων που διαπράττονταν σε ολόκληρη την Τουρκία, οι οποίες είχαν γίνει γνωστές κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και, ειδικότερα, είχαν προκαλέσει μεγάλη ανησυχία σε ολόκληρη την Αμερική.

Υπό αυτό το πλαίσιο, στις αρχές του **1919**, ανατέθηκε η διοίκηση του στόλου στον Ναύαρχο **Mark Lambert Bristol**¹⁶⁷. Συγκεκριμένα, επί αρκετούς μήνες τα αμερικανικά πολεμικά πλοία θα βοηθούσαν στη μεταφορά αμερικανικών διερευνητικών επιτροπών και εργαζόμενων στη NER σε λιμάνια παρέχοντάς τους πρόσβαση σε όλη την έκταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ενώ παράλληλα το προσωπικό της NER προσπαθούσε να βοηθήσει τους επιζώντες¹⁶⁸. Στα τέλη του 1921 και στις αρχές του 1922, έγινε αυτόπτης μάρτυρας των χιλιάδων θανάτων και των τρομερών δεινών που υπέστησαν οι επιζήσαντες Έλληνες του Πόντου ¹⁶⁹.

¹⁶⁴ Επιτεύχθηκε δηλαδή ο αποπλισμός των Στενών, ενώ η ελευθεροπλοΐα τέθηκε υπό τον έλεγχο Διασυμαχικής Επιτροπής (άρθρο 178), ήτοι κάτω από τον έλεγχο της κραταιάς Μεγάλης Βρετανίας.

¹⁶⁵ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) *Η Γενοκτονία των Ελλήνων μέσα από τα Ημερολόγια Πολέμου του Αμερικανικού Ναυτικού* (σ.19), Θεσσαλονίκη : Δίσιγμα

¹⁶⁶ Διεθνής ανθρωπιστικός Οργανισμός με έδρα την Νέα Υόρκη

¹⁶⁷ Mark Lambert Bristol (1868 – 1939): Υπηρέτησε ως Ύπατος Αρμοστής των ΗΠΑ στην Τουρκία (1919-27). Ήταν αντισιμίτης που μισούσε ταυτόχρονα Έλληνες και Αρμένιους .Η αλληλογραφία του αναφέρεται για πολλά γεγονότα εκείνης της εποχής.

¹⁶⁸ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.17)

¹⁶⁹ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.8)

Μετά τη διέλευσή τους από τη Μεσόγειο και το Αιγαίο Πέλαγος τα πολεμικά πλοία ανέπλευσαν τον Ελλήσποντο προς τη θάλασσα του Μαρμαρά και από εκεί προς την Κωνσταντινούπολη. Ταυτόχρονα μονάδες του Βρετανικού Στρατού κατέλαβαν για ένα σύντομο χρονικό διάστημα στρατηγικές τοποθεσίες στην Τουρκία, προκειμένου να αποκαταστήσουν την τάξη κατά τη μεταπολεμική περίοδο¹⁷⁰.

Στην πορεία, ο Ναύαρχος Bristol θεώρησε ότι μάλλον η **κύρια αποστολή** του ήταν η **προώθηση** των αμερικανικών εμπορικών συμφερόντων, σε ολόκληρη την Εγγύς Ανατολή και αντιμετώπισε τις ευρωπαϊκές δυνάμεις ως τους κύριους ανταγωνιστές της Αμερικής¹⁷¹. Σύντομα άρχισε να πιστεύει ότι μια τουρκική Εθνικιστική κυβέρνηση, την οποία αρχικά δεν ήθελαν οι Σύμμαχοι, θα μπορούσε να υποστηρίξει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα αμερικανικά επιχειρηματικά **συμφέροντα**. Γι' αυτό το λόγο, αλλά και για άλλους λόγους, όπως η συλλογή πληροφοριών και προστασία των αμερικανικών ανθρωπιστικών και ιεραποστολικών οργανώσεων στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας, επιδίωξε **εσκεμμένα** να διατηρήσει στενή **επαφή** με το αρχηγείο των Κεμαλιστών στην Άγκυρα ¹⁷². Ειδικότερα, άρχισε να διάκειται ολοένα και πιο ευνοϊκά προς τους Τούρκους, σε σχέση με τους διάφορους χριστιανικούς λαούς της Τουρκίας, παρά τα τρομερά δεινά των πληθυσμών αυτών.

Από την επίσημη αλληλογραφία, αποδεικνύεται πόσο συχνά οι Αμερικανοί αξιωματούχοι διαμαρτύρονταν για τις διαπραχθείσες θηριωδίες στις τουρκικές αρχές. Ενώ οι αξιωματικοί του Ναυτικού συχνά βασίζονταν σε αναφορές «από δεύτερο χέρι», διατηρούσαν παράλληλα **διασυνδέσεις** και με τους τοπικούς παράγοντες. Αυτού του είδους η εγγύτητα, επέτρεπε στους Αμερικανούς αξιωματικούς να γνωρίζουν όσα συνέβαιναν και τους έδιναν την αφορμή να κινητοποιηθούν ¹⁷³.

Συνολικά, οι εντολές που έλαβαν οι κυβερνήτες των πλοίων από τον Ναύαρχο Bristol κατά την αποστολή τους στη Μαύρη Θάλασσα και στα τουρκικά λιμάνια ήταν να παραμείνουν «**αυστηρά ουδέτεροι**». Είχε μάλιστα αναπτύξει τόσο έντονη μεροληψία υπέρ των Εθνικιστών, ώστε οι ενέργειες του να χαρακτηριστούν ως επιβεβαίωση μιας «**άτυπη συμμαχίας**» μεταξύ Κεμαλιστών και Η.Π.Α.¹⁷⁴.

¹⁷⁰ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.18)

¹⁷¹ Επιπλέον, στην ίδια τη Σαμψούντα δραστηριοποιούνταν δύο σημαντικές αμερικανικές εταιρείες καπνού, γεγονός που αποτελούσε ακόμη ένα λόγο για τη διατήρηση της παρουσίας των πολεμικών πλοίων εκεί.

¹⁷² Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.26)

¹⁷³ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.29)

¹⁷⁴ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.31)

Επιπρόσθετα, απόδειξη των παραπάνω, ήταν οι προσωπικές απόψεις του για τις χριστιανικές μειονότητες. Συγκεκριμένα, θεωρούσε ότι χαρακτηρίζονταν πάγια από «έλλειψη νομιμοφροσύνης και αφοσίωσης προς την τουρκική κυβέρνηση»¹⁷⁵. Σκοπίμως, **προέτρεπε** τους εκπροσώπους αμερικανικών εφημερίδων στην Κωνσταντινούπολη, όπως **αποφύγουν** έκδοση δημοσιευμάτων, που αναφέρονται στις τουρκικές βιαιότητες στην ενδοχώρα, υποστηρίζοντας ότι οι αναφορές τους θα χρησιμοποιούνταν μόνο για προπαγάνδα¹⁷⁶.

3.4 Μαρτυρίες από Αμερικανικές Πηγές (1914-1923)

3.4.1 Henry Morgenthau (1856 - 1946)¹⁷⁷

Ως πρέσβης των ΗΠΑ στην Κωνσταντινούπολη (1913 -1916), επέβλεπε στενά την πολιτική των Νεότουρκων και διαφώνησε ανοιχτά για τις μεθόδους τους. Σε τηλεγράφημα προς τον Υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α σχετικά με τις εκτοπίσεις των Οθωμανών Ελλήνων που έγιναν το 1915 αναφέρει: *«Προφανώς η τουρκική εθνικιστική πολιτική απευθύνεται σε όλους τους Χριστιανούς και δεν περιορίζεται στους Αρμένιους...Το πάθος τους [των Νεότουρκων] για την τουρκοποίηση του έθνους φαινόταν να απαιτεί λογικά την εξόντωση όλων των Χριστιανών Ελλήνων, Σύριων και Αρμενίων»*.

Σε ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στο περιοδικό The Red Cross Magazine (Μάρτιος 1918), επισημαίνει χαρακτηριστικά: *«Θα μείνουν ατιμώρητα η τρομοκρατία, τα σκληρά βασανιστήρια, η βίαιη προσαγωγή γυναικών στα χαρέμια, ο βιασμός αθώων κοριτσιών και οι θάνατοι από πείνα, η καταστροφή εκατοντάδων χωριών και πόλεων; Θα μείνει ατιμώρητη η εσκεμμένη εκτέλεση όλου αυτού του σχεδίου εξόντωσης των Αρμενίων, Ελλήνων και Σύριων Χριστιανών της Τουρκίας;»*

Στα απομνημονεύματά του με τίτλο Ambassador Morgenthau's Story (1918), περιγράφει αναλυτικά την εσκεμμένη εκτέλεση του σχεδίου για την εξόντωση των Αρμενίων, Ελλήνων και Σύριων Χριστιανών της Τουρκίας: *«Ενεργώντας με προτροπή της Γερμανίας, η Τουρκία άρχισε τώρα να εφαρμόζει αυτή την αρχή της εκτόπισης στους Έλληνες της Μικράς Ασίας...Δεν είχα την παραμικρή υποψία*

¹⁷⁵ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.32)

¹⁷⁶ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.274)

¹⁷⁷ Πηγή: <https://scrapsfromtheloft.com/history/greatest-horror-in-history-henry-morgenthau-red-cross-magazine-1918/> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

τότε ότι οι Γερμανοί είχαν υποκινήσει αυτές τις απελάσεις, αλλά τις έβλεπα απλώς ως ένα ξέσπασμα τουρκικής αγριότητας και σωβινισμού».¹⁷⁸

Η μαρτυρία του αναφορικά με το ίδιο θέμα, συνεχίζεται ως εξής: *«Όταν οι τουρκικές αρχές έδωσαν διαταγή να εφαρμοστεί το μέτρο των εκτοπίσεων δεν έκαναν τίποτε άλλο από το να απαγγείλουν την καταδίκη σε θάνατο ενός ολόκληρου λαού. Οι Τούρκοι ιθύνοντες είχαν πλήρη συνείδηση αυτού του γεγονότος και δεν προσπαθούσαν καθόλου να το αποκρύψουν στις συνομιλίες τους μαζί μου»*¹⁷⁹

3.4.2 George Horton (1859 - 1942)¹⁸⁰

Ήταν Αμερικανός διπλωμάτης και υπηρέτησε στην Ελλάδα μεταξύ 1893 και 1924. Στο βιβλίο «The Blight of Asia» (Η μάστιγα της Ασίας), που εκδόθηκε το 1926, αναφέρεται στην αποτρόπαια συμπεριφορά των Τούρκων κατά των χριστιανικών μειονοτήτων. Σε επίσημη αναφορά του προς τον τότε Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ επισήμανε μεταξύ άλλων ότι: *«Θέλω να επαναλάβω ότι η συνεπής πολιτική του Τούρκου, από την πτώση του Abdul Hamid, ήταν η εκδίωξη, η θανάτωση και η εξάλειψη των χριστιανικών φυλών»*.

Κατά το ταξίδι του στην Κωνσταντινούπολη, είχε περιγράψει επίσης με τα μελανότερα χρώματα την ζωή των Ελλήνων του Δυτικού Πόντου. Απόσπασμα αυτής της έκθεσής, διαβιβάστηκε στις **07 Μαΐου 1916**, στο ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών: *«Μετά λύπης μαθών χθες, ανακοινώ Υμίν ότι, καθ' ας έχω πληροφορίας, οι εκείθεν της πολεμικής γραμμής Έλληνες εσωτερικού περιφέρειας Τραπεζούντος απωθούνται υπό των Τούρκων...Σας παρακαλώ διαβιβάσατε πληροφορίας εις Κωνσταντινούπολιν, όπως γίνει ενέργεια αποσταλώσι διαταγαί προς Τουρκικάς αρχάς προς προστασίαν Ελλήνων »*.¹⁸¹

3.4.3 Stanley E. Hopkins (1895 -)¹⁸²

Κατά τη διάρκεια της Γενοκτονίας, εντάχθηκε ως εθελοντής στο «Near East Relief» (Ίδρυμα Εγγύς Ανατολής) της Νέας Υόρκης και στάλθηκε στην Τουρκία για την οργάνωση ανθρωπιστικής αρωγής υπέρ του ελληνικού στοιχείου. Στις **16 Νοεμβρίου 1921**, στα γραφεία της Near East Relief, υπέβαλε μία έγγραφη αναφορά με τίτλο *«Έκθεση για τις συνθήκες στο εσωτερικό της Ανατολίας υπό την Τουρκική*

¹⁷⁸ Μαλκίδης Θ. (2008) (σ.15)

¹⁷⁹ Μαλκίδης Θ. (2010) σ.281)

¹⁸⁰ Πηγή: <http://www.ucla.com/george-horton.html>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

¹⁸¹ Φωτιάδης Κ. (2004) 2^{ος} Τόμος), (σ.43-44)

¹⁸² Πηγή:<https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

Εθνικιστική Κυβέρνηση», η οποία διαβιβάστηκε αμέσως στον Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ .

«Στο ταξίδι πέρασα πολλά πτώματα Ελλήνων που κείτονταν στην άκρη του δρόμου...Πολλά από αυτά ήταν πτώματα γυναικών και κοριτσιών με τα πρόσωπά τους στραμμένα στον ουρανό, καλυμμένα με μύγες....οι Έλληνες της Ανατολίας έχουν την ίδια ή χειρότερη μοίρα από ότι οι Αρμένιοι στις σφαγές του Μεγάλου Πολέμου. Συμπαγείς ελληνικοί πληθυσμοί εκτοπίζονται...οι λιγστοί κάτοικοι αναγκάζονται να φύγουν και τα χωριά καίγονται. Ο σκοπός είναι αναμφισβήτητα να καταστραφούν όλοι οι Έλληνες και να αφηθεί η Τουρκία για τους Τούρκους. Αυτές οι απελάσεις συνοδεύονται, φυσικά, από σκληρότητες κάθε μορφής, όπως ακριβώς ίσχυε στην περίπτωση των Αρμενίων πριν από πέντε και έξι χρόνια».

3.4.4. Frank W. Jackson (1874 - 1955)¹⁸³

Κατά την περίοδο 1901-1903 υπηρέτησε ως Πρόξενος των Η.Π.Α στην Ελλάδα¹⁸⁴. Μεταξύ 1917-1921 υπηρέτησε ως πρόεδρος της Επιτροπής Αρωγής για τους Έλληνες της Μικράς Ασίας (GRC), μια οργάνωση με έδρα τη Νέα Υόρκη, στόχος της οποίας ήταν να παρέχει ανακούφιση στους διωκόμενους Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Στις 17 Οκτωβρίου 1917, υπό την θεσμική του ιδιότητα, έκανε μια δήλωση που δημοσιεύτηκε σε διάφορες αμερικανικές εφημερίδες περιγράφοντας τα δεινά των Οθωμανών Ελλήνων: *«Η ιστορία της ελληνικής εκτόπισης δεν είναι ακόμη γενικά γνωστή... Υπήρχαν περίπου δύο ή τρία εκατομμύρια Έλληνες στη Μικρά Ασία κατά το ξέσπασμα του πολέμου το 1914, υπό την τουρκική κυριαρχία. Σύμφωνα με τις τελευταίες αξιόπιστες και έγκυρες μαρτυρίες μερικοί εκατόσκιες έως οκτακόσιες χιλιάδες έχουν εκτοπιστεί, κυρίως από τις παράκτιες περιοχές στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας...Οι Έλληνες της Μικράς Ασίας ήταν πάντα νομοταγείς...Επί ηγεμονίας του Σουλτάνου Abdülhamid είχαν καλή μεταχείριση, αλλά οι διάδοχοί του υιοθέτησαν ένα πρόγραμμα για να τους συντρίψουν».*

3.4.5 Ethel Thompson (1886-1940)¹⁸⁵

Εργάστηκε εθελοντικά στον ανθρωπιστικό οργανισμό Near East Relief (NER) και ήταν μάρτυρας των διώξεων των Ελλήνων κατά τη διάρκεια της Ελληνι-

¹⁸³ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

¹⁸⁴ Ο Frank Watterson Jackson, από το 1895-1898 σπούδασε ελληνική ιστορία και λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο και έλαβε μεταπτυχιακό το 1898. Στη συνέχεια δίδαξε ελληνικά στο Mount Pleasant Preparatory School από το 1898-1901.

¹⁸⁵ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

κής Γενοκτονίας¹⁸⁶. Ταξίδεψε από την Κωνσταντινούπολη στη Σαμψούντα τον Ιούλιο του 1921 και έφτασε στο Harput στις αρχές Σεπτεμβρίου 1921.

Όταν έφυγε από την Ανατολία και τη ΝΕΡ, κοινοποίησε στις **04 Αυγούστου 1922** την παρακάτω κατάθεση στον Τσαρλς Β. Φόουλ, Υπεύθυνο Εξωτερικών Υποθέσεων της ΝΕΡ, ο οποίος τη διαβίβασε στο State Department, (αρ. ευρετηρίου 867. 4016/626): *«Τα πιο όμορφα κορίτσια τα οδηγούσαν οι Τούρκοι σε χαρέμια...Αν πέθαιναν στους δρόμους ή καθ' οδόν, τους έριχναν παράπλευρα και τους έτρωγαν τα όρνια... Κάποιες τις έβαλαν να δουλέψουν στους δρόμους και τους έδιναν λίγη σούπα ή ψωμί κάθε μέρα. Αν ήταν πολύ άρρωστες για να δουλέψουν...πέθαιναν χωρίς ιατρική βοήθεια... Εύχομαι οι γυναίκες στην Αμερική να μπορέσουν να κάνουν κάτι για τα γυναικόπαιδα στην Ανατολία που υποφέρουν...νομίζω ότι είναι ντροπή να συμβαίνουν τέτοια αίσχη το 1922...»*¹⁸⁷

Η παρακάτω μαρτυρία της δημοσιεύτηκε σε αυστραλιανή εφημερίδα τον Νοέμβριο του 1922. *«Η στάση των Τούρκων απέναντι στους Έλληνες που εκτοπίστηκαν από τις ακτές της Μαύρης Θάλασσας ήταν στάση εξόντωσης...Είναι απερίγραπτες οι εικόνες λιγιστών, πεινασμένων Ελληνίδων και παιδιών που περπατούν τρεκλίζοντας αμέτρητα χιλιόμετρα εξαντλητικές πορείες, με τα μάτια τους να προεξέχουν, τα σκελετωμένα μωρά δεμένα στην πλάτη τους με τη συνοδεία Τούρκων χωροφυλάκων».*

3.4.6 Mark Hopson Ward (1884 - 1952)¹⁸⁸

Ιατρός με εθελοντική δράση στον οργανισμό Near East Relief (NER). Τον Ιούνιο του 1922, αμέσως μετά την απέλασή του από Κεμαλιστές, μετέβηκε στο Βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών στο Λονδίνο προκειμένου να καταθέσει επίσημα τις εμπειρίες του από τη Μικρά Ασία. Ακολούθως ταξίδεψε στην Washington και ζήτησε τη σύσταση ανεξάρτητης εξεταστικής επιτροπής για την μελέτη εξόντωσης των χριστιανών της Μικράς Ασίας.

Σε συνέντευξη που παραχώρησε στις 21 Ιουνίου 1922 στο διεθνή ειδησεογραφικό οργανισμό Christian Science Monitor (CSM)δήλωσε: *«Από τον Μάιο του 1921 μέχρι τον περασμένο Μάρτιο,...τριάντα χιλιάδες εκτοπισμένοι συγκεντρώθηκαν στη Σεβάστεια και απελάθηκαν μέσω Harput στο Van...Πολλοί από αυτούς έπεσαν στην άκρη του δρόμου από εξάντληση και παγετό...Αν ο λαός της Αμερι-*

¹⁸⁶ Η Thompson πέρασε μεγάλο μέρος του χρόνου της στην Τουρκία περιθάλποντας περίπου 5.000 ορφανά που βρίσκονταν υπό την αιγίδα του ΝΕΡ στην πόλη Harput (κεντρική Μ.Ασία)

¹⁸⁷ Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) (σ.409-411)

¹⁸⁸ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

κής γνώριζε μόνο πώς σκοτώνονται οι χριστιανοί αδελφοί τους στη Μικρά Ασία για να ικανοποιηθούν οι πολιτικές φιλοδοξίες των φανατικών κεμαλικών, θα ανταποκρινόταν γρήγορα και οι φρικαλεότητες θα σταματούσαν αμέσως...Οι Τούρκοι έχουν λογοκρίνει όλες τις εξωτερικές αποστολές. Υποχρέωσαν τους Αμερικανούς εθελοντές να υπογράψουν δηλώσεις ότι δεν διαπράττονται εγκλήματα, υπό την απειλή τρομερής τιμωρίας..»¹⁸⁹

3.4.7 Edith Wood¹⁹⁰

Με καταγωγή από την Φιλαδέλφεια των Η.Π.Α, εργάστηκε εθελοντικά ως νοσοκόμα στο Χαρπούτ υπό την αιγίδα του Near East Relief (NER). Τον Μάιο του 1922, έγραψε στο προσωπικό ημερολόγιό της, ότι κατά τη διάρκεια του ταξιδιού της προς Μαλάτεια, παρατηρούσε «...*Ομάδες σκελετωμένων απελαθέντων, χωρίς τρόφιμα και ρούχα, κυρίως γυναίκες και παιδιά, καθώς και ένα μεγάλο αριθμός σορών κατά μήκος του δρόμου...Οι εκτοπισμένοι πέθαναν σαράντα ή πενήντα καθημερινά από αστία, έκθεση στο κρύο και εξάντληση...Τα παιδιά συχνά πέθαιναν πριν προλάβω να καταγράψω το όνομά τους*»¹⁹¹.

3.4.8 ForrestD. Yowell (1882 - 1970)

Ήταν Αξιωματικός του αμερικανικού Στρατού, που αργότερα εργάστηκε εθελοντικά για το Near East Relief (NER), όπου είδε από κοντά τις διώξεις Ελλήνων και Αρμενίων. Το 1922, ο Yowell και άλλοι τρεις εθελοντές¹⁹² εκδιώχθηκαν βίαια από την Τουρκία. Αμέσως μετά, μαζί με τον Ward, δημοσίευσαν τις δηλώσεις των αυτόπτων μαρτύρων τους στα MME στη Βρετανία, σοκάροντας το κοινό με τρομακτικές αναφορές για τη μεταχείριση των χριστιανών από τους κεμαλιστές¹⁹³.

«Τα δύο τρίτα των Ελλήνων απελαθέντων είναι γυναίκες και παιδιά. Σε όλη τη διαδρομή επιτρέπεται στους Τούρκους να επισκέπτονται ομάδες προσφύγων και να επιλέγουν γυναίκες και κορίτσια που επιθυμούν για οποιοδήποτε σκοπό. Ολόκληρη η διαδρομή τους είναι σήμερα σπαρμένη με πτώματα των νεκρών τους, βο-

¹⁸⁹ Φωτιάδης Κ. (2004) (3^{ος} Τόμος), (σ.206)

¹⁹⁰ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

¹⁹¹ Φωτιάδης Κ. (2004) (3^{ος} Τόμος), (σ.171)

¹⁹² Συγκεκριμένα, οι MarkWard, η RuthParmalee και η IsabelleHarley

¹⁹³ Η απόφασή τους να δημοσιοποιηθούν, ήταν σε πείσμα της πολιτικής των ΗΠΑ στην Τουρκία, καθώς κατά τη διάρκεια της τελικής φάσης της γενοκτονίας (1919-1922), οι ειδήσεις για τη μεταχείριση των χριστιανών της Τουρκίας αποσιωπήθηκαν από τον Υπατο Αρμοστή των ΗΠΑ Ναύαρχο Bristol, ο οποίος φοβόταν ότι οποιαδήποτε δυσμενής δημοσιότητα θα προσέβαλλε τους κεμαλιστές.

ρά των σκύλων, των λύκων, των γυπαετών, διότι οι Τούρκοι δεν επιτρέπουν στους εκτοπισμένους να θάψουν τους νεκρούς τους»¹⁹⁴.

«Η κατάσταση των ελληνικών μειονοτήτων είναι ακόμη χειρότερη από αυτή των Αρμενίων...Αυτή τη στιγμή αρχίζουν νέες απελάσεις και ταραχές σε όλα τα μέρη της Μικράς Ασίας, από τα βόρεια λιμάνια μέχρι τις νότιες συνοικίες ...Πλείστοι Έλληνες, ηρπάζοντο εκ του νοσοκομείου υπό των Τούρκων και ερρίπτοντο εις τους δρόμους...Παρά τας προσπαθείας μας, τα πλείστα των νηπίων, απέθανον εις τον δρόμον, καθότι δεν είχομεν πού να τα τοποθετήσωμεν προς νοσηλείαν...»¹⁹⁵

3.4.9 Arthur David Murray (1883 - 1957)¹⁹⁶

Διπλωματούχος ηλεκτρολόγος μηχανικός, κατατάχθηκε στο Πολεμικό Ναυτικό το **1917** σε ηλικία 34 ετών. Το **1920** έγινε κυβερνήτης του νεοεισερχόμενου αντιτορπιλικού USS Overton, στο οποίο ανατέθηκε να εκτελεί περιπολίες στα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας¹⁹⁷. Σε έγγραφη κατάθεσή του με ημερομηνία **28 Αυγούστου 1921**, περιγράφει λεπτομερώς τις θηριωδίες κατά των Ελλήνων του Πόντου. *«Χιλιάδες κοπέλες εκτοπίστηκαν από διάφορα χωριά. Τους είχαν αντιμετωπίσει τόσο άσχημα οι Τούρκοι φρουροί που δεν μπορούσαν να περπατήσουν...Ένα μεγάλο κομβόι περίπου 3.000 γυναικών και παιδιών στη σειρά με σκισμένα ρούχα ... μωρά δεμένα στις πλάτες γυναικών και κοριτσιών»¹⁹⁸.*

3.4.10 Herbert Adams Gibbons (1880 - 1954)¹⁹⁹

Ήταν δημοσιογράφος και ξένος ανταποκριτής που εργάστηκε σε όλη την Ευρώπη, την Ανατολή και Αφρική. Το **1909** ως εθελοντής στο «Αμερικανικό Συμβούλιο Επιτρόπων για τις Εξωτερικές Αποστολές» (ABCFM)²⁰⁰, ο ίδιος και η σύζυγός του Helen Gibbons έγιναν αυτόπτες μάρτυρες της σφαγής των Αρμενίων στα Αδανα και την Ταρσό.

¹⁹⁴ Ροδάκης Π. (2004) (Τόμος 2^{ος}), (σ.375-378)

¹⁹⁵ Ροδάκης Π. (2004) (Τόμος 2^{ος}), (σ.375-378)

¹⁹⁶ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

¹⁹⁷ Ήταν παρών στη Νικομήδεια το 1921, προκειμένου να συνδράμει στην εκκένωση των Ελλήνων από την περιοχή μετά τις σφαγές (1920-21), καθώς επίσης στη Σαμψούντα και συγκεκριμένα στον εκτοπισμό των Ελλήνων στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας

¹⁹⁸ Ένα αντίγραφο αυτής της κατάθεσης βρίσκεται στα Εθνικά Αρχεία των Ηνωμένων Πολιτειών. Το 2014, οι επιστολές του Άρθουρ Μάρει στο USS Overton δημοσιεύτηκαν σε μια δημοσίευση με τίτλο Black Sea: A Naval Officer's Near East Experience

¹⁹⁹ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²⁰⁰ Ιδρύθηκε το 1810 και ήταν μεταξύ των πρώτων αμερικανικών χριστιανικών ιεραποστολικών οργανώσεων.

Προκειμένου να ευαισθητοποιήσει την αμερικανική κοινή γνώμη, κατήγγελλε με αποκαλυπτικά ντοκουμέντα, μέσω της εφημερίδας Christian Science Monitor της Βοστώνης της εφιαλτικές σκηνές που έζησε κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Μικρά Ασία. Ειδικότερα, στις **31 Μαΐου 1922**, σε άρθρο του με ανέφερε τα παρακάτω: *«Πριν από δύο χρόνια υπήρχαν 25.000 Έλληνες εδώ...Οι Τούρκοι εξακολουθούν να εφαρμόζουν εσκεμμένα μια ανελέητη πολιτική εξόντωσης των Ελλήνων...Βλέπω σκελετωμένες γυναίκες με κουρέλια να σκάβουν χαντάκια...να κουβαλούν ξυπόλητες βαριά φορτία...Οι σφαγές και απελάσεις των Ελλήνων είναι πιο φρικτές από αυτές των Αρμενίων και ότι αυτά τα εγκλήματα συνεχίζονται αμείωτα²⁰¹»*.

«Το κοιτάτο της Άγκυρας έχει, παντού αντιπροσώπους, οι οποίοι δίνουν εντολές στους κυβερνητικούς αξιωματούχους και ελέγχουν την εφαρμογή τους. Όποιος δεν υπακούει στις εντολές αυτού του κοιτάτου συλλαμβάνεται, δικάζεται για προδοσία, ή, σε μερικές περιπτώσεις, δολοφονείται...Παρά τις επίσημες αρνήσεις της Εθνικιστικής Κυβέρνησης και τις ψεύτικες και παραπλανητικές δηλώσεις, που υποτίθεται ότι κάνουν υπάλληλοι της Near East στο εσωτερικό της Μ. Ασίας, ενώ αυτές στην πραγματικότητα τηλεγραφούνται από την Άγκυρα, υπάρχουν συντριπτικές αποδείξεις για το ότι οι σφαγές και οι εκτοπίσεις των Ελλήνων είναι πιο φρικτές ακόμα κι από εκείνες των Αρμενίων στη διάρκεια του Παγκοσμίου Πολέμου και ότι αυτά τα εγκλήματα συνεχίζονται με αμείωτη ένταση²⁰²»

«Δεν υπάρχει καμία ελπίδα για τους Χριστιανούς κάτω από το Εθνικιστικό καθεστώς. Δεν υπάρχει μέλλον για τη Χριστιανοσύνη στην Ανατολή, εκτός αν η Ευρώπη η Αμερική χάσουν την υπομονή τους και θέσουν την Κυβέρνηση της Άγκυρας εκτός νόμου²⁰³»

«Παντού, στην άκρη του δρόμου και στους αγρούς υπήρχαν πτώματα. Είναι αδύνατο να πιστέψει κανείς ότι υπάρχει τέτοια κτηνώδης σκληρότητα και τέτοια βαρβαρότητα, αν δεν δει αυτά τα πράγματα. Το να κάνουν παιδιά και γυναίκες να υποφέρουν μ' αυτόν τον τρόπο, μέχρι να καταρρεύσουν και να ξεψυχήσουν, φαίνεται απίστευτο²⁰⁴»

²⁰¹ Ήταν επίσης λέκτορας και συγγραφέας περισσότερων από δώδεκα βιβλίων κυρίως για διεθνή θέματα. Το 1917, η σύζυγός του έγραψε ένα βιβλίο με τίτλο «Τα κόκκινα χαλιά της Ταρσού», στο οποίο περιγράφει την εμπειρία της κατά τις σφαγές.

²⁰² Φωτιάδης Κ. (2004) (3^{ος} Τόμος), (σ.170)

²⁰³ Φωτιάδης Κ. (2004) (3^{ος} Τόμος), (σ.171)

²⁰⁴ Φωτιάδης Κ. (2004) (3^{ος} Τόμος), (σ.172)

3.4.11 Mortin Blancke ²⁰⁵

Η Αμερικανίδα **Mortin Blancke**, υπάλληλος της Επιτροπής Βοήθειας της Εγγύς Ανατολής, η οποία γνώρισε τον Topal Osman κατά την παραμονή της στην Κερασούντα το 1918, στο άρθρο της «The lame mayor of Kerasund» (Ο Κουτσός Δήμαρχος της Κερασούντας) αποκαλύπτει πολλές πτυχές της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής του ως το 1918: «...*Την ημέρα που έφτασα (στην Κερασούντα) άκουσα για τον Τούρκο δήμαρχο και από εκείνη τη στιγμή άκουγα συνέχεια γι' αυτόν. Στο αρμενικό ορφανοτροφείο το όνομά του προφερόταν με τρόπο. Οι Έλληνες το συζητούσαν με μίσος και οι ξένοι με φαιδρότητα που έκρυβε όμως και σεβασμό από φόβο...Περιφρονούσε εντελώς όλες τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, κάτι πολύ παράξενο, αν σκεφθεί κανείς τις σχέσεις της Τουρκίας μ' αυτές...*»²⁰⁶.

Τα ορφανά παιδιά των Ελλήνων, όπως περιγράφει η ίδια «...*ήταν στοιβαγμένα στο υπόγειο ενός σχολικού κτιρίου... Είχαν γλυτώσει από τα ζούφια, αλλά είχαν ακόμη σύφιλη και ψώρα. Βρήκα δύο δωμάτια στο πατάρι γεμάτα παιδιά πάνω στο κρεβάτι. Το δωμάτιο ήταν σκοτεινό. Τα παιδιά δεν ήθελαν φως. Τα μάτια τους ήταν πρησμένα και έτρεχαν πύον. Μερικά έκλαιγαν. Ήταν όλων των ηλικιών από 4 έως 15 ετών...Πολλές από τις βαρβαρότητες αυτές οφείλονται στις ιμπεριαλιστικές χώρες Αγγλία, Γαλλία, Ελλάδα και στην αδιάφορη Αμερική*»²⁰⁷

3.4.12 William H. King (1863 - 1949) ²⁰⁸

Αμερικανός δικηγόρος και γεροϋσιαστής (1917-1941). Σε διεξοδικές συζητήσεις έγιναν στη συνεδρίαση της Γερουσίας των Ηνωμένων Πολιτειών, στις **22 Δεκεμβρίου 1921**, αφού ανέπτυξε το θέμα του αφανισμού των Ελλήνων του Πόντου, κατέθεσε στο Προεδρείο την πολυσέλιδη εισήγησή του, η οποία δημοσιεύτηκε το 1922, όπου με τεκμηριωμένα στοιχεία απέδειξε ότι στόχος τόσο των Νεοτούρκων όσο και των Κεμαλικών ήταν η τουρκοποίηση της Μικράς Ασίας²⁰⁹:

«Κύριε Πρόεδρε, ζητώ την προσοχή της Γερουσίας καθώς θα κατευθύνω τις σκέψεις τους σ' ένα θέμα το οποίο θα έπρεπε να κεντρίζει το ενδιαφέρον ολόκληρου του χριστιανικού πληθυσμού. Χρόνια τώρα προκαλούν φρίκη οι αναφορές των τουρκικών φρικαλεοτήτων στην Αρμενία και σε πολλές άλλες περιοχές της οθωμανικής Αυτοκρατορίας...Οι διώξεις των Ελλήνων του Πόντου υπήρξαν απε-

²⁰⁵ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²⁰⁶ Φωτιάδης Κ. (2004), (2^{ος} Τόμος), (σ.466, 467)

²⁰⁷ Φωτιάδης Κ. (2004), (2^{ος} Τόμος), (σ.469)

²⁰⁸ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²⁰⁹ Φωτιάδης Κ. (2019) (σ.26-27).

ρίγραπτα βάρβαρες. Εκατοντάδες χιλιάδες Ποντίων εξοντώθηκαν και αναγκάστηκαν να καταφύγουν στη Ρωσία...όπου ο θάνατος ήταν για αυτούς ανακούφιση από τους τρόμους και τα βασανιστήρια στα οποία είχαν υποβληθεί.

Ακόμη και τώρα συνεχίζονται οι διωγμοί και η κεμαλική κυβέρνηση της Ανατολής συνεχίζει με τον πιο αιμοβόρο τρόπο μια πολιτική, η οποία, αν δεν αναχαιτιστεί, θα αποκορυφωθεί με την εξόντωση των εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων, που έχουν χτίσει εκατοντάδες πόλεις και χωριά στα παράλια της Μαύρης Θάλασσας και έχουν προσφέρει στην ευημερία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας...Το μεγαλύτερο μέρος του αμερικανικού λαού έχει μείνει απληροφόρητο όσον αφορά την έκταση αυτής της εξολοθρευτικής σταυροφορίας που ακόμη διεξάγεται ενάντια στους Έλληνες του Πόντου...

Πράγματι η κατάσταση είναι πολύ πιο τραγική από ό,τι εικονίζεται στις αποφάσεις, εκτός και αν παρθούν μέτρα και γίνουν κάποιες ενέργειες από τις Δυνάμεις, ώστε να συγκρατήσουν τα αιματοβαμμένα χέρια του Mustafa Kemal. Ίσως φαίνεται πως δεν υπάρχει καμιά ελπίδα σωτηρίας γι' αυτούς τους δυστυχείς, των οποίων το μόνο παράπτωμα είναι ότι είναι χριστιανοί και ότι έδωσαν στην Τουρκία έναν τέτοιο πολιτισμό που θα ανέβαζε τους Οθωμανούς Τούρκους σ' ένα υψηλότερο επίπεδο, απ' όπου θα μπορούσαν να διαπραγματεύονται με τα πολιτισμένα και προηγμένα έθνη του κόσμου.²¹⁰»

Επιπρόσθετα, στις 14 Δεκεμβρίου 1921, ανέφερε σχετικά τα εξής: «*Η Συνθήκη των Σεβρών υπογράφηκε στις 10 Αυγούστου 1920 και παρέχει συγκεκριμένους όρους για την προστασία των μειονοτήτων που ζουν κάτω από την τουρκική κυριαρχία, συμπεριλαμβανομένων και των Ποντίων που ζουν στα νότια παράλια της Μαύρης Θάλασσας.*

Το άρθρο 141 λέει ότι με τη Συνθήκη αυτή η Τουρκία ανέλαβε να εξασφαλίσει πλήρη προστασία της ζωής και της ελευθερίας όλων των κατοίκων της Τουρκίας, ανεξάρτητα από καταγωγή, εθνικότητα, γλώσσα, φυλή ή θρησκεία. Επιπλέον με το άρθρο 144 ανέλαβε να διευκολύνει την επιστροφή των εκτοπισμένων στα σπίτια τους και να αποκαταστήσει τις περιουσίες και τις δουλειές τους. Με παραβίαση των όρων της Συνθήκης, το κεμαλικό καθεστώς συνεχίζει τις σφαγές του χριστιανικού πληθυσμού, και ειδικότερα των Ελλήνων του Πόντου και οι οποίοι όχι μόνο στερήθηκαν τις περιουσίες και τις δουλειές τους, αλλά έχουν υπαχθεί σε ένα σύ-

²¹⁰ Φωτιάδης Κ. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.743-744)

στημα ωμού αποδεκατισμού και εξολόθρευσης. Η κυβέρνηση της Γαλλίας έχει αναγνωρίσει την κεμαλική κυριαρχία ως de facto και νόμιμη κυβέρνηση της χώρας. Οι κάτοικοι του Πόντου δεν έχουν κανένα καταφύγιο για προστασία εκτός από κάποια προσφυγή στις Δυνάμεις που είναι μέλη της Συνθήκης των Σεβρών.

Δηλώνουμε πως η Βουλή των Η.Π.Α. εκφράζει την απέχθειά της και καταδικάζει τους φρικτούς και ωμούς διωγμούς των Ελλήνων του Πόντου από την κυβέρνηση του Mustafa Kemal και των Οθωμανών Τούρκων, και λυπάται πολύ για την αποτυχία των ευρωπαϊκών Δυνάμεων να λάβουν δραστικά μέτρα για τη διατήρηση και αποκατάσταση της τάξης στην Ανατολή, συμφώνως προς την Συνθήκη των Σεβρών²¹¹.

Συνάμα, η Γερουσία με όλο τον σεβασμό ζητά από τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως επιστήσει την προσοχή των ευρωπαϊκών Δυνάμεων στις αγριότητες στον Πόντο και στο Συμβούλιο της Κοινωνίας των Εθνών, προκειμένου να ληφθούν δραστικά και ταχέα μέτρα συμφώνως προς την ρηθείσαν Συνθήκη και να σταματήσει η καταδίωξη και εξόντωση των κατοίκων του Πόντου²¹²»

3.5 Ανάλυση Αμερικανικής Πολιτικής 1914 - 1923

Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν είχαν επίσημη ενεργή πολιτική στάση απέναντι στη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, καθώς δεν συμμετείχαν στη σύγκρουση εκείνη την εποχή. Ωστόσο, μερίδα Αμερικανών διπλωματών και εθελοντών ακτιβιστών που ήταν παρόντες στην Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αναφέρθηκαν εκτενώς για τις θηριωδίες που λάμβαναν χώρα και κατέβαλαν προσπάθειες να προσφέρουν ανιδιοτελώς ανακούφιση και βοήθεια στα θύματα.

Υπήρχαν αρκετοί παράγοντες που συνέβαλαν στην **ουδέτερη** στάση και την **έλλειψη δράσης** της κυβέρνησης των Η.Π.Α κατά τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου από την Οθωμανική Κυβέρνηση:

α. Ουδετερότητα - Μη παρεμβατική εξωτερική πολιτική:

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν επίσημα **ουδέτερες** κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, γεγονός που περιόρισε την πρόθεσή τους να αναλάβουν ενεργή δράση κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Επιπρόσθετα, «δίσταζε» να παρέμβει σε ξένες

²¹¹ Φωτιάδης Κ. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.745)

²¹² Ροδάκης Π. (2004) (2^{ος} Τόμος), (σ.375-378)

συγκρούσεις λόγω εσωτερικών πολιτικών πιέσεων²¹³. Συγκεκριμένα, την δεδομένη χρονική περίοδο, ήταν υπέρμαχοι της πολιτικής «**μη παρέμβασης**» σε εξωτερικές υποθέσεις τρίτων κρατών, η οποία οφειλόταν εν μέρει στην επιθυμία τους να αποφύγουν τη συμμετοχή σε συγκρούσεις, που δεν απειλούσαν άμεσα τα δικά της συμφέροντα.

β. **Απόσταση - Περιορισμένες πληροφορίες:**

Τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, οι πληροφορίες σχετικά με την γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, ήταν **περιορισμένες** και συχνά εσκεμμένα «φιλτράρονταν» μέσω μεροληπτικών πηγών. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση των Η.Π.Α δεν είχε ξεκάθαρη κατανόηση της κλίμακας και της σοβαρότητας των θηριωδιών που διαπράττονταν, λόγω **έλλειψης** ύπαρξης αξιόπιστων πηγών πληροφοριών. Επιπρόσθετα, ο παράγοντας «**απόσταση**» καθιστούσε- εκ των πραγμάτων- δυσχερή την απόκτηση διασταυρωμένων πληροφοριών.

γ. **Οικονομικά - Στρατηγικά συμφέροντα:**

Οι ΗΠΑ είχαν διαχρονικά οικονομικά και γεωστρατηγικά συμφέροντα στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της πρώην Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και ιδιαίτερα στους τομείς του εμπορίου, των επενδύσεων, καθώς και στην ευκολία πρόσβασης στη Μέση Ανατολή. Η επίσημη κυβέρνηση ήταν ενδεχομένως «απρόθυμη» να αναλάβει ενεργή δράση κατά των Κεμαλιστών, από φόβο μήπως «θιχτούν» τα συγκεκριμένα της συμφέροντα²¹⁴.

δ. **Έλλειψη «δημόσιας πίεσης»:**

Σε αντίθεση με άλλες γενοκτονίες, όπως το Ολοκαύτωμα των Εβραίων (1933-1935), η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου **δεν** έτυχε ιδιαίτερης προσοχής ή κατακραυγής από την αμερικανική κοινή γνώμη. Το υπόψη στοιχείο (έλλειψη «**δημόσιας πίεσης**») διευκόλυνε την πρόθεση της αμερικανικής κυβέρνησης να μην εμπλακεί και να παραμείνει ουδέτερη. Επιπρόσθετα, επισημαίνεται η ύπαρξη σημαντικού «**αντιμεταναστευτικού αισθήματος**» στις Ηνωμένες Πολιτείες την δεδομένη χρονική περίοδο, δεδομένου ότι μερίδα Αμερικανών θεωρούσαν τους Έλληνες του Πόντου ως «ξένους», που δεν ανήκαν στη χώρα. Η συγκεκριμένη «τάση», ενδεχομένως διευκόλυνε την κυβέρνηση να αγνοήσει τη γενοκτονία.

²¹³ Ειδικότερα, μία σημαντική μερίδα του πολιτικού κόσμου ήταν ένθερμοι υπέρμαχοι του «δόγματος του απομονωτισμού», καθώς πίστευαν ότι, την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, οι ΗΠΑ έπρεπε να μείνουν οπωσδήποτε έξω από τις διεθνείς υποθέσεις.

²¹⁴ Την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, οι Η.Π.Α εξακολουθούσαν να ανακάμπτουν από την συμμετοχή τους στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (2017) και μπορεί να μην διέθεταν επαρκείς οικονομικούς πόρους προκειμένου να εμπλακούν ενδεχομένως σε άλλη σύγκρουση.

Κεφάλαιο Τέταρτο

Σύγχρονη Αμερικανική εξωτερική πολιτική

«Είναι καιρός η κυβέρνηση των ΗΠΑ να αναγνωρίσει την ελληνική γενοκτονία που συνέβη το 1914 έως το 1923, ως θέμα επιβεβαίωσης μιας ιστορικής αλήθειας»

George G. Horiates ²¹⁵ (2021)

4.1 Επίσημη Θέση των Η.Π.Α σχετικά με Γενοκτονία Ελλήνων Πόντου

Η **επίσημη** θέση της κυβέρνησης των Η.Π.Α σήμερα σχετικά με την διαπραχθείσα Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου από την Τουρκία, είναι ότι αναγνωρίζει και καταδικάζει τις θηριωδίες και φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν κατά των Ελλήνων του Πόντου και άλλων χριστιανικών μειονοτήτων κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ωστόσο, η υπόψη αναγνώριση είναι πρωτίστως **συμβολική**, καθώς **δεν** επιβάλλει καμία νομική υποχρέωση στην Τουρκία, αλλά χρησιμεύει για προώθηση της συνειδητοποίησης των ιστορικών φρικαλεοτήτων²¹⁶.

Η κυβέρνηση των Η.Π.Α υποστηρίζει επίσημα τις εκδηλώσεις για διατήρηση της **μνήμης** των θυμάτων της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου και παράλληλα παρέχει χρηματοδότηση σε Οργανισμούς και Ιδρύματα που υποστηρίζουν τη διατήρηση και τεκμηρίωση της ιστορίας των Γενοκτονιών. Ειδικότερα, η Πρεσβεία των Η.Π.Α στην Ελλάδα συμμετέχει τακτικά σε αντίστοιχες εκδηλώσεις μνήμης που προωθούν την ευαισθητοποίηση για τη Γενοκτονία.

Το **Μουσείο Μνήμης του Ολοκαυτώματος των Ηνωμένων Πολιτειών** (United States Holocaust Memorial Museum)²¹⁷ αναγνωρίζει τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου ως γενοκτονία και έχει δημοσιεύσει πληροφορίες σχετικά με τις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν κατά των Ελλήνων του Πόντου και άλλων χριστιανικών μειονοτήτων κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Στις **12 Δεκεμβρίου 2019**, η Γερουσία των ΗΠΑ ενέκρινε ψήφισμα (S.Res.150)²¹⁸, το οποίο περιλάμβανε αναφορά στην «γενοκτονική εκστρατεία της

²¹⁵George G. Horiates: Πρόεδρος «Αμερικανικής Ελληνικής Εκπαιδευτικής Προοδευτικής Ένωσης» ΑΗΕΡΑ (2019-2021)

²¹⁶ Αξίζει να σημειωθεί ότι η Τουρκία αντιτίθεται σθεναρά σε οποιαδήποτε αναγνώριση της Γενοκτονίας των Αρμενίων και έχει ασκήσει ιστορικά πίεση σε άλλες χώρες. Ως εκ τούτου, η θέση της κυβέρνησης των ΗΠΑ επί του θέματος είναι περίπλοκη και υπόκειται σε γεωπολιτικούς λόγους.

²¹⁷ Ιδρύθηκε το 1993 και παρέχει τη μελέτη και ερμηνεία της ιστορίας του εβραϊκού Ολοκαυτώματος.

²¹⁸Πηγή: <https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/BILLS%20Armenia%20Gen-116sres150is.pdf> (Πρόσβαση 21 Μαρ 23)

Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εναντίον Αρμενίων, Ελλήνων, Ασσυρίων, Χαλδαίων, Σύριων, Αραμαίων, Μαρωνιτών και άλλων Χριστιανών»²¹⁹. Ειδικότερα, ενώ το υπόψη ψήφισμα **δεν** αναφέρει συγκεκριμένα τους Έλληνες του Πόντου, αναγνωρίζει την ευρύτερη εκστρατεία γενοκτονίας κατά των Χριστιανών στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία θα περιλάμβανε και τους Έλληνες του Πόντου.

Στις **24 Απριλίου 2021**, (Ημέρας Μνήμης της Γενοκτονίας των Αρμενίων) ο Joe Biden έγινε ο πρώτος Πρόεδρος στην Ιστορία των Η.Π.Α.²²⁰ που αναγνώρισε επίσημα τη Γενοκτονία των Αρμενίων²²¹. Συγκεκριμένα, εξέδωσε επίσημη ανακοίνωση, δηλώνοντας ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες **«τιμούν και υποστηρίζουν τον αρμενικό λαό ...και αναγνωρίζουν τις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν κατά του αρμενικού λαού ως γενοκτονία»**, διευκρινίζοντας παράλληλα ότι **«η αναγνώριση δεν γίνεται για να επιρρίψουμε ευθύνες, αλλά για να διασφαλίσουμε πως αυτό που συνέβη δεν θα επαναληφθεί ποτέ»**²²². Αν και δεν αφορά συγκεκριμένα τη γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, σηματοδοτεί μια στροφή προς την αναγνώριση των φρικαλεοτήτων που διαπράχθηκαν εναντίον των Χριστιανών από την Οθωμανική Αυτοκρατορία²²³.

Στις **28 Απριλίου 2021**, ο υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α Antony Blinken αναφέρθηκε στη γενοκτονία των Αρμενίων, των Ελλήνων και των Ασσυρίων, δηλώνοντας χαρακτηριστικά ότι **«θυμόμαστε τις χαμένες ζωές και τα δεινά που υπέστησαν όσοι επέζησαν»**. Κάλεσε επίσης την Τουρκία να **«...εργαστεί για να αντιμετωπίσει τις βλάβες του παρελθόντος»** και **«...να προχωρήσει προς ένα μέλλον μεγαλύτερης κατανόησης και σεβασμού για την αξιοπρέπεια κάθε ατόμου»**, γεγονός που συνιστά έκκληση να αναλάβει την ευθύνη για τις πράξεις της και να εργαστεί για τη συμφιλίωση²²⁴.

²¹⁹ Πηγή: <https://www.capital.gr/diethni/3399125/oi-ipa-anagnorisan-ti-genoktonia-ton-armenion> (Πρόσβαση 21 Μαρ 23)

²²⁰ Πηγή: <https://infognomonpolitics.gr/2021/04/i-megali-anatropi-tis-istorias-o-bainten-einai-ston-erntogan-tha-anagnorizoume-ti-genoktonia-ton-armenion/> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²²¹ Ο Ronald Reagan ήταν ο τελευταίος πρόεδρος των ΗΠΑ, που το 1981 χαρακτήρισε τις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν εναντίον των Αρμενίων ως «Γενοκτονία», αλλά σύντομα απέσυρε τον χαρακτηρισμό λόγω των διπλωματικών πιέσεων που ασκήθηκαν τότε από κύκλους της Τουρκίας

²²² Πηγή: <https://www.euro2day.gr/news/world/article/2076057/biden-genoktonia-h-sfagh-ton-armenion-to-1915-.html> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²²³ Άμεσα το υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας εξέδωσε ανακοίνωση, στην οποία αναφέρει πως η διακήρυξη Biden «δεν έχει νομική ισχύ» και πως «ανοίγει βαθιά» πληγή στις διμερείς σχέσεις.

²²⁴ Πηγή: <https://gr.euronews.com/2021/04/28/prooidopoiisi-blinken-stin-agkyra> (Πρόσβαση 21 Μαρ 23)

Στις **16 Μάϊου 2021**, πραγματοποιήθηκαν τα αποκαλυπτήρια του πρώτου μνημείου, επί αμερικανικού εδάφους²²⁵, προς τιμήν των Ελλήνων του Πόντου και των θυμάτων της Γενοκτονίας και συγκεκριμένα στην πόλη Norwalk της Πολιτείας Connecticut, κατόπιν σχετικής πρωτοβουλίας και χρηματοδότησης της Ποντιακής Κοινότητας «Ο Πόντος»²²⁶. Στη γλυπτική σύνθεση περιλαμβάνονται η ποντιακή λύρα, ο αετός του Πόντου, η εικόνα της Παναγίας Σουμελά και ο στίχος *«Η Ρωμανία κι αν πέρασεν, ανθεί και φέρει κι άλλο»*²²⁷.

Στις **07 Ιουνίου 2021**, η Αμερικανική Ελληνική Εκπαιδευτική Προοδευτική Ένωση (ΑΗΕΡΑ) απέστειλε μέσω του Προέδρου της George G. Hortiates επίσημο αίτημα στον Πρόεδρο των Η.Π.Α Joe Biden, ζητώντας από την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών να αναγνωρίσει τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου²²⁸. Συγκεκριμένα, στην υπόψη επιστολή επισημάνθηκε ότι *«είναι καιρός η κυβέρνηση των Η.Π.Α να αναγνωρίσει την ελληνική γενοκτονία που συνέβη το 1914 έως το 1923 ως θέμα επιβεβαίωσης μιας ιστορικής αλήθειας και υποστήριξης της δέσμευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και εκπαίδευση για την αποτροπή μελλοντικών φρικαλεοτήτων»*²²⁹.

4.2. Ανάλυση Αμερικανικής Πολιτικής

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η κυβέρνηση των Η.Π.Α, ενώ έχει αναγνωρίσει και καταδικάσει τις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν κατά των χριστιανικών μειονοτήτων κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ωστόσο δεν έχει αναγνωρίσει **επίσημα** και **συνολικά** τη γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου ως «Γενοκτονία». Αν και το ψήφισμα της Αμερικανικής Γερουσίας του Δεκεμβρίου 2018 αποτελεί ένα **σημαντικό** βήμα, στην πράξη είναι **μη δεσμευτικό** και δεν φέρει το «ειδικό βάρος» της επίσημης αναγνώρισης.

Ένας από τους κύριους λόγους, είναι ότι η αναγνώριση της γενοκτονίας από την κυβέρνηση των Η.Π.Α συχνά **καθοδηγείται** από πολιτικούς λόγους, συμπεριλαμ-

²²⁵ Το μνημείο ανεγέρθηκε στο πάρκο Mathews και αποτελείται από μια στήλη από γρανίτη, έχει ύψος 3 m και ζυγίζει πάνω από 2,7 tn. Φέρει την ένδειξη «Στη Μνήμη της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου του 1914-1922» και περιλαμβάνει εξήγηση της ιστορικής σημασίας του γεγονότος.

²²⁶ Στην κοινότητα του Norwalk ζουν σήμερα περίπου 1.000 οικογένειες Ελλήνων, εκ των οποίων περίπου 500 είναι ποντιακής καταγωγής.

²²⁷ Πηγή: <https://www.orthodoxtimes.gr/ipa-to-pto-mnimeio-gia-ti-genoktonia-ton-ellinon-tou-pontou/> (Πρόσβαση 21Μαρ 23)

²²⁸ Πηγή: <https://www.ekathimerini.com/society/diaspora/1162595/ahera-calls-on-president-biden-to-recognize-the-greek-genocide/> (Πρόσβαση 21Μαρ 23)

²²⁹ Ειδικότερα, ο κ. Hortiates ανέφερε εγκεκριμένα Ψηφίσματα από το Κογκρέσο, τα οποία αναφέρονταν στην παροχή βοήθειας εκ μέρους των Ηνωμένων Πολιτειών στους «επιζώντες της γενοκτονίας κατά Αρμενίων, Ελλήνων, Ασσυρίων, Χαλδαίων, Σύριων ... και άλλων Χριστιανών».

βανομένου του υφιστάμενου πλέγματος διπλωματικών σχέσεων και των στρατηγικών συμφερόντων. Ειδικότερα, η Τουρκία αποτελεί **διαχρονικά** βασικό γεωστρατηγικό **σύμμαχο** των Ηνωμένων Πολιτειών στο NATO και η αμερικανική κυβέρνηση **διστάζει** να προβεί επισήμως στην καθολική αναγνώριση της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου, λόγω ανησυχιών για ενδεχόμενη «διατάραξη-επιβάρυνση» των μεταξύ τους διακρατικών-διπλωματικών σχέσεων, το οποίο θα έχει αντίκτυπο σε θέματα γεωστρατηγικής ασφάλειας, εμπορικών συναλλαγών και περιφερειακής σταθερότητας.

Επιπρόσθετα, εξακολουθεί και υφίσταται μια **αμφισβήτηση** από μια μικρή μειοψηφία μελετητών και ιστορικών, σχετικά με το εάν οι μαζικές δολοφονίες Ελλήνων του Πόντου και άλλων χριστιανικών μειονοτήτων κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, πρέπει να χαρακτηριστούν ως «Γενοκτονία». Συγκεκριμένα, ο ορισμός της γενοκτονίας, όπως ορίζεται από τα Ηνωμένα Έθνη στη Σύμβαση Γενοκτονίας του 1948, απαιτεί να πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια. Ειδικότερα, ενώ υπάρχει μια αυξανόμενη συναίνεση προς αυτή την ιστορική διαπίστωση, μερίδα ιστορικών **εσφαλμένα** υποστηρίζει ότι οι διαπραχθείσες δολοφονίες ήταν μέρος μιας ευρύτερης σύγκρουσης, στην οποία υπέφεραν τόσο οι Μουσουλμάνοι, όσο και οι Χριστιανοί ²³⁰.

Επιπλέον, υφίστανται συχνά **ενδοιασμοί** στην επίσημη αναγνώριση ιστορικών γεγονότων ως «γενοκτονία», λόγω ανησυχιών για οικονομικές αποζημιώσεις και απόδοση νομικών ευθυνών. Ειδικότερα, η συγκεκριμένη περίπτωση επιφέρει νομικές και οικονομικές επιπτώσεις, καθώς δύναται να προκαλέσει αιτήματα για επανορθώσεις ή νομικές ενέργειες, τα οποία δεν μπορούν να παραβλεφθούν.

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι η θέση της κυβέρνησης των ΗΠΑ για τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου εξελίσσεται **δυναμικά** τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, το ψήφισμα της Αμερικανικής Γερουσίας του Δεκεμβρίου 2019, συνιστά οπωσδήποτε ένα σημαντικό και **«θετικό» βήμα**, καθώς αντιπροσωπεύει μια αυξανόμενη αναγνώριση της ανάγκης να αναγνωριστούν οι θηριωδίες που διαπράχθηκαν την περίοδο 1914 - 1923 από την πρώην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Παράλληλα, συνιστά **σαφή** ένδειξη ότι το όλο θέμα κερδίζει μεγαλύτερη προσοχή και υποστήριξη στις Ηνωμένες Πολιτείες.

²³⁰ Υπάρχουν επίσης νομικές και ιστορικές περιπλοκές γύρω από τον ρόλο της πρώην Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στη γενοκτονία, καθώς δεν υφίσταται πλέον ως «κρατική οντότητα».

Υπό αυτό το πλαίσιο, επισημαίνεται ότι η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου δεν είναι ευρέως **γνωστή** στους κόλπους της Αμερικανικής Κοινωνίας συγκριτικά άλλες ιστορικές γενοκτονίες, όπως το «Ολοκαύτωμα των Εβραίων» και κατά συνέπεια υπάρχει **λιγότερη** ευαισθητοποίηση-κινητοποίηση της Αμερικανικής κοινής γνώμης για την αναγνώρισή της. Συγκεκριμένα, έλαβε χώρα σε μια περιοχή που **απέχει** γεωγραφικά και πολιτισμικά από τις Ηνωμένες Πολιτείες, στοιχείο που την καθιστά λιγότερο οικεία στο αμερικανικό κοινό σε σύγκριση με άλλα ιστορικά γεγονότα, τα οποία έλαβαν χώρα εγγύτερα ή αφορούσαν Αμερικανούς πολίτες.

Επιπρόσθετα, η κυβέρνηση των Η.Π.Α έχει διαχρονικά πολλές ανταγωνιστικές **προτεραιότητες** και πολυεπίπεδα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίσει και η αναγνώριση της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου ενδεχομένως να μην θεωρείται ως κορυφαία προτεραιότητα αυτή τη στιγμή²³¹. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η αναγνώριση ιστορικών γεγονότων όπως οι γενοκτονίες, δεν είναι μόνο θέμα ηθικής ευθύνης, αλλά έχει και **επιπτώσεις** στις διεθνείς σχέσεις και τη διπλωματία. Κατά συνέπεια, η αναγνώριση της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου εκ μέρους των Η.Π.Α **δεν** πρέπει να υποβαθμιστεί ή να αγνοηθεί, δεδομένου ότι δύναται να συμβάλει στην προώθηση της ειρήνης, δικαιοσύνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά την υφήλιο, θεμελιώδεις αξίες που διαχρονικά προωθεί και υπερασπίζεται στην εξωτερική της πολιτική.

4.3. Κριτική Αμερικανικής Πολιτικής

Αναμφισβήτητα, το ζήτημα αναγνώρισης ιστορικών γεγονότων ως «Γενοκτονία», συνιστά εκ των πραγμάτων ένα **περίπλοκο** και **ευαίσθητο** ζήτημα που απαιτεί **ενδεδειγμένη** εξέταση των στοιχείων και συναίνεση μεταξύ των ειδικών ιστορικών εμπειρογνομόνων στους σχετικούς τομείς²³². Για παράδειγμα, ενώ η κυβέρνηση των Η.Π.Α έχει επίσημα αναγνωρίσει τη Γενοκτονία των Αρμενίων το 2021, ωστόσο συνέχισε να διατηρεί διπλωματικές σχέσεις με την Τουρκία και **απέφυγε** να επιβάλει κυρώσεις εναντίον της. Στην περίπτωση της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου, ένα συγκεκριμένο βήμα που θα μπορούσε να πράξει μακροπρόθεσμα η κυβέρνηση των Η.Π.Α είναι να αναθέσει την εκπόνηση μιας ανεξάρτητης **μελέτης** των ιστορικών στοιχείων και να αξιολογήσει εάν τα γεγονότα του 1914 -1922 πληρούν τον νομικό ορισμό της γενοκτονίας. Αυτή η μελέτη θα πρέπει να περιλαμβάνει μια

²³¹ Συγκεκριμένα, πρέπει να εξισορροπήσει τις προσπάθειές της σε πολλούς παράλληλους τομείς, όπως η εθνική ασφάλεια, η οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική ευημερία και οι διεθνείς σχέσεις.

²³² Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ έχει συχνά εξισορροπήσει την αναγνώριση των ιστορικών γεγονότων με άλλες στρατηγικές εκτιμήσεις.

επιλεγμένη ομάδα εμπειρογνομόνων, συμπεριλαμβανομένων ιστορικών, νομικών μελετητών και εκπροσώπων από τις πληγείσες κοινότητες²³³.

Εάν η μελέτη καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα γεγονότα ανταποκρίνονται στον ορισμό της γενοκτονίας, η κυβέρνηση των Η.Π.Α θα πρέπει να αναγνωρίσει **επίσημα** τη γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου ως τέτοια και να **καταδικάσει** τις ενέργειες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Παράλληλα, στην περίπτωση αυτή θα πρέπει επίσης να παροτρύνει και άλλες χώρες να κάνουν το ίδιο και να ενθαρρύνει τους Διεθνείς Οργανισμούς να ευαισθητοποιήσουν σχετικά με τη γενοκτονία, γεγονός που θα αποτελέσει αναμφισβήτητο ένα σημαντικό βήμα προς την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την πρόληψη μελλοντικών γενοκτονιών.

Συνολικά, η εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α θα πρέπει να εργαστεί για την προώθηση μεγαλύτερης κατανόησης, διαλόγου και συμφιλίωσης μεταξύ των πληττόμενων κοινοτήτων και κυβερνήσεων, αναγνωρίζοντας παράλληλα το ιστορικό πλαίσιο και την πολυπλοκότητα των γεγονότων.

4.4. Προσπάθειες Διεθνούς Ευαισθητοποίησης από Φορείς των Η.Π.Α

Η **Παμποντιακή Ομοσπονδία Η.Π.Α και Καναδά** (Pan-Pontian Federation of USA and Canada)²³⁴, η οποία είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που εκπροσωπεί τα συμφέροντα της ελληνικής κοινότητας του Πόντου στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά²³⁵. **Αποστολή** της είναι η προβολή και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των Ελλήνων του Πόντου και η ενίσχυση της ενότητας και αλληλεγγύης μεταξύ των Ελλήνων Ποντίων που ζουν στη Βόρεια Αμερική. Παράλληλα, ασκεί ενεργά **πιέσεις** στην κυβέρνηση των Η.Π.Α για την αναγνώριση της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου.

Το **Ελληνο-Αμερικανικό Ινστιτούτο** (American Hellenic Institute- AHI)²³⁶, είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, που προωθεί την αμερικανική ευαισθητοποίηση σε θέματα που σχετίζονται με την Ελλάδα, την Κύπρο και την Ανατολική Μεσόγειο. Δραστηριοποιείται στην υποστήριξη της αναγνώρισης της γενοκτονίας των

²³³Επιπρόσθετα, η εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α θα μπορούσε να κινηθεί αφενός μεν υπό το πρίσμα της δημόσιας ευαισθητοποίησης σχετικά με τη Γενοκτονία του Πόντου και αφετέρου στην ενθάρρυνση του διαλόγου, προωθώντας την ανάγκη αναγνώρισης των φρικαλεοτήτων του παρελθόντος, και λήψη μέτρων για αποκατάσταση της δικαιοσύνης.

²³⁴**Πηγή:** panpontianfederationusacanada@gmail.com (Πρόσβαση 21 Μαρ 23)

²³⁵ Ιδρύθηκε το 1979 και έχει την έδρα της στην Astoria της Νέας Υόρκης. Έχει μια σειρά από τοπικά παραρτήματα και οργανώσεις-μέλη σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά.

²³⁶**Πηγή:** <https://www.aheworld.org/> (Πρόσβαση 23 Μαρ 23)

Ελλήνων του Πόντου από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, στοχεύοντας παράλληλα στην υπεράσπιση ζητημάτων που επηρεάζουν την ελληνο-αμερικανική κοινότητα²³⁷.

Ο Διεθνής Οργανισμός Μελετητών Γενοκτονιών (International Association of Genocide Scholars - IAGS)²³⁸, συνεργάζεται στενά με άλλους οργανισμούς, προκειμένου να υποστηρίξει πολιτικές και προγράμματα που στοχεύουν στην πρόληψη της γενοκτονίας και στην απόδοση ευθυνών στους δράστες για τα εγκλήματά τους²³⁹. Η IAGS έχει αναγνωρίσει τη γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου ως ιστορικό γεγονός και έχει ζητήσει την αναγνώρισή της από τη Διεθνή Κοινότητα²⁴⁰.

Η Αρμενική Εθνική Επιτροπή της Αμερικής (Armenian National Committee of America- ANCA)²⁴¹, η οποία είναι μια οργάνωση υπεράσπισης που εκπροσωπεί τα συμφέροντα της αρμενικής αμερικανικής κοινότητας στις Ηνωμένες Πολιτείες²⁴². Έχει υποστηρίξει ενεργά την αναγνώριση της Γενοκτονίας των Αρμενίων, αλλά έχει επίσης υποστηρίξει την αναγνώριση άλλων γενοκτονιών, συμπεριλαμβανομένης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου.

Επιπλέον, υπάρχουν πολλά αμερικανικά ακαδημαϊκά ιδρύματα που διαθέτουν προγράμματα και πόρους, που σχετίζονται με μελέτες για τη γενοκτονία, όπως το Πρόγραμμα Σπουδών Γενοκτονίας στο **Yale University**²⁴³, το Κέντρο Μελετών Ολοκαυτώματος και Γενοκτονίας στο **University of Minnesota**²⁴⁴ και το Ινστιτούτο για τη Μελέτη της Γενοκτονίας στο **John Jay College of Criminal Justice**²⁴⁵ στη Νέα Υόρκη. Συνολικά, τα υπόψη ιδρύματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της μελέτης των γενοκτονιών και συναφών θεμάτων.

²³⁷ Ιδρύθηκε το 1974 από τον Gene Rossides, πρώην Βοηθό Υπουργό Οικονομικών των Ηνωμένων Πολιτειών και μια ομάδα ελληνοαμερικανών επιχειρηματιών. Επιδιώκει, μεταξύ άλλων, την επανένωση της Κύπρου, την αναγνώριση του Οικουμενικού Πατριαρχείου και την ανάδειξη της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

²³⁸ Πηγή: <https://genocidescholars.org/> (Πρόσβαση 23 Μαρ 23)

²³⁹ Είναι μια επαγγελματική οργάνωση αφιερωμένη στη διεπιστημονική μελέτη της γενοκτονίας. Ιδρύθηκε το 1994, με στόχο την πρόληψη και την εξάλειψη της γενοκτονίας.

²⁴⁰ Το IAGS συγκεντρώνει μελετητές, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και επαγγελματίες από όλο τον κόσμο για να ανταλλάξουν ιδέες και να συνεργαστούν στην έρευνα που σχετίζεται με τη γενοκτονία.

²⁴¹ Πηγή: <https://anca.org/> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²⁴² Ιδρύθηκε το 1918 ως Αρμενική Εθνική Ένωση και αργότερα αναδιοργανώθηκε ως ANCA το 1972. Στοχεύει στην προώθηση της αναγνώρισης της Γενοκτονίας των Αρμενίων, την υπεράσπιση των συμφερόντων της αρμενικής-αμερικανικής κοινότητας και την προώθηση της σχέσης ΗΠΑ-Αρμενίας.

²⁴³ Είναι ένα διεπιστημονικό πρόγραμμα που εστιάζει στη μελέτη της γενοκτονίας, συμπεριλαμβανομένων των αιτιών, των συνεπειών και της πρόληψής της.

²⁴⁴ Είναι ακαδημαϊκό ίδρυμα αφιερωμένο στη μελέτη της γενοκτονίας, το οποίο διεξάγει έρευνα, και φιλοξενεί εκδηλώσεις που σχετίζονται με τις γενοκτονίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

²⁴⁵ Είναι ένα ερευνητικό κέντρο που εστιάζει στη μελέτη της γενοκτονίας και της μαζικής βίας. Διεξάγει έρευνα και παρέχει εκπαίδευση και ενημέρωση σχετικά με τη γενοκτονία και συναφή θέματα.

Συμπεράσματα

Παρά το γεγονός ότι η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου (1914-1923), διαπράχθηκε πολύ πριν τεθεί σε ισχύ η Σύμβαση της 9^{ης} Δεκεμβρίου του 1948, είναι προφανές ότι **εμπίπτει** στον ορισμό των εγκλημάτων κατά της Ανθρωπότητας στο Καταστατικό της Νυρεμβέργης και στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου²⁴⁶. Επιπρόσθετα, τον Σεπτέμβριο του 2015, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ καθιέρωσε την **9^η Δεκεμβρίου** κάθε έτους ως «Παγκόσμια Ημέρα Μνήμης και Αξιοπρέπειας για τα Θύματα του Εγκλήματος της Γενοκτονίας»²⁴⁷.

Διαχρονικά, «...**το υπεύθυνο για το έγκλημα τουρκικό κράτος, με το θράσος που χαρακτηρίζει τα καθεστώτα που δεν απολογήθηκαν για τα αδικήματα που διέπραξαν στο παρελθόν, συνέχιζε τις ίδιες πολιτικές στην Κωνσταντινούπολη, την Ίμβρο, Τένεδο και τη μαρτυρική μεγαλόνησο Κύπρο**»²⁴⁸. Οι πρόσφατες εξελίξεις που αφορούν στην αναγνώριση της **Αρμενικής γενοκτονίας**, αποτελούν χαρακτηριστικό γεγονός δικαίωσης ενός πολύχρονου αγώνα από πλευράς Αρμενίων, ο οποίος θα πρέπει να παραδειγματίσει την ελληνική κυβέρνηση. Συγκεκριμένα, η τελευταία θα πρέπει να **εντατικοποιήσει** την επίσημη προώθηση της διεθνούς αναγνώρισης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου από τον ΟΗΕ, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Τουρκία. Το γεγονός ότι η ποινική καταστολή της Τουρκίας δεν έχει πλέον πεδίο εφαρμογής, δεν σημαίνει ότι παύει να υπάρχει το αδίκημα και η Τουρκία παύει να είναι ένοχη.

Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, είναι ένα από τα μεγάλα εγκλήματα του 20^{ου} αιώνα κατά της ανθρωπότητας τα οποία παραμένουν ατιμώρητα. Ειδικότερα «...**το ποντιακό πρόβλημα δεν είναι ζήτημα «ανταλλαγής» ή «επιστροφής», σύμφωνα με την κρατική εκδοχή ή πολιτιστικό όταν η πολιτεία το αναγνωρίζει επίσημα ως τέτοιο. Είναι εθνικό ζήτημα με διεθνείς και περιφερειακές προεκτάσεις. Είναι ζήτημα συστηματικής εξόντωσης ενός λαού για το λόγο της ιδιαίτερης εθνικής και πολιτιστικής του ταυτότητας**»²⁴⁹.

Η Ελλάδα δύναται να εκμεταλλευτεί σε πολιτικό επίπεδο το ζήτημα της γενοκτονίας και να ζητήσει από την Τουρκία να **λογοδοτήσει** διεθνώς για την ευθύνη της που αφορά τόσο την υλική βλάβη που υπέστησαν οι Έλληνες χάνοντας τις περι-

²⁴⁶ Σύμφωνα με το άρθρο III της Σύμβασης της 9^{ης} Δεκεμβρίου του 1948 η καταστολή δεν μπορεί να πλήξει την αφηρημένη οντότητα που είναι το κράτος.

²⁴⁷ Πηγή: <https://poe.org.gr/> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²⁴⁸ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.63)

²⁴⁹ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.54)

ουσίες τους, όσο και την ηθική βλάβη που υπέστηκε το ελληνικό Έθνος. Επιπρόσθετα, **κάθε** κράτος-μέλος της Διεθνούς Κοινότητας, οι Η.Π.Α καθώς και ο Ο.Η.Ε, οφείλουν να ζητήσουν κυρώσεις για τη γενοκτονία από την Τουρκία, να διαφυλάξουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και να την προκαλέσουν να αναγνωρίσει επίσημα τις ευθύνες που τις αναλογούν.

Η γεωπολιτική θεωρία του **νέο-οθωμανισμού**, δύναται να αντιμετωπισθεί αρχι-κά σε θεωρητικό επίπεδο. Η πολιτική ιδεολογία θα πρέπει να χτυπηθεί στην ίδια της την ρίζα, δηλαδή στο πεδίο όπου μία θεωρία αποκτά πολιτική νομιμοποίηση. Συγκε-κριμένα, **«Το σύγχρονο τουρκικό κράτος οφείλει να αναλάβει την ευθύνη για τη γενοκτονία των Ποντίων, χωρίς να μπορεί να προφασιστεί για την απαλλαγή του από την κατηγορία καμιά ασυνέχειά του ως κράτος. Αυτό γιατί τόσο το Κεμαλικό κίνημα του οποίου αποτελεί δημιούργημα, όσο και η Κυβέρνηση των Νεοτούρκων είναι ένοχα για το αδίκημα»**²⁵⁰.

Το Ποντιακό ζήτημα είναι η αποκατάσταση της ιστορικής μνήμης και συνέχειας, της διεκδίκησης της πολιτισμικής ταυτότητας του Ποντιακού Ελληνισμού. Επίσης, είναι ευρωπαϊκό ζήτημα διότι αφορά όχι μόνο της ελληνοτουρκικές αλλά και τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Συνεπώς **«...δεν έχει κλείσει, δεν είναι ένα ζήτημα της Ιστορίας...Επανεμφανίζεται με τη νέα του μορφή ως ένα πολιτικό Εθνικό μας ζήτημα με περιφερειακές και διεθνείς προεκτάσεις...Σήμερα μάλιστα οι εξελίξεις το καθιστούν ιδιαίτερα επίκαιρο. Αν τη δεκαετία του 1930 ή και μετέπειτα απαιτούσαμε την αναγνώριση της γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού, ίσως δε θα είχαμε Κύπρο, Πόλη, Ίμβρο, Τένεδο. Σήμερα η Ελληνική κυριαρχία σε Αιγαίο και τη Θράκη κρίνεται και στο ζήτημα της αναγνώρισης της Ποντιακής γενοκτονίας»**²⁵¹.

Κατά συνέπεια, η Τουρκία γνωρίζει συνειδητά ότι ουσιαστικά ο Πόντος δεν απειλείται από εξωτερικές δυνάμεις, πολύ δε περισσότερο από τους Έλληνες Πόντιους. Απλά, όλοι οι φόβοι και οι ισχυρισμοί περί «Ποντιακής απειλής» είναι το αποτέλεσμα μιας στρατευμένης πολιτικής της κυρίαρχης κεμαλικής τάξης, που έχει ως στόχο να καλλιεργήσει στις σκέψεις των Τούρκων, την προκατάληψη και καχυποψία σε βάρος των Ελλήνων. Ειδικότερα, **«...αμφισβητεί την ύπαρξη των θυμάτων και ενεργοποιεί μηχανισμούς στο εσωτερικό της, προκειμένου να διαστρεβλώσει την ιστορική αλήθεια και να συνεχίσει να ζει σε καθεστώς ατιμωρησίας»**²⁵².

²⁵⁰ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.101).

²⁵¹ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.67).

²⁵² Μαλκίδης Θ. (2008), (σ.43)

Αναφορικά με την ελληνική **εξωτερική πολιτική** επί του «Ποντιακού ζητήματος», πραγματοποιώντας μια ιστορική αναδρομή και λαμβάνοντας υπόψη τον βαθμό ενημέρωσης της ελληνικής κοινωνίας, εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι το επίσημο Ελληνικό κράτος δεν έδωσε την απαραίτητη **βαρύτητα** στην ανάδειξη της γενοκτονίας των Ποντίων. Η προσπάθεια της «λήθης» που διαχρονικά υποστήριξε το ελληνικό κράτος, υπό τον «μανδύα» της Ελληνοτουρκικής φιλίας, όχι μόνο δεν απέτρεψε την εκτέλεση παρόμοιων βιαιοτήτων από μέρους της, αλλά επιπρόσθετα **στέρησε** από τη διαμόρφωση της σύγχρονης νεοελληνικής ταυτότητας, τις βασικές συνιστώσες της, αυτές του Ποντιακού και Μικρασιατικού Ελληνισμού.

Η ανάληψη πρωτοβουλιών, όχι απλά σε επίπεδο ποντιακών συλλόγων και σωματίων, αλλά σε συντονισμένο εθνικό επίπεδο, για την αναγνώριση της γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού και την απαίτηση της τουρκικής συγνώμης, θα αποτελέσει τον **αποτρεπτικό μηχανισμό** για την επανάληψη παρόμοιων ενεργειών από πλευράς της Τουρκίας.

Ταυτόχρονα, η αναγνώριση της γενοκτονίας, συνιστά και ένα σπουδαίο βήμα του τουρκικού λαού προς την «απελευθέρωση», στοιχείο που δείχνει και τις βάσεις μίας σχέσης βασισμένης στην **ειλικρίνεια** και στο **σεβασμό**²⁵³. Το αίτημα των Ποντίων Ελλήνων για την αναγνώριση της Γενοκτονίας εμπεριέχει ένα μήνυμα **λύτρωσης** προς την ίδια την τουρκική κοινωνία.

Η έκδοση της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου δεν έχει αντιτουρκικό χαρακτήρα. Η ιστορική απαίτηση των Ποντίων για την αναγνώριση της γενοκτονίας από το υπεύθυνο γι' αυτή τουρκικό κράτος, έχει ταυτόχρονα **«το χαρακτήρα της έκκλησης προς την τουρκική κοινωνία για μια νέα ανθρώπινη συνέχεια στην περιοχή μας, χωρίς ολοκαυτώματα, πρωτογονισμούς και βαρβαρότητες, απαλλαγμένη από το μελανό στίγμα της Ποντιακής και Αρμενικής γενοκτονίας»**²⁵⁴.

²⁵³ Το Ποντιακό ζήτημα έχει εθνικές και διεθνείς διαστάσεις, καθώς οι εξελίξεις στην Ευρώπη το καθιστούν επίκαιρο ως θέμα δημοκρατίας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ελευθερίας, αξιοπρέπειας, πραγματικής φιλίας και συνεργασίας.

²⁵⁴ΧαραλαμπίδηςΜ. (1996), (σ.68).

Επίλογος

«Η Τουρκία γεννήθηκε από το αίμα άλλων Λαών»

Αντώνιος Ναζάκης, Αρχιπλοίαρχος ε.α (2017)

Συμπερασματικά, η Γενοκτονία των Ποντίων ήταν μέρος ενός ευρύτερου μοτίβου εθνοκάθαρσης και γενοκτονίας που διέπραξε η οθωμανική κυβέρνηση κατά των χριστιανικών μειονοτήτων της και αξίζει περισσότερης αναγνώρισης και προσοχής από τη διεθνή Κοινότητα. Η **αμερικανική** εξωτερική πολιτική έναντι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην έκβαση της Γενοκτονίας των Ποντίων παρέχοντας διπλωματική **ανοχή** στην οθωμανική κυβέρνηση. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών και οι εκπρόσωποί της γνώριζαν τις θηριωδίες που διαπράχθηκαν κατά των Ελλήνων του Πόντου και άλλων χριστιανικών Μειονοτήτων, αλλά επέλεξαν να παραμείνουν **παρατηρητές** και να μην παρέμβουν, λόγω πολιτικών, οικονομικών και στρατηγικών **συμφερόντων**.

Κοιτάζοντας πίσω στο παρελθόν και φτάνοντας έως σήμερα στη σύγχρονη εποχή, διαπιστώνει κάποιος πόσο πολλά δεινά υπέστησαν έθνη και λαοί από τον λεγόμενο «**Παντουρκισμό**», τη σχεδιασμένη και συστηματική γενοκτονία και την εξαφάνιση ολόκληρων πληθυσμών με σκοπό την επικράτηση και ύπαρξη μόνο των Τούρκων²⁵⁵. Σύμφωνα με τον Αρχιπλοίαρχο ε.α και συγγραφέα Αντώνιο Ναζάκη «***Η περίφημη Τουρκική Δημοκρατία, γεννήθηκε ουσιαστικά μέσα από τα άρθρα της Συνθήκης της Λωζάνης, όπου εμφανίζεται ως ένα αμιγώς εθνικό κράτος...ένα πολυεθνικό μωσαϊκό τριάντα δύο φυλών και εθνοτήτων. Εκείνοι που αρνήθηκαν να γίνουν πρόσφυγες αποτέλεσαν το δομικό υλικό πάνω στους οποίους κτίστηκε το νέο τουρκικό κράτος. Χτισμένο πάνω στα ερείπια και στο αίμα των Ελλήνων, των Αρμενίων, των Ασσυρίων, των Κούρδων, θέτει τις βάσεις του πάνω σε ένα τετράπτυχο σύνθημα: Ένα κράτος, Ένα έθνος, Μία γλώσσα, Μία θρησκεία***»²⁵⁶

Ο Mustafa Kemal πίστεψε ότι θα επιλύσει το Ποντιακό ζήτημα εφαρμόζοντας μια προσχεδιασμένη πολιτική γενοκτονίας, έχοντας ως προηγούμενο την εμπειρία με τους Αρμενίους. Σ' αυτό ο ίδιος **απέτυχε**, διότι δεν μπορείς να εξαφανίσεις έναν λαό με ρίζες 3.000 χρόνων στην ιστορία και τον πολιτισμό της περιοχής και γενικότερα της ανθρωπότητας. Το «ποντιακό ζήτημα» έρχεται να καλύψει αυτό το ιστορικό κενό,

²⁵⁵ Ναζάκης Α. (2017) *ΟΤΖΑΛΑΝ: Η παράδοση ενός συμμάχου*, (σ.23), Αθήνα: Μένανδρος

²⁵⁶ Ναζάκης Α. (2017), (σ.35-37).

να διεκδικήσει τη θέση του Ποντιακού Ελληνισμού στην παγκόσμια ιστορία και κατ' επέκταση να κατοχυρώσει τη θέση του στο σημερινό, αλλά και το μελλοντικό διεθνές γίνεσθαι. *«Οι τουρκικές κυβερνήσεις μέχρι σήμερα όχι μόνο αρνούνται το παγκοσμίως γνωστό ιστορικό γεγονός, αλλά προσπαθούν να κρύψουν την αλήθεια από τον ίδιο τον τουρκικό λαό...Όταν χάνεται η μνήμη ενός γεγονότος, χάνεται μαζί και η σημασία του. Η συγκάλυψη ... μπορεί προσωρινά να διευκολύνει τις σχέσεις, θεμελιώνει όμως ένα αβέβαιο και επικίνδυνο μελλοντικό καθεστώς»*²⁵⁷.

Η αναγνώριση της γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού δεν αποτελεί απλά μόνο την απόδοση φόρου τιμής στις 353.000 ψυχές που βρήκαν φρικτό θάνατο στον Πόντο. Είναι η αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας, της ιστορικής μνήμης ενός λαού που ξαφνικά έπαψε να υπάρχει. Γι' αυτό το λόγο *«...η Ποντιακή διασπορά του εξωτερικού, θα πρέπει να αναλάβει το ρόλο της εμπροσθοφυλακής στην προσπάθεια για τη διεθνοποίηση του Ποντιακού ζητήματος...να διεκδικήσουν την ανέγερση μνημείων μνήμης του Ποντιακού ολοκαυτώματος στις χώρες που συνεχίζουν την Ποντιακή τους ζωή»*²⁵⁸.

Ειδικά στις μέρες μας, όπου στο πλαίσιο συνεχιζόμενων πολεμικών συρράξεων άλλοι λαοί υφίστανται νέες Γενοκτονίες, πρέπει να γίνει το πρώτο βήμα για την αναγνώριση του εγκλήματος της Γενοκτονίας του Πόντου. Οι Έλληνες έχουν δικαίωμα να απαιτούν με επιμονή την αναγνώριση των εγκλημάτων και αδικιών που διαπράχθηκαν σε βάρος του. Αναμφισβήτητα *«..η προσπάθεια υπέρ της αλήθειας και της δικαιοσύνης έχει πανανθρώπινη και οικουμενική αξία. Όταν οι λαοί επαγρυπνούν, κινητοποιούνται υπέρ της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας, τότε δεν υπάρχουν περιθώρια για νέα ολοκαυτώματα»*²⁵⁹.

Συνοψίζοντας, οφείλομε να επηρεάσουμε την πολιτική της πατρίδας μας προς την κατεύθυνση δυναμικής απαίτησης - προώθησης του ζητήματος αναγνώρισης της γενοκτονίας του Πόντου. **Χρέος** μας είναι να διαμορφώσουμε οι ίδιοι τις προτεραιότητες και τους στόχους μας. Η επανασύνδεση με τις πατρογονικές εστίες αποτελεί την κινητήρια δύναμη υπέρβασης της κρίσης ταυτότητας, όχι μόνο του Ποντιακού αλλά και ολόκληρου του Ελληνισμού.

Αριθμός Λέξεων: 19940

²⁵⁷ Φωτιάδης Κ. (2019), (σ.18-19)

²⁵⁸ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.66-67)

²⁵⁹ Χαραλαμπίδης Μ. (1996), (σ.68)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- «Α» Πηγές – Βιβλιογραφία
- «Β» Αναφορές – Επισημάνσεις από Αμερικανούς Ακαδημαϊκούς
- «Γ» Χάρτες – Φωτογραφικό Υλικό
- «Δ» Εθνικός Ύμνος «Ανεξάρτητης Δημοκρατίας του Πόντου» (1918)
- «Ε» Ομιλία (Nutuk) του Mustafa Kemal σχετικά με το «Ποντιακό ζήτημα» (1927)
- «ΣΤ» Νόμος 2193/1994 - ΦΕΚ 32/Α/11-3-1994 («Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου»)
- «Ζ» Ψήφισμα Διεθνούς Ένωσης Ακαδημαϊκών για Μελέτη Γενοκτονιών (IAGS), (2007)
- «Η» Ψήφισμα (H.Res.296) Βουλής Αντιπροσώπων Η.Π.Α (08 Απρ 2019)
- «Θ» Ψήφισμα (H.Res.150) Γερουσίας Η.Π.Α (12 Δεκ 2019)
- «Ι» Επίσημη Ανακοίνωση Προέδρου Η.Π.Α Joe Biden (24 Απρ 2021)
- «ΙΑ» Επίσημη Επιστολή Προέδρου ΑΗΕΡΑ προς Πρόεδρο ΗΠΑ (07 Ιουν 2021)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΠΗΓΕΣ- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

Διαδικτυακές Πηγές (Internet Sites - Blogs)

- «10 Facts: Pontian Greek Genocide». Ανακτήθηκε την **28 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:
<https://www.bygeorgejournal.ca/?p=8312>
- «Review: An Intellectual History of Turkish Nationalism». Ανακτήθηκε την **22 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:
<https://web.archive.org/web/20161214085017/http://www.aei.org/publication/review-an-intellectual-history-of-turkish-nationalism/>
- «Πώς οι Νεότουρκοι σχεδίασαν την εξόντωση των Ελλήνων. Ο ρόλος του Γερμανού αρχιστράτηγου...». Ανακτήθηκε την **28 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:
<https://www.mixanitouxronou.gr/quot-tha-prepei-na-exontothoyn-ta-quot-agria-chorta-quot-poy-legontai-christianoι-quot-pos-oi-neotoyrkoi-schediasan-tin-exontosi-ton-ellinon-o-rolos-toy-germanoy-archistratigoy/>
- «Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου: 102 χρόνια από τον ξεριζωμό του ποντιακού Ελληνισμού». Ανακτήθηκε την **28 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:
<https://mouzakinews.gr/imera-mnimis-tis-genoktonias-ton-ellinon-tou-pontou-102-chronia-apo-ton-xerizomo-tou-pontiakou-ellinismou/>
- «Αντάρτικα Σώματα(1915-1922)». Ανακτήθηκε την **18 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:
<http://docplayer.gr/8530445-Written-by-polatidis-vasileios-sunday-13-february-2011-16-54-last-updated-sunday-13-february-2011-17-16.html>
- «Η ξεχασμένη Αυτόνομη Δημοκρατία του Πόντου 1917-1922». Ανακτήθηκε την **28 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:
<https://ikivotos.gr/post/15408/h-ksexasmenh-aytonomh-dhmokratia-toy-pontoy-1917-1922>
- «pontos.gr». Ανακτήθηκε την **18 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<http://www.pontos.gr/default.aspx?catid=269>

- «*With Intent to Destroy: Reflecting on Genocide*».

Ανακτήθηκε την **18 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

https://books.google.gr/books?id=khCffgX1NPIC&pg=PR13&redir_esc=y&hl=en#v=onepage&q=Turkey&f=false

- «*Νέα τουρκική πρόκληση για τη Γενοκτονία των Ποντίων: «Απορρίπτουμε τους ισχυρισμούς περί “Πόντου”*»

Ανακτήθηκε την **18 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

https://www.huffingtonpost.gr/entry/nea-toerkike-proklese-yia-te-yenoktonia-ton-pontion-aporriptoeme-toes-ischerismoes-peri-pontoe_gr_62868c0ce4b01a50ab55a404

- «*Εφημερίδα της Κυβερνήσεως- Αρ. Φύλλου 32, 11 Μαρτίου 1994*».

Ανακτήθηκε την **18 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

https://www.pontosnews.gr/files/2015/05/fek_32-a-1994_pontiaki_genoktonia_1.pdf

- «*Dutch Parliament Recognizes Assyrian, Greek and Armenian Genocide*».

Ανακτήθηκε την **10 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://osdelnet.gr/contributors/1053810#all>

«*Dutch Parliament Recognizes Assyrian, Greek and Armenian Genocide*».

Ανακτήθηκε την **12 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<http://www.aina.org/news/20150410044601.htm>

- «*Melbourne Commemorates Pontian Genocide*».

Ανακτήθηκε την **12 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://greekreporter.com/2014/05/19/melbourne-commemorates-pontian-genocide/>

- «*Austrian Parliament Recognizes Armenian, Assyrian, Greek Genocide*».

Ανακτήθηκε την **12 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<http://www.aina.org/news/20150422150043.htm>

- «*Dutch Parliament Recognizes Greek, Assyrian and Armenian Genocide* ».

Ανακτήθηκε την **27 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://greekreporter.com/2015/04/11/dutch-parliament-recognizes-greek-assyrian-and-armenian-genocide/>

- «*19η Μαΐου-Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου* ».

Ανακτήθηκε την **26 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.orthodoxtimes.gr/19i-maiou-imera-mnimis-tis-genoktonias-ton-ellinon-tou-pontou/>

- «*Government of Canada Publications* ».

Ανακτήθηκε την **01 Απρ 23** στο σύνδεσμο:

https://publications.gc.ca/site/archivee-archived.html?url=https://publications.gc.ca/collections/collection_2017/sen/Y3-421-93-eng.pdf

- «*California recognises genocide against Assyrian-Syriacs* ».

Ανακτήθηκε την **01 Απρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://anfenglish.com/news/california-recognised-genocide-against-assyrian-syriacs-37594>

- «*Alabama Becomes 49th U.S. State to Recognize the Assyrian, Armenian, Greek Genocide* ».

Ανακτήθηκε την **01 Απρ 23** στο σύνδεσμο:

<http://www.aina.org/news/20190320152647.htm>

- «*H.Res.296-Affirming the United States record on the Armenian Genocide*».

Ανακτήθηκε την **26 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-resolution/150/text>

- «*International Association of Genocide Scholars* ».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://genocidescholars.org/>

- «*The Definition of Genocide* ».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://genocidescholars.org/resources/the-definition-of-genocide/>

- «*pontos.gr*».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<http://www.pontos.gr/default.aspx?catid=269>

- «*Η μεγάλη ανατροπή της Ιστορίας! Ο Μπάιντεν είπε στον Ερντογάν: “Θα αναγνωρίσουμε τη γενοκτονία των Αρμενίων* ».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://infognomonpolitics.gr/2021/04/i-megali-anatropi-tis-istorias-o-bainten-einai-ston-erntogan-tha-anagnorisoume-ti-genoktonia-ton-armenion/>

- «*Biden : Γενοκτονία η σφαγή των Αρμενίων το 1915*».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.euro2day.gr/news/world/article/2076057/biden-genoktonia-h-sfagh-ton-armenion-to-1915-.html>

- « Προειδοποίηση Μπλίνκεν στην Άγκυρα ».

Ανακτήθηκε την **21 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://gr.euronews.com/2021/04/28/prooidopoiisi-blinken-stin-agkyra>

- «S.RES.150».

Ανακτήθηκε την **21 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/BILLS%20Armenia%20Gen-116sres150is.pdf>

- «Οι ΗΠΑ αναγνώρισαν τη Γενοκτονία των Αρμενίων ».

Ανακτήθηκε την **21 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.capital.gr/diethni/3399125/oi-ipa-anagnorisan-ti-genoktonia-ton-armenion>

- «ΗΠΑ: Το πρώτο μνημείο Γενοκτονίας των Ποντίων στο Νοργουόκ».

Ανακτήθηκε την **21 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.orthodoxtimes.gr/ipa-to-proto-mnimeio-gia-ti-genoktonia-ton-ellinon-tou-pontou/>

- «AHEPA calls on President Biden to recognize the Greek Genocide ».

Ανακτήθηκε την **21 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.ekathimerini.com/society/diaspora/1162595/ahempa-calls-on-president-biden-to-recognize-the-greek-genocide/>

- «Pan-Pontian Federation of U.S.A and Canada».

Ανακτήθηκε την **21 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

panpontianfederationusacanada@gmail.com

- «American Hellenic INSTITUTE ».

Ανακτήθηκε την **21 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.aheworld.org/>

- «International Association of Genocide Scholars».

Ανακτήθηκε την **21 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://genocidescholars.org/>

- «Armenian National Committee of America».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://anca.org/>

- «Παμποντιακή Ομοσπονδία Ελλάδας ».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://poe.org.gr/>

- «Morgenthau, Henry, “The Greatest Horror in History”, *The Red Cross Magazine*».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://scrapsfromtheloft.com/history/greatest-horror-in-history-henry-morgenthau-red-cross-magazine-1918/>

- «United Armenian Council».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<http://www.uacla.com/george-horton.html>

- «Greek Genocide Resource Center».

Ανακτήθηκε την **24 Μαρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>

- «The Ottoman Genocide of the Assyrians during World War I».

Ανακτήθηκε την **01 Απρ 23** στο σύνδεσμο:

<https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1233&context=gsp>

- «Οι απόψεις του MustafaKemal για το Ποντιακό Ζήτημα».

Ανακτήθηκε την **01 Απρ 23** στο σύνδεσμο:

https://santeos.blogspot.com/2013/11/blog-post_4991.html

- «The Great Speech To Turks in Turkey-Delivered by Mustafa Kemal in 1927».

Ανακτήθηκε την **20 Μαρτίου 2023** στο σύνδεσμο:

<https://www.scribd.com/document/42105266/The-Great-Speech-to-Turks-in-Turkey-Delivered-By-Mustafa-Kemal-in-1927#>

- «Experience this powerful living memorial to the Holocaust on the National Mall».

Ανακτήθηκε την **20 Μαρτίου 2023** στο σύνδεσμο:

<https://washington.org/visit-dc/guide-to-us-holocaust-memorial-museum>

- «The Asia Minor and Pontos Hellenic Research Center».

Ανακτήθηκε την **20 Μαρτίου 2023** στο σύνδεσμο:

<http://hellenicgenealogygeek.blogspot.com/2015/06/the-asia-minor-and-pontos-hellenic.html>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Παπαφλωράτος Ι., (2021) *Ο Ελληνισμός του Πόντου*, (σ.21, 46, 49, 69, 116, 117, 201,225,230, 262, 272, 319), Αθήνα: Λειμών
- Μαλκίδης Θ. (2008) *Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου: Ιστορία, Πολιτική και αναγνώριση*, (σ.10, 15, 39, 43, 179, 306, 407, 408), Αθήνα: Γόρδιος.
- Μαλκίδης Θ. (2010) *Η Γενοκτονία των Ελλήνων: Θράκη, Μικρά Ασία, Πόντος*, (σ.179, 180, 185, 187, 188, 192, 202, 217, 218, 233, 240, 241, 281, 289, 312), Λευκωσία: Αιγαίον
- Χαραλαμπίδης Μ. (1996) *Το Ποντιακό Ζήτημα Σήμερα*, (σ.15, 21-23, 27, 53, 54, 63, 66- 68, 79, 85, 86, 101, 259), Αθήνα: Γόρδιος
- Χαραλαμπίδης Μ. (2014) *Το Ποντιακό Ζήτημα Σήμερα*, (σ.35-41 Αθήνα: Στράβων
- Χαραλαμπίδης Μ. (2010) *Το ποντιακό ως Ευρωπαϊκό Ζήτημα*, (σ.12, 88), Αθήνα: Στράβων
- Χαραλαμπίδης Μ. (2011) *Το Μικρά Ασία ενώνει το Τουρκία Εκβαρβαρίζει - Πόντος η Επιστροφή μιας Πανάρχαιας Ταυτότητας*, (σ.70), Αθήνα: Στράβων
- Βαλαβάνης Γ., (1995) *Σύγχρονος Γενική Ιστορία του Πόντου* (σ.22), Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Παυλίδης Θ. (2009) *Το Ποντιακό από τη σκοπιά των Τούρκων*, (σ. 85), Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Τσιρκινίδης Χ.(1993) *Επιτέλους τους ξεριζώσαμε* (σελ. 71-74,94) Θεσσαλονίκη: Παναγία Σουμελά
- Ενεπεκίδης Π.(1962), *Οι διωγμοί των Ελλήνων του Πόντου (1908-1918)*, (σ.11) Αθήνα: Σύλλογος Ποντίων
- Χρηστίδου, Σεβαστή (2008). *Οικονομικός εθνικισμός στα χρόνια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, Νεοελληνικά Ιστορικά, τόμος 1^{ος}*, (σ. 320, 332) Αθήνα: Περιοδικά
- Ανθεμίδης Α., (1999) *Τα απελευθερωτικά στρατεύματα του Ποντιακού Ελληνισμού 1912-1924*, (σ.177, 428, 486), Θεσσαλονίκη: Μάτι

- Φωτιάδης Κ. (2019) Πόντος Γενοκτονία: Οι κραυγές των άφωνων νεκρών περιμένουν (1919 -2019) (σ.18, 19, 26, 27, 69, 140,141), Θεσσαλονίκη: Κ.&Μ. Αντ.Σταμούλη
- Φωτιάδης Κ.. (2004) Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, τόμος 2^{ος} (σ.43, 44, 89, 266-269, 308, 375-378, 466, 467, 469, 512, 743-745), Θεσσαλονίκη: Ηρόδοτος
- Φωτιάδης Κ.. (2004) Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, τόμος 3^{ος} (σ. 170, 171, 172, 174, 206), Θεσσαλονίκη: Ηρόδοτος
- Ροδάκης Π. (2004) *Η Ιστορία του Πόντου : Από την τουρκική κατάκτηση ως την Γενοκτονία και τον Ξεριζωμό (Τόμος 2^{ος})*, (σ.228, 295-297, 375-378), Αθήνα: Γόρδιος
- Shenk R. Κοκτζογλου Σ. (2021) Η Γενοκτονία των Ελλήνων μέσα από τα Ημερολόγια Πολέμου του Αμερικανικού Ναυτικού (σ.8, 17-19, 26, 29, 31, 32, 274, 409-411), Θεσσαλονίκη : Δίσιγμα
- Ναξάκης Α. (2017) ΟΤΖΑΛΑΝ: Η παράδοση ενός συμμάχου, (σ.23, 35-37), Αθήνα: Μένανδρος

Ξενόγλωσση

- Baum W. (2007) Die christlichen Minderheiten der Türkei in den Pariser Friedensverhandlungen (1919-1923): Kemal Atatürk und der Genozid, (σ.166), Kitab
- Zeginis D. (1993) Nationalism and the reality of the nation-state: The case of Greece and Turkey in relation to the european orientation in the two countries, (σ.195-203) University of Essex
- Rumel Rudolph J.,(1998) Statistics of Democide: Genocide and Mass Murder since 1900, (σ.78), Münster: LIT.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΑΝΑΦΟΡΕΣ – ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΑΠΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥΣ**



Gregory H. Stanton

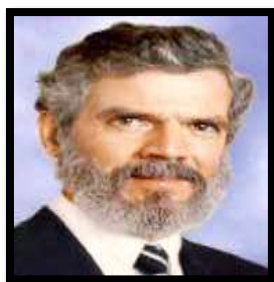
1. Gregory H. Stanton²⁶⁰

Αμερικανός νομικός και καθηγητής μελετών και πρόληψης γενοκτονιών στο πανεπιστήμιο George Mason στη Βιρτζίνια των Η.Π.Α. Είναι ο ιδρυτής και πρόεδρος του οργανισμού **Genocide Watch** και ο ιδρυτής και διευθυντής του Cambodian Genocide Project. Κατά την περίοδο **2007-2009** διετέλεσε πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Μελετητών Γενοκτονιών. Ως πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Μελετητών Γενοκτονίας (IAGS), προέτρεψε την τουρκική κυβέρνηση να αναγνωρίσει τις τρεις γενοκτονίες, δηλώνοντας ως απάντηση στο ψήφισμα της IAGS που επιβεβαιώνει τη Γενοκτονία των Ελλήνων και των Ασσυρίων:

«Αυτό το ψήφισμα είναι μια ακόμη αποκήρυξη από τους κορυφαίους μελετητές της γενοκτονίας στον κόσμο της ενενηντάχρονης άρνησης από την τουρκική κυβέρνηση των γενοκτονιών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κατά των χριστιανικών πληθυσμών της, συμπεριλαμβανομένων των Ασσυρίων, των Ελλήνων και των Αρμενίων. Η ιστορία αυτών των γενοκτονιών είναι ξεκάθαρη και δεν υπάρχει πλέον δικαιολογία για την τωρινή τουρκική κυβέρνηση, που δεν διέπραξε το έγκλημα, να αρνείται τα γεγονότα. Η σημερινή γερμανική κυβέρνηση έχει αναγνωρίσει ευθέως τα γεγονότα του Ολοκαυτώματος. Η τουρκική κυβέρνηση πρέπει να διδαχθεί από την παραδειγματική αναγνώριση της γερμανικής κυβέρνησης του παρελθόντος της Γερμανίας.²⁶¹

²⁶⁰ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²⁶¹ "Genocide Scholars Association Officially Recognizes Assyrian, Greek Genocides", Δελτίο Τύπου IAGS, IAGS, 16 Δεκεμβρίου 2007,



Rudolph Joseph Rummel

2. Rudolph Joseph Rummel (1932 – 2014)²⁶²

Αμερικανός ομότιμος καθηγητής πολιτικών επιστημών στο Πανεπιστήμιο της Indiana, στο Πανεπιστήμιο του Yale και στο Πανεπιστήμιο της Χαβάης. Μελέτησε δεδομένα για τη συλλογική βία και τον πόλεμο με σκοπό να βοηθήσει στην επίλυση ή την εξάλειψή τους²⁶³. Σε δημοσίευσή του με τίτλο «Statistics of Democide» ανέφερε: *«To Democide είχε προηγηθεί της κυριαρχίας των Νεότουρκων και με την κατάργησή τους στο τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, η διάδοχη εθνικιστική κυβέρνηση πραγματοποίησε τη δική της εκδημοκτονία κατά των Ελλήνων και των Αρμενίων που έμειναν ή επέστρεφαν. Από το 1900 έως το 1923, διάφορα τουρκικά καθεστώτα σκότωσαν από 3.500.000 έως πάνω από 4.300.000 Αρμένιοι, Έλληνες, Νεστοριανοί και άλλοι Χριστιανοί»*²⁶⁴.



Silas Bent

3. Silas Bent (1882 - 1945)²⁶⁵

Σχετικά με τη Συνθήκη της Λωζάνης, ο Αμερικανός δημοσιογράφος και συγγραφέας και λέκτορας, έγραψε: *«Πριν από τον Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρχαν τρία εκατομμύρια Έλληνες στην τουρκική επικράτεια· ένα εκατομμύριο από αυτούς*

²⁶²Πηγή:<https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²⁶³ Ο Rummel υπολόγισε ότι συνολικά 212 εκατομμύρια άνθρωποι σκοτώθηκαν από όλες τις κυβερνήσεις κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα παγκοσμίως.

²⁶⁴Rummel Rudolph J.,(1998) *Statistics of Democide: Genocide and Mass Murder since 1900*, (σ.78), Münster: LIT.

²⁶⁵Πηγή:<https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes>(Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

σκοτωθήκανε ή διαλύθηκαν το 1915· ενάμιση εκατομμύριο από αυτούς σκοτώθηκαν ή διασκορπίστηκαν ... Τι διαβεβαιώσεις θα μπορούσαν να υπάρξουν για περαιτέρω σφαγές και βίαιες απελάσεις αν αυτοί οι ανήμποροι και φιλήσυχοι άνθρωποι αφεθούν στο έλεος των Τούρκων;»



Hannibal Travis

4. Hannibal Travis²⁶⁶

Ο καθηγητής Hannibal Travis του Διεθνούς Πανεπιστημιακού Κολλεγίου Νομικής της Φλόριντα, στην εργασία του «Native Christians Massacred», έγραψε χαρακτηριστικά: *«Οι Τούρκοι επέκτειναν την πολιτική τους εξόντωσης των χριστιανών της αυτοκρατορίας στους Αρμένιους, τους Έλληνες, τους Σύριους και τους Λιβανέζους» Γερμανοί στρατιωτικοί, διπλωμάτες και πολίτες έγιναν επίσης μάρτυρες του σχεδιασμού και της εκτέλεσης της γενοκτονίας των Αρμενίων, των Ασσυρίων και των Ελλήνων Χριστιανών καθώς εκτυλίσσονταν. Γερμανοί στρατιωτικοί διοικητές και στρατιώτες αναμφίβολα γνώριζαν, είδαν και φέρεται [έμμεσα] να συμμετείχαν» στη γενοκτονία των Οθωμανών Χριστιανών. Χωρίς την κυβερνητική πρόθεση θα ήταν αδύνατο να γίνουν οι σφαγές, βιασμοί, και εκτοπίσεις και των Αρμενίων, Ασσυρίων και Ελλήνων Χριστιανών που ζούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία σε τόσο μεγάλη κλίμακα»²⁶⁷.*

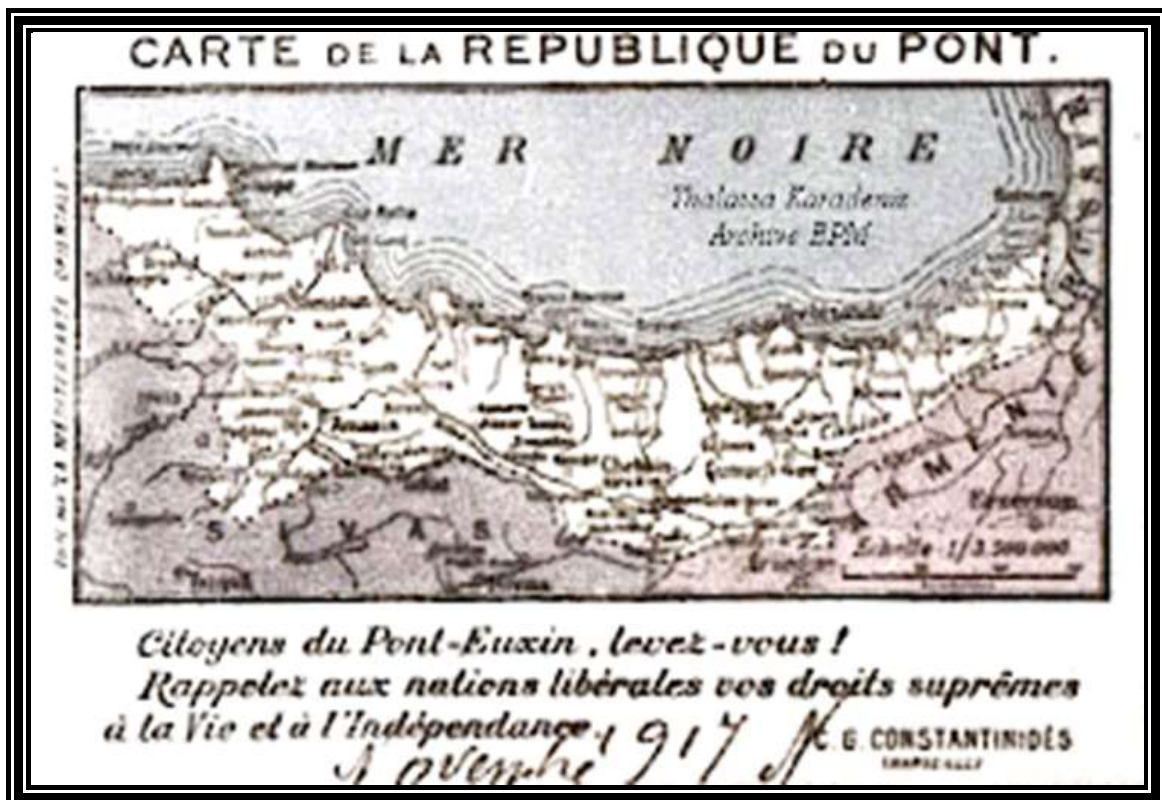
²⁶⁶ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/quotes/quotes> (Πρόσβαση 24 Μαρ 23)

²⁶⁷ Πηγή: <https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1233&context=gsp> (Πρόσβαση: 01 Απρ23)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΧΑΡΤΕΣ – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ



Εικόνα 1 : Χάρτης Εύξεινου Πόντου (1650) ²⁶⁸



Εικόνα 2 : Χάρτης της Ανεξάρτητης Δημοκρατίας του Πόντου (1917) ²⁶⁹

²⁶⁸ Πηγή: http://pontiaka1.blogspot.com/2011/11/blog-post_5622.html (Πρόσβαση: 01 Απριλίου 23)

²⁶⁹ Πηγή: http://pontiaka1.blogspot.com/2011/11/blog-post_5622.html (Πρόσβαση: 02 Απριλίου 23)



Εικόνα 3 : Mustafa Kemal: Ο εμπνευστής της Εθνοκάθαρσης (1920) ²⁷⁰



Εικόνα 4 : Topal Osman: Ο σφαγέας των Ελλήνων του Πόντου (1912) ²⁷¹

²⁷⁰ Πηγή: <https://agiasofiablog.gr/site/?p=8493> (Πρόσβαση: 01 Απριλίου 23)

²⁷¹ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/photos> (Πρόσβαση: 26 Μαρτίου 23)



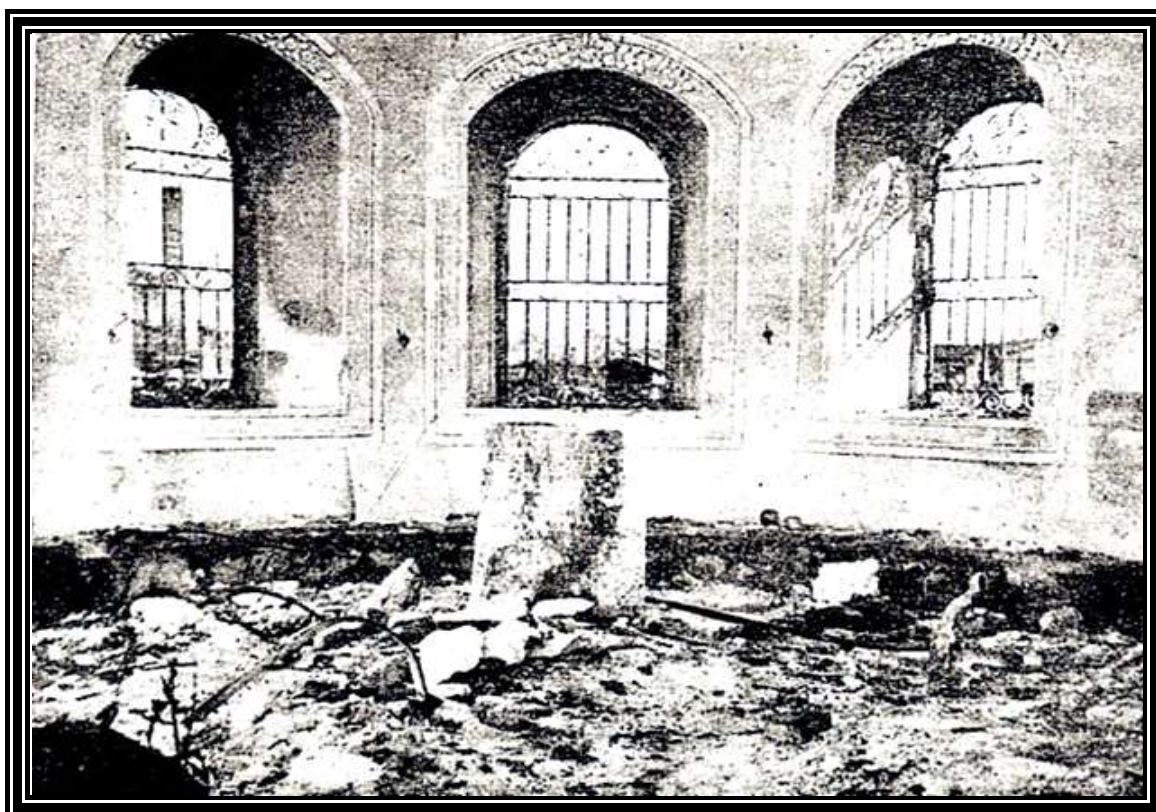
Εικόνα 5 : Σφαγιασμένοι Έλληνες (δυτική Ανατολία) ²⁷²



Εικόνα 6 : Πρωτοσέλιδο Εφημερίδας «Εσπερινή» (11 Μαρτίου 1921) ²⁷³

²⁷² Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/photos> (Πρόσβαση: 24 Μαρτίου 23)

²⁷³ Πηγή: <https://www.pontosnews.gr/687279/pontos/genoktonia/to-martyrion-mias-ellinidos-fotografia-ntokoymento-toy-1921/> (Πρόσβαση: 15 Μαρτίου 23)



Εικόνα 7 : Ελληνορθόδοξη Εκκλησία στο Nazilli²⁷⁴



Εικόνα 8 : Η Φώκεια στις φλόγες (1914) ²⁷⁵

²⁷⁴ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/photos> (Πρόσβαση: 13 Μαρτίου 23)

²⁷⁵ Πηγή: <https://www.greek-genocide.net/index.php/photos> (Πρόσβαση: 01 Απριλίου 23)



Εικόνα 9: Πτώματα χριστιανών κατοίκων των χωριών Πάτλαμα και Μάλαχα Κερασούντος²⁷⁶.



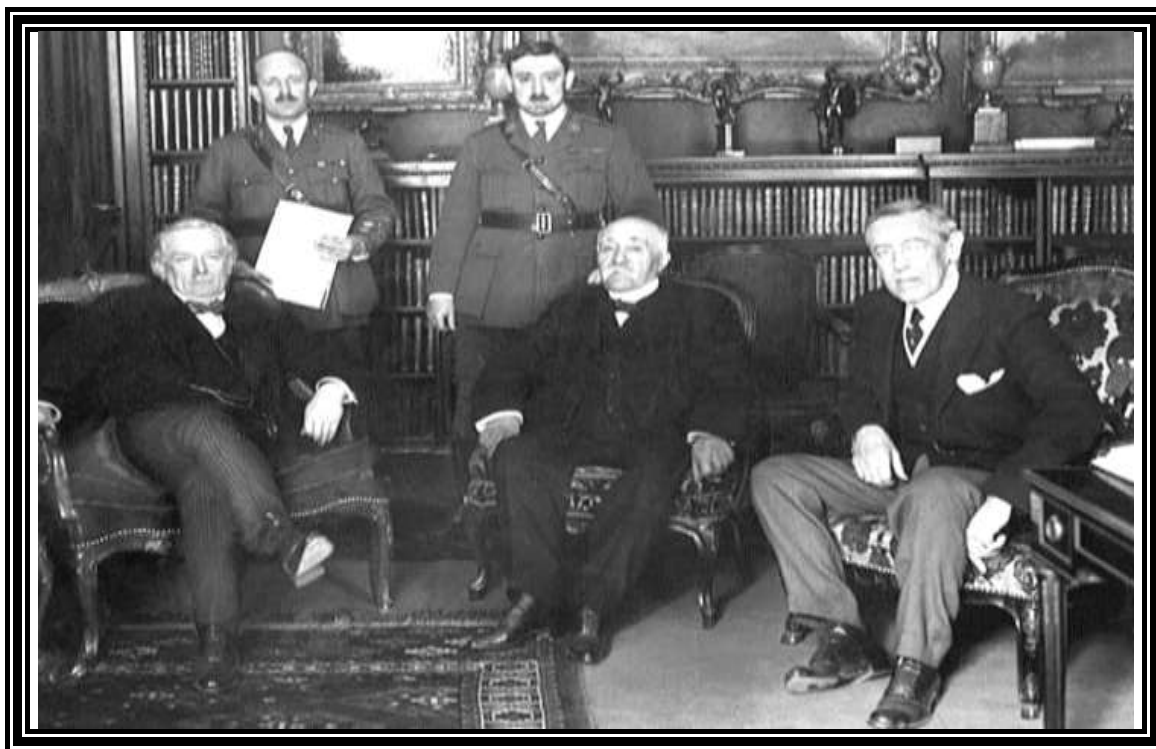
Εικόνα 10: Ομαδικοί απαγχονισμοί Ποντίων²⁷⁷

²⁷⁶Πηγή:<https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/genoktonia-ton-pontion-i-kathemia-apo-emas-pire-to-paidi-tis-allis-kai-to-epnixi/>(Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)

²⁷⁷Πηγή:<https://www.mixanitouxronou.gr/ta-quot-dikastiria-tis-amaseias-quot-opoy-apofasistike-o-apagchonismos-500-pontion-choris-kanena-stoicheio/>(Πρόσβαση: 28 Μαρτίου 23)



Εικόνα 11: Amele Taburlari: Κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής.²⁷⁸



Εικόνα 12: Πρόεδρος των ΗΠΑ Thomas W. Wilson στην Διάσκεψη Παρισίων (1919)²⁷⁹

²⁷⁸Πηγή:https://origins.osu.edu/milestones/suez-crisis-1956?language_content_entity=en(Πρόσβαση: 16 Μαρτίου 23)

²⁷⁹Πηγή:<https://www.kapsamhaber.com/siyaset/mhp-il-baskani-karapicak-tan-19-mayis-kutlama-mesaji-h58407.html>(Πρόσβαση: 16 Μαρτίου 23)



Εικόνα 13: Αφίσα για τον εορτασμό της «19ης Μαΐου» για τη Μνήμη του Mustafa Kemal Atatürk ²⁸⁰.



Εικόνα 14: Αποκαλυπτήρια του πρώτου μνημείου, επί αμερικανικού εδάφους στη μνήμη των θυμάτων της Γενοκτονίας (Norwalk, 16 Ιουν 21)²⁸¹.

²⁸⁰ Πηγή: <https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/genoktonia-ton-pontion-i-kathemia-apo-emas-pire-to-paidi-tis-allis-kai-to-epnix/> (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)

²⁸¹ Πηγή: <https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/genoktonia-ton-pontion-i-kathemia-apo-emas-pire-to-paidi-tis-allis-kai-to-epnix/> (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)



Εικόνα 15: Το Μουσείο Μνήμης του Ολοκαυτώματος των Ηνωμένων Πολιτειών (United States Holocaust Memorial Museum) ²⁸².



Εικόνα 16: Εκδήλωση του Asia Minor and Pontos Hellenic Research Center (AMPHRC) υπό την αιγίδα του Pan-Pontian Federation of USA and Canada ²⁸³

²⁸² Πηγή: <https://washington.org/visit-dc/guide-to-us-holocaust-memorial-museum> (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)

²⁸³ Πηγή: <http://hellenicgenealogygeek.blogspot.com/2015/06/the-asia-minor-and-pontos-hellenic.html> (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ «Ανεξάρτητης Δημοκρατίας του Πόντου» (1918)²⁸⁴**

The National Anthem of The Democratic Republic of Pontus was written by Filon Ktenidis. It was presented to the National Delegation of the Euxinus Pontus in 1918 who recognised it as the anthem of the future Republic of Pontus.



Ἦρθ' ἡ μέρα, ἦρθ' ἡ ώρα που προσμέναμε με χρόνια
στα δεσμά στην καταφρόνια
και στην Τούρκικη σκλαβιά.
Εἰς του Πόντου τ' ακροβούνια καρυοφύλια μαυρισμένα
φέρουν το «Εικοσιένα»
ψάλλουν την ελευθερία.

Της Ανάστασης σημαίνει, ἡ καμπάνα ἡ μεγάλη
ο καθένας μας ας βάλη
την λαμπρότερη στολή.
Και μπροστά εἰς την εἰκόνα της Πατρίδας την αγία
ας προσφέρει για θυσία
νειάτα, πλούτη και ζωή.

Μεσ' του Πόντου μας το χώμα, ἀνοίξε σε κάθε βήμα
των Μαρτύρων ἓνα μνήμα
του τυράννου ἡ μαχαιριά.
Μας καλοῦν ἐκδικητάδες ζωντανοί και πεθαμένοι,
ἡ πατρίδα ἐρημωμένη
μας καλεῖ «ΕΜΠΡΟΣ ΠΑΙΔΙΑ»

²⁸⁴ Πηγή: <https://pontosworld.com/index.php/dialect/poems/ellinika/363-2017-02-20-05-01-02> (Πρόσβαση: 01 Απριλίου 23)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

Ομιλία (Nutuk) του Mustafa Kemal σχετικά με το «Ποντιακό ζήτημα» (1927)²⁸⁵
286



«Αξιότιμοι κύριοι»,²⁸⁷

Στην αρχή της γενικής μου εισήγησης, έκανα λόγο και για το Ποντιακό Ζήτημα. Αυτήν την υπόθεση με ντοκουμέντα, πρέπει να την μάθει ο καθένας σας. Μόνο που επειδή πολύ μας ταλαιπώρησε αυτή η Ιστορία, θα αναφερθώ σε ορισμένα σημεία.

Από το 1840, δηλαδή εδώ και τρία τέταρτα του αιώνα, υπήρχε μια Ελληνική Κοινότητα που ήθελε να ζωντανέψει τον αρχαίο Ελληνισμό σε όλο το μήκος του Εύξεινου Πόντου, από το Ρίζαιο μέχρι την Κωνσταντινούπολη. Από τους Ελληνοαμερικανούς μετανάστες, ένας καλόγερος με το όνομα Κλεμάτιος (Klematos) ίδρυσε μια Ποντιακή Κοινότητα σε ένα λόφο στην Ινέπολη (Inebolu). Οι συνδεδεμένοι με αυτήν την Οργάνωση έδειχναν ανάλογες δραστηριότητες, επανδρώνοντας κατά καιρούς ξεχωριστές ληστρικές ομάδες. Στη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου, τα χωριά στις περιοχές της Σαμψούντας Τσαρσαμπά Μπάφρας και Έρπαα, εφοδιαζόμενα από το εξωτερικό με σφαίρες, πυρομαχικά και όπλα, είχαν μετατραπεί σχεδόν σε οπλοστάσια.

Μετά την ανακωχή, οι Έλληνες έτσι όπως τους είχαν παραχαϊδέψει όλες οι πλευρές στα πλαίσια του Εθνικού τους Αγώνα, φιλοδόξησαν να ιδρύσουν ένα Ποντιακό κράτος. Σ' αυτό επηρεάστηκαν από την προπαγάνδα του Συλλόγου «Εθνική Εταιρία» και ενισχύθηκαν πνευματικά από το Αμερικανικό Ίδρυμα στη Μερζιφούντα με την παιδεία του οποίου ανετράφησαν. Από υλική άποψη ενισχύθηκαν με όπλα από τις ξένες κυβερνήσεις. Με αυτές, γενικώς, τις σκέψεις ετοιμάσθηκαν για μια εξέγερση και βγήκαν

²⁸⁵ Πηγή: https://santeos.blogspot.com/2013/11/blog-post_4991.html(Πρόσβαση: 01 Απριλίου 23)

²⁸⁶ Πηγή: <https://www.scribd.com/document/42105266/The-Great-Speech-to-Turks-in-Turkey-Delivered-By-Mustafa-Kemal-in-1927#>(Πρόσβαση: 01 Απριλίου 23)

²⁸⁷ Στον εκτενή αυτό λόγο του που έμεινε πια γνωστός στην ιστορία ως (NUTUK – Λόγος), ο Kemal αφηγείται ιστορικά και αναλύει όλα τα γεγονότα που υπήρξαν καθοριστικά για τη νίκη των Τούρκων και την ίδρυση της νεαρής Τούρκικης Δημοκρατίας. Ο Λόγος του, αν και υποκειμενικά επηρεασμένος, δεν παύει να αποτελεί για τους Τούρκους πρώτη πηγή ιστορίας, αφηγημένη από έναν άνθρωπο που όχι μόνο την έζησε, αλλά και σ' ένα μεγάλο βαθμό, την διαμόρφωσε.

στα βουνά. Στην Αμάσεια, την Σαμψούντα και τις γύρω περιοχές, υπό την διοίκηση του Μητροπολίτη Γερμανού Καραβαγγέλη άρχισαν να εργάζονται για την κατάστροψη ενός προγράμματος. Από την άλλη μεριά, ο Πρόεδρος της Επιτροπής των Ελλήνων στη Σαμψούντα Ρεζή (Reji) Τοχομανίδης, εργαζόταν να διασφαλίσει επαφές με την έσω Ανατολή. Κάποιες ξένες κυβερνήσεις υποσχέθηκαν να βοηθήσουν για την ίδρυση Ποντιακής Κυβέρνησης²⁸⁸.

Προκειμένου να αυξήσουν τον πληθυσμό της Σαμψούντας και της γύρω περιοχής στο Βατούμ, συγκέντρωσαν τους ευρισκόμενους στη Ρωσία Έλληνες και Αρμένιους. Για τη δημιουργία του αντάρτικου, κάποιες χιλιάδες Ελλήνων που επρόκειτο να τους αποβιβάσουν στα παράλια μας, τους έθεσαν υπό τις διαταγές κάποιου Χαράλαμπου στο Σοχούμ. Εξασφάλιζαν δε τις προϋποθέσεις, ώστε και αυτοί που είχαν συγκεντρωθεί στο Βατούμ, να αναμιχθούν με αυτούς που ήταν υπό τις διαταγές του Χαράλαμπου. Συνολικά, όλοι αυτοί μέσα στην επικράτειά μας, φαίνεται ότι ενισχύονταν με πυρομαχικά, από εκπροσώπους ορισμένων ξένων Κυβερνήσεων που βρίσκονταν στη Σαμψούντα.

Οι συγκεκριμένοι αντάρτες που βγήκανε στα παράλια μας, με το πρόσχημα ότι ήρθανε να βοηθήσουν τους πρόσφυγες, εφοδιάζονταν από τις ξένες Κυβερνήσεις. Ήτανε δε αντιληπτό ότι μεταξύ των μελών του Ερυθρού Σταυρού έρχονταν και αξιωματικοί του (Ελληνικού) στρατού, προκειμένου να ιδρύσουν οργανώσεις και να εκπαιδεύσουν στρατιωτικά τους αντάρτες.

Στις 04 Μαρτίου 1919 κυκλοφόρησε στην Κωνσταντινούπολη η εφημερίδα ΠΟΝΤΟΣ και στο πρώτο κεντρικό άρθρο ανήγγειλε ότι εκδόθηκε με την σκέψη να εργασθεί για την ίδρυση Ποντιακής Δημοκρατίας στον Νομό Τραπεζούντας. Στη γιορτή Εθνικής Ανεξαρτησίας των Ελλήνων στις 07 Απριλίου 1919, σε όλα τα μέρη και ιδιαίτερα στη Σαμψούντα έγιναν συναθροίσεις. Οι ντόπιοι Έλληνες των περιοχών Μπάρρας και Ταρσαμπά συχνά συγκεντρώνονταν στις εκκλησίες και επαύξαναν τον εξοπλισμό τους. Στις 23 Οκτωβρίου 1919, αποφασίσθηκε η Κωνσταντινούπολη να γίνει το Κέντρο (οργάνωσης) της Ανατολικής Θράκης και του Πόντου.

²⁸⁸ Γενικώς ο Mustafa Kemal επιδιώκει να χρησιμοποιήσει την εκδήλωση του ποντιακού αντάρτικου ως αιτία της επέμβασής του στον Πόντο για αποκατάσταση της τάξης, ενώ εντάσσει τους εκτοπισμούς των χριστιανικών πληθυσμών που ακολούθησαν, στην αποτροπή συνεργασίας τους με τον Ελληνικό Στρατό στην επικείμενη τότε απόβαση του Ελληνικού Στόλου, στις ακτές της Μαύρης Θάλασσας.

Ο Βενιζέλος αποκάλυψε τις σκέψεις του για Ανεξάρτητη Κυβέρνηση του Πόντου και έδωσε σχετικές οδηγίες στο Πατριαρχείο. Την ίδια εποχή ο Συνταγμα-τάρχης Αλέξανδρος Ζυμβρακάκης, ο οποίος θέλοντας να ιδρύσει μια οργάνωση Χωρο-φυλακής στον Πόντο, έστειλε με την ελληνική Τορπιλάκατο Eiffel (Eyfel) μια αντιπροσωπεία αξιωματικών.

Στις 18 Δεκεμβρίου 1919, ιδρύθηκε στο Βατούμ ένα κράτος με την επωνυμία «Ποντιακό κράτος των Ελλήνων» και στις 19 Ιουλίου 1920, διοργανώθηκε εκεί ένα Συνέδριο σχετικά με το Ποντιακό Ζήτημα, από τους Έλληνες του Πόντου, του Καυκάσου και της νότιας Ρωσίας. Το πόρισμα αυτού του Συνεδρίου, με ένα σύνεδρο, εστάλη στον Έλληνα Πατριάρχη Κωνσταντινούπολης.

Στα τέλη του 1920, οι Πόντιοι αντάρτες βγήκαν απειλητικά απέναντι μας. Η Ποντιακή οργάνωση που είχε ιδρυθεί στα βουνά, λειτουργούσε ως εξής:

α. Ένα μέρος ήταν οπλισμένο, έτοιμο για πόλεμο υπό τις διαταγές οπλαρχηγών.

β. Τη διατροφή αυτών την είχε αναλάβει ο Ποντιακός Λαός. Παράλληλα, οι δυνάμεις διοίκησης και ασφάλειας ήταν εντεταλμένες για την διασφάλιση της μεταφοράς τροφίμων από τις πόλεις και τα χωριά.

Οι περιοχές των ανταρτών, ξεχωρίστηκαν η μία από την άλλη. Οι ληστρικές δυνάμεις του Πόντου στην αρχή ήταν 6.000-7.000 εξοπλισμένοι. Αργότερα με την ανάμειξη και άλλων από κάθε πλευρά, πλησίασαν τις 25.000. Αυτή η δύναμη μοιρασμένη σε ικανοποιητικούς μικρούς στρατούς» κατέφυγε σε διάφορα μέρη. Όλη η δουλειά των ανταρτών ήταν να καίνε τα ισλαμικά χωριά και να κάνουν βασανιστήρια στο μουσουλμανικό Λαό που δεν τα χωράει το μυαλό και η φαντασία ανθρώπου.

Εμείς, προσκαλέσαμε τον Τούρκικο Λαό σε προσοχή και αφύπνιση. Αρχίσαμε να παίρνουμε αμέσως μέτρα για τους κινδύνους που θα μπορούσαν να επέλθουν. Το 3^ο Σώμα Στρατού, με έδρα την Σεβάστεια, ασχολήθηκε με την παρακολούθηση και εξόντωση των διαφόρων ανταρτών της περιοχής, ενώ το 15^ο Σώμα Στρατού με έδρα το Ερζερούμ παρακολούθησε τον Έλληνα αντάρτη Eftalidi (Εφταλίδη) μαζί τους λοιπούς αντάρτες που δρούσαν στην περιοχή Τραπεζούντας. Από την άλλη μεριά εξοπλίζοντας το Λαό μας, ιδρύσαμε Εθνικές Οργανώσεις στα μέρη του Πόντου που γυροφέρνανε οι Έλληνες αντάρτες».



429

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 32

11 Μαρτίου 1994

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΟΜΟΙ

2191. Κύρωση Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας για τη συνεργασία και την αμοιβαία συνδρομή των Τελωνειακών Διοικήσεων των δύο Κρατών 1
2192. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Κράτους του Ισραήλ για συνεργασία στο γεωργικό τομέα 2
2193. Η 19η Μαΐου καθιερώνεται ως ημέρα μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου 3

ΝΟΜΟΙ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2191

Κύρωση Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας για τη συνεργασία και την αμοιβαία συνδρομή των Τελωνειακών Διοικήσεων των δύο Κρατών.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδωμε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συνταγματος, η Συμφωνία μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας για τη συνεργασία και την αμοιβαία συνδρομή των Τελωνειακών Διοικήσεων των δύο Κρατών, που υπογράφηκε στην Πράγα στις 15 Μαΐου 1991, της οποίας το πρωτότυπο κείμενο στην ελληνική γλώσσα έχει ως εξής:

ΣΥΜΦΩΝΙΑ

ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΣΕΧΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΛΟΒΑΚΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΡΑΤΩΝ

Οι Κυβερνήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, Επιθυμώντας να εφαρμόσουν πλήρως και ολοκληρωτικά τις διατάξεις της Τελικής Πράξης της Διάσκεψης για την ασφάλεια και τη συνεργασία στην Ευρώπη,

Σε μια προσπάθεια να διευκολύνουν τις επαφές και να βαθύνουν τις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των δύο Χωρών,

Επιθυμώντας να απλοποιήσουν τις ταξιδιωτικές και εμπορικές ανταλλαγές με την παραπέρα ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των Τελωνειακών Διοικήσεων και των δύο Συμβαλλόμενων Μερών,

Θεωρώντας ότι είναι σημαντική η διασφάλιση της επακριβούς εισπραχής των δασμών και άλλων επιβαρύνσεων στην εισαγωγή ή εξαγωγή εμπορευμάτων και η περισσότερο αποτελεσματική καταπολέμηση των τελωνειακών παραβάσεων,

Συμφώνησαν τα ακόλουθα:

Άρθρο 1

Κατά την έννοια της παρούσας Συμφωνίας:

α) ο όρος "τελωνειακή νομοθεσία" σημαίνει όλες τις νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις των Συμβαλλόμενων Μερών, τις οποίες εφαρμόζουν ή διαχειρίζονται οι Τελωνειακές Διοικήσεις και αφορούν στην εισαγωγή, στην εξαγωγή ή τη διαμετακόμιση εμπορευμάτων,

β) ο όρος "Τελωνειακές Διοικήσεις" σημαίνει τις κεντρικές αρχές των Τελωνειακών Διοικήσεων, οι οποίες στην Ελληνική Δημοκρατία είναι το Υπουργείο Οικονομικών, Τελωνειακή Διοίκηση και στην Τσεχική και Σλο-

²⁸⁹ Πηγή: https://www.pontosnews.gr/files/2015/05/fek_32-a-1994_pontiaki_genoktonia_1.pdf (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)

Άρθρο 5

- 5.1. Η Συμφωνία αυτή υπόκειται σε έγκριση σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν σε κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος. Η ισχύς της αρχίζει από τη μεταξύ των Συμβαλλόμενων Μερών ανταλλαγή των επικυρώσεων της Συμφωνίας δια της διπλωματικής οδού κατά τα ισχύοντα στις δύο χώρες.
- 5.2. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη υποχρεούνται να μη μεταδίδουν σε τρίτους, χωρίς τη συγκατάθεση της άλλης συμβαλλόμενης πλευράς, επιστημονικές και άλλες πληροφορίες της αγροτικής έρευνας για τις οποίες λαμβάνουν γνώση με οποιονδήποτε τρόπο μέσα στα πλαίσια της Συμφωνίας αυτής.
- 5.3. Η Συμφωνία αυτή ισχύει για πέντε (5) έτη και ανανεώνεται αυτοδικαίως για διαδοχικές περιόδους ενός (1) έτους, εκτός εάν ένα από τα Συμβαλλόμενα Μέρη την καταγγείλει γραπτώς έξι (6) μήνες πριν από τη λήξη της.

Συντάχθηκε και υπογράφηκε στην Αθήνα στις 7 Οκτωβρίου 1991, το οποίο αντιστοιχεί στο 29 Τισρέ 5752, σε δύο πρωτότυπα αντίγραφα, στην αγγλική, ελληνική και εβραϊκή γλώσσα και τα τρία κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά.

Σε περίπτωση απόκλισης της μετάφρασης, το αγγλικό κείμενο θα υπερισχύσει.

Για την Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

Για την Κυβέρνηση του Κράτους του Ισραήλ

ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΟΥΒΕΛΑΣ RARHAEL EITAN

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, της δε κυρούμενης Συμφωνίας από την ολοκλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 5 παρ. 5.1 αυτής.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 7 Μαρτίου 1994

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΑΣ Γ. ΜΩΡΑΪΤΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 8 Μαρτίου 1994

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Γ. ΚΟΥΒΕΛΑΚΗΣ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2193

(3)

Η 19η Μαΐου καθιερώνεται ως ημέρα μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1

Ορίζεται η 19η Μαΐου ως ημέρα μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου.

Άρθρο 2

Ο χαρακτήρας, τα περιεχόμενα, ο φορέας και ο τρόπος οργάνωσης των εκδηλώσεων μνήμης καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη των πλέον αναγνωρισμένων Ποντιακών σωματείων.

Άρθρο 3

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 7 Μαρτίου 1994

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΑΠ.-ΑΘ. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 8 Μαρτίου 1994

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Γ. ΚΟΥΒΕΛΑΚΗΣ

Resolution

International Association of Genocide Scholars (IAGS), 2007



WHEREAS the denial of genocide is widely recognized as the final stage of genocide, enshrining impunity for the perpetrators of genocide, and demonstrably paving the way for future genocides;

WHEREAS the Ottoman genocide against minority populations during and following the First World War is usually depicted as a genocide against Armenians alone, with little recognition of the qualitatively similar genocides against other Christian minorities of the Ottoman Empire;

BE IT RESOLVED that it is the conviction of the International Association of Genocide Scholars that the Ottoman campaign against Christian minorities of the Empire between 1914 and 1923 constituted a genocide against Armenians, Assyrians, and Pontian and Anatolian Greeks.

BE IT FURTHER RESOLVED that the Association calls upon the government of Turkey to acknowledge the genocides against these populations, to issue a formal apology, and to take prompt and meaningful steps toward restitution.

²⁹⁰ Πηγή: <https://genocidescholars.org/resources/the-definition-of-genocide/> (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΨΗΦΙΣΜΑ (H.Res.296) ΒΟΥΛΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ Η.Π.Α (08 Απρ 2019)²⁹¹



[Congress H. Res. 296 passed with votes: 405 vs 11]

IV

116TH CONGRESS
1ST SESSION

H. RES. 296

Affirming the United States record on the Armenian Genocide.

IN THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

APRIL 8, 2019

Mr. SCHIFF (for himself, Mr. BILIRAKIS, Mr. PALLONE, Mr. KING of New York, Mr. MCGOVERN, Mr. CARRAJAL, Mr. GRIJALVA, Mr. COSTA, Mr. LOWENTHAL, Mr. RASKIN, Miss RICE of New York, Ms. JUDY CHU of California, Mr. BEYER, Mr. DEFazio, Ms. PINGREE, Ms. ESHOO, Mr. CECILLINE, Mr. CORREA, Mr. NUNES, Mrs. CAROLYN B. MALONEY of New York, Ms. GABBAUD, Ms. MCCOLLUM, Mr. ESPAILLAT, Ms. LEE of California, Mrs. NAPOLITANO, Ms. SCHAKOWSKY, Mr. GALLEGO, Mr. SEAN PATRICK MALONEY of New York, Ms. DEGETTE, Ms. MENG, Mr. KING of Iowa, Mr. COURTNEY, Mr. KRISHNAMOORTHY, Mr. TONKO, Mr. TAKANO, Mr. LANGEVIN, Ms. TITUS, Mr. PAPPAS, Mr. TED LIEU of California, Ms. SANCHEZ, Mr. SPANO, Mr. NEAL, Mr. MORELLE, Mr. CARDENAS, Mrs. TRAHAN, Mrs. LAWRENCE, Mr. KHANNA, Mr. PEBLMUTTER, Mr. CISNEROS, Mr. LUPINSKI, Mr. SMITH of New Jersey, Mr. SCHNEIDER, Mr. CRENSHAW, Mrs. LESKO, Mr. GOTTHEIMER, Mr. COX of California, Ms. CLARK of Massachusetts, Mr. DEUTCH, Mr. GARAMENDI, Mr. KEVIN HERN of Oklahoma, Mr. SILES, Mrs. LOWEY, Mr. LEVIN of Michigan, Mr. GOMEZ, Mr. HARDER of California, Ms. WASSERMAN SCHULTZ, Mr. SHERMAN, Mr. MOULTON, Ms. SPEIER, Mr. SARRANES, Ms. DELAUNO, Mr. NADLER, Mr. SUOZZI, Mr. VARGAS, Ms. LOFGREEN, Ms. ROYBAL-ALLARD, and Ms. SHALALA) submitted the following resolution; which was referred to the Committee on Foreign Affairs

RESOLUTION

Affirming the United States record on the Armenian
Genocide.

²⁹¹ Πηγή: <https://genocidescholars.org/resources/the-definition-of-genocide/> (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)

Whereas the United States has a proud history of recognizing and condemning the Armenian Genocide, the killing of 1.5 million Armenians by the Ottoman Empire from 1915 to 1923, and providing relief to the survivors of the campaign of genocide against Armenians, Greeks, Assyrians, Chaldeans, Syrians, Arameans, Maronites, and other Christians;

Whereas the Honorable Henry Morgenthau, United States Ambassador to the Ottoman Empire from 1913 to 1916, organized and led protests by officials of many countries against what he described as the empire's "campaign of race extermination", and was instructed on July 16, 1915, by United States Secretary of State Robert Lansing that the "Department approves your procedure . . . to stop Armenian persecution";

Whereas President Woodrow Wilson encouraged the formation of the Near East Relief, chartered by an Act of Congress, which raised \$116,000,000 (over \$2,500,000,000 in 2019 dollars) between 1915 and 1930, and the Senate adopted resolutions condemning these massacres;

Whereas Raphael Lemkin, who coined the term "genocide" in 1944, and who was the earliest proponent of the United Nations Convention on the Prevention and Punishment of Genocide, invoked the Armenian case as a definitive example of genocide in the 20th century;

Whereas, as displayed in the United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler, on ordering his military commanders to attack Poland without provocation in 1939, dismissed objections by saying "[w]ho, after all, speaks today of the annihilation of the Armenians?", setting the stage for the Holocaust;

Whereas the United States has officially recognized the Armenian Genocide, through the United States Government's May 28, 1951, written statement to the International Court of Justice regarding the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, through President Ronald Reagan's Proclamation No. 4838 on April 22, 1981, and by House Joint Resolution 148, adopted on April 8, 1975, and House Joint Resolution 247, adopted on September 10, 1984; and

Whereas the Elie Wiesel Genocide and Atrocities Prevention Act of 2018 (Public Law 115-441) establishes that atrocities prevention represents a United States national interest, and affirms that it is the policy of the United States to pursue a United States Government-wide strategy to identify, prevent, and respond to the risk of atrocities by "strengthening diplomatic response and the effective use of foreign assistance to support appropriate transitional justice measures, including criminal accountability, for past atrocities": Now, therefore, be it

- 1 *Resolved*, That it is the sense of the House of Rep-
- 2 resentatives that it is the policy of the United States to—
- 3 (1) commemorate the Armenian Genocide
- 4 through official recognition and remembrance;
- 5 (2) reject efforts to enlist, engage, or otherwise
- 6 associate the United States Government with denial
- 7 of the Armenian Genocide or any other genocide;
- 8 and
- 9 (3) encourage education and public under-
- 10 standing of the facts of the Armenian Genocide, in-

- 1 cluding the United States role in the humanitarian
- 2 relief effort, and the relevance of the Armenian
- 3 Genocide to modern-day crimes against humanity.

○

116TH CONGRESS
1ST SESSION

S. RES. 150

Expressing the sense of the Senate that it is the policy of the United States to commemorate the Armenian Genocide through official recognition and remembrance.

IN THE SENATE OF THE UNITED STATES

APRIL 9, 2019

Mr. MENENDEZ (for himself, Mr. CRUZ, Mr. VAN HOLLEN, Ms. STABENOW, Mr. MARKEY, Ms. WARREN, Mr. PETERS, Mrs. FEINSTEIN, Mr. WYDEN, Ms. DUCKWORTH, Mr. RUBIO, Mr. REED, Mr. SCHUMER, Mr. GARDNER, Mr. UDALL, and Ms. HARRIS) submitted the following resolution; which was referred to the Committee on Foreign Relations

RESOLUTION

Expressing the sense of the Senate that it is the policy of the United States to commemorate the Armenian Genocide through official recognition and remembrance.

Whereas the United States has a proud history of recognizing and condemning the Armenian Genocide, the killing of an estimated 1,500,000 Armenians by the Ottoman Empire from 1915 to 1923, and providing relief to the survivors of the campaign of genocide against Armenians, Greeks, Assyrians, Chaldeans, Syrians, Arameans, Maronites, and other Christians;

Whereas the Honorable Henry Morgenthau, Sr., United States Ambassador to the Ottoman Empire from 1913 to

²⁹² Πηγή: <https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/BILLS%20Armenia%20Gen-116sres150is.pdf> (Πρόσβαση: 20 Μαρτίου 23)

1916, organized and led protests by officials of many countries against what he described as “a campaign of race extermination,” and, on July 16, 1915, was instructed by United States Secretary of State Robert Lansing that the “Department approves your procedure . . . to stop Armenian persecution”;

Whereas President Woodrow Wilson encouraged the formation of Near East Relief, chartered by an Act of Congress, which raised approximately \$116,000,000 (more than \$2,500,000,000 in 2019 dollars) between 1915 and 1930, and the Senate adopted resolutions condemning the massacres;

Whereas Raphael Lemkin, who coined the term “genocide” in 1944 and who was the earliest proponent of the United Nations Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, invoked the Armenian case as a definitive example of genocide in the 20th century;

Whereas, as displayed in the United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler, on ordering his military commanders to attack Poland without provocation in 1939, dismissed objections by saying, “Who, after all, speaks today of the annihilation of the Armenians?”, setting the stage for the Holocaust;

Whereas the United States has officially recognized the Armenian Genocide—

(1) through the May 28, 1951, written statement of the United States Government to the International Court of Justice regarding the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide and Proclamation No. 4838 issued by President Ronald Reagan on April 22, 1981; and

(2) by House Joint Resolution 148, 94th Congress, agreed to April 8, 1975, and House Joint Resolution 247, 98th Congress, agreed to September 10, 1984; and

Whereas the Elie Wiesel Genocide and Atrocities Prevention Act of 2018 (Public Law 115–441) establishes that the prevention of atrocities is a national interest of the United States and affirms that it is the policy of the United States to pursue a United States Government-wide strategy to identify, prevent, and respond to the risk of atrocities by “strengthening diplomatic response and the effective use of foreign assistance to support appropriate transitional justice measures, including criminal accountability, for past atrocities”: Now, therefore, be it

1 *Resolved*, That it is the sense of the Senate that it
2 is the policy of the United States—

3 (1) to commemorate the Armenian Genocide
4 through official recognition and remembrance;

5 (2) to reject efforts to enlist, engage, or other-
6 wise associate the United States Government with
7 denial of the Armenian Genocide or any other geno-
8 cide; and

9 (3) to encourage education and public under-
10 standing of the facts of the Armenian Genocide, in-
11 cluding the role of the United States in humani-
12 tarian relief efforts, and the relevance of the Arme-
13 nian Genocide to modern-day crimes against human-
14 ity.



BRIEFING ROOM

Statement by President Joe Biden on Armenian Remembrance Day

APRIL 24, 2021 • STATEMENTS AND RELEASES

Each year on this day, we remember the lives of all those who died in the Ottoman-era Armenian genocide and recommit ourselves to preventing such an atrocity from ever again occurring. Beginning on April 24, 1915, with the arrest of Armenian intellectuals and community leaders in Constantinople by Ottoman authorities, one and a half million Armenians were deported, massacred, or marched to their deaths in a campaign of extermination. We honor the victims of the Meds Yeghern so that the horrors of what happened are never lost to history. And we remember so that we remain ever-vigilant against the corrosive influence of hate in all its forms.

Of those who survived, most were forced to find new homes and new lives around the world, including in the United States. With strength and resilience, the Armenian people survived and rebuilt their community. Over the decades Armenian immigrants have enriched the United States in countless ways, but they have never forgotten the tragic history that brought so many of their ancestors to our shores. We honor their story. We see that pain. We affirm the history. We do this not to cast blame but to ensure that what happened is never repeated.

Today, as we mourn what was lost, let us also turn our eyes to the future—toward the world that we wish to build for our children. A world unstained by the daily evils of bigotry and intolerance, where human rights are respected, and where all people are able to pursue their lives in dignity and security. Let us renew our shared resolve to prevent future atrocities from occurring anywhere in the world. And let us pursue healing and reconciliation for all the people of the world.

The American people honor all those Armenians who perished in the genocide that began 106 years ago today.

²⁹³ Πηγή: <https://greekcitytimes.com/2021/04/25/joe-biden-armenian-genocide/> (Πρόσβαση: Μαρτίου 23)

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΙΑ» ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΑΗΕΡΑ ΠΡΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟ ΗΠΑ (07
Ιουν 2021)²⁹⁴**



ORDER OF AHEPA
SUPREME LODGE HEADQUARTERS
AMERICAN HELLENIC EDUCATIONAL PROGRESSIVE ASSOCIATION

June 7, 2021

The Honorable Joseph R. Biden, Jr.
President of the United States
The White House
Washington, DC 20500

Dear President Biden:

On behalf of the American Hellenic Educational Progressive Association (Order of AHEPA), the nation's leading Hellenic heritage service association for the nation's millions of Americans of Hellenic heritage and Philhellenes, I write to request for the United States to formally recognize the Greek Genocide, the systematic extermination of between one million and 1.5 million indigenous Greek minority of the Ottoman Empire.

This year, we commemorated the 102-year Pontian Greek Genocide as part of the larger Greek and Christian Genocide where hundreds of thousands of Pontian Greeks were murdered. More than one million more were forced to seek refuge in Greece as their homes and property were confiscated in addition to the destruction of Greek Orthodox churches in the area. Ottoman Turkey endeavored to destroy Hellenism – its history, culture, and language.

Under your leadership, AHEPA commended the U.S. government's rightful recognition of the Armenian Genocide with your April 24, 2021, statement and with the overwhelming passage of the Armenian Genocide resolution by both chambers of the U.S. Congress in 2019. Also, in your statement, Greek Americans, Greeks across the globe, and philhellenes, appreciated the historical reference to Constantinople. Constantinople, as your correctly wrote, was the epicenter where intellectuals of all ethnicities gathered in addition to serving as a religious and spiritual center for all religions.

- Those congressional resolutions have recognized a campaign of genocide against Greeks by citing the United States' history of providing relief to 'the survivors of the campaign of genocide against Armenians, Greeks, Assyrians, Chaldeans, Syrians Arameans, Maronites, and other Christians.'¹
- Further, in 2007, the International Association of Genocide Scholars affirmed that the 'Ottoman campaign against Christian minorities of the Empire constituted a genocide,' including Pontian and Anatolian Greeks.²

President Biden, it is time the U.S. government recognizes the Greek Genocide that occurred 1914 to 1923 as a matter of affirming a historical truth and upholding a commitment to human rights as well a matter of education to prevent future atrocities from occurring. We welcome the opportunity to discuss this policy matter and request with the Administration. Thank you for your consideration.

Respectfully submitted,


George G. Horiates
Supreme President

Founded in 1922 in Atlanta, Georgia, on the principles that undergirded its fight for civil rights and against discrimination, bigotry, and hatred felt at the hands of the Ku Klux Klan, AHEPA is the largest and oldest grassroots association of American citizens of Greek heritage and Philhellenes with more than 400 active chapters across the United States, Canada, and Europe. AHEPA's mission is to promote the ancient Greek ideals of Education, Philanthropy, Civic Responsibility, and Family and Individual Excellence through community service and volunteerism.

¹ H. Res. 2965, Res. 150 in the 116th Congress.
² [AGS-Resolution-Armenian-and-Greek-Genocide.pdf](https://www.genocidescholars.org/AGS-Resolution-Armenian-and-Greek-Genocide.pdf) ([genocidescholars.org](https://www.genocidescholars.org/))

1909 O STREET, NW • WASHINGTON, DC 20009 • (202) 232-6800 • FAX (202) 232-2140
Website: www.ahepa.org email: ahepa@ahepa.org

²⁹⁴ Πηγή: <https://ahepa.org/tag/greek-genocide/> (Πρόσβαση: 24 Μαρτίου 23)